

GINOP-5.3.5-18 „Munkaerőpiaci alkalmazkodóképesség fejlesztését célzó tematikus projektek megvalósításának támogatása”

GINOP-5.3.5-18-2019-125 - Munkaerőpiaci alkalmazkodóképesség fejlesztése és az átmenet támogatása a „B” Bányászat, kőfejtés ágazatban

Megoldási javaslatok megalapozása a bányászatban dolgozók munkaerőpiaci alkalmazkodóképességének erősítésére (3.1.2.1.ac)

Dr. Borbély Szilvia

III. változat
2020. augusztus – 2021. február

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Tartalomjegyzék

Bevezetés	4
Covid19	5
1. Külső körülmények. EU - dekarbonizáció	6
1.1. Klimacél kihívásokkal	6
1.2. Európai Zöld Megállapodás	7
1.3. Lignitbányászat meddig?	8
1.3.1. Hazai lignitbányászat?	8
2.1. Heves megye – gyengeségek, erősségek, adottságok	9
2.1.1. Kedvezőtlen demográfiai adottságok	9
2.1.2. Gazdasági mutatók – sebezhető gazdaság, magas vállalkozókedv	9
2.1.3. Munkaerőpiaci mutatók – rossz és romló mutatók	10
2.1.4. Állások – Gyöngyösi járás	10
2.1.5. Meghatározó cégek – legnagyobb foglalkoztatók: Bosch és Mátrai Erőmű	12
2.2. Borsod-Abaúj-Zemplén megye – gyengeségek, erősségek, adottságok	12
2.2.1. Demográfiai adottságok – az ország második legnépesebb megyéje	13
2.2.2. Gazdasági mutatók – diverzifikált gazdaság, magas fajlagos ipari termelés	13
2.2.3. Munkaerőpiaci mutatók – alacsony foglalkoztathatóságú munkanélküliek	13
2.2.4. Állások – Bükkábrány elérhetőségében	14
2.2.5. Meghatározó cégek, BAZ megye	15
2.3. Nógrád megye – gyengeségek, erősségek, adottságok	16
2.3.1. Demográfiai adottságok – az ország legkisebb lélekszámú megyéje	16
2.3.2. Gazdasági mutatók – az országos és az Észak-magyarországi átlag alatt	16
2.3.3. Munkaerőpiaci mutatók – sereghajtók között az országban	16
2.3.4. Állások	17
2.3.5. Meghatározó cégek	17
2.4. Észak-Alföld szénmedencéi	18
3. Mátrai Erőmű Zrt. és bányüzemei - mi legyen/lehet a felszabaduló munkaerővel?	20
3.1. A Mátrai Erőmű	20
3.1.1. A Mátrai Erőmű ellátás biztonsági szerepe	20
3.1.2. A Mátrai Erőmű szerepe a helyi foglalkoztatásban	20
3.1.2.1. A Mátrai Erőmű foglalkoztatási adatai	21
3.1.2.2. A Mátrai Erőmű foglalkoztatottjai - ingázók	22
3.1.3. A visontai ipari vertikum	23
3.1.4. A Mátrai Erőmű jövője	23
3.2. A Mátrai Erőmű Zrt. bányüzemei	24
3.2.1. Mátrai Erőmű Zrt – lignites egységek fokozatos kivezetése	24
3.2.2. A bányák sorsa	26
3.3. Mátrai Erőmű Ipari Park és a Visontán és Bükkábrányban működő cégek (lehetséges) munkaerő felszívó szerepe	26
3.4. Gondoskodás a felszabaduló munkaerőről	32
3.4.1. Korábbi bányabezárások tapasztalatai	33
3.5. Rekultiváció és tervezett erőművi fejlesztések	33
3.6. Energiatárolási kapacitás fejlesztése	33
3.7. Mátrai Erőmű Zrt. bányái és az erőmű – munkaerő megtartás, ill. átcsoportosítás	33
3.7.1. Lignit-alternatív felhasználás; Mátrai Erőmű Zrt. – alternatív energiaforrások	33
3.7.2. Csatlakozás az EU hidrogén stratégiájához	34
3.8. Recsk I- rézérc és Recsk II nemes-és színesfémérc-bányatelkek – lehetséges kutatás és újrahasznosítás	34
3.9. Készség- és kompetenciafejlesztés, szakmaváltás	35
3.9.1. Bérék	35

3.9.2. Pályatanácsadás, szakképzés, átképzés.....	36
3.9.3. A Mátrai Erőmű Zrt. oktatási központjának szerepe	37
3.10. Az érdekképviselők szerepe.....	37
3.10.1. A BDSZ és az EVDSZ ajánlásai	38
4. A Miskolci Egyetem adatfelmérése: milyen elhelyezkedési lehetőségek vannak a „B” ágazatban dolgozók számára az Észak-Magyarországi régióban?	39
4.1. Ingázás Észak-Magyarországon KSH adatok szerint.....	39
4.2. Mátrai Erőmű körüli, foglalkoztathatóság szempontjából szóba jöhető települések és cégek.....	40
4.3. A minta.....	40
4.4. A Miskolci Egyetem felmérésének egyes tanulságai	42
4.4.1. Ingázási hajlandóság a Miskolci Egyetem felmérésének mintája szerint	42
4.4.2. Betöltetlen álláshelyek a Miskolci Egyetem felmérésének mintája szerint	44
5. Tanulságok külföldi példák alapján.....	46
5.1. Ausztrália, Új-Dél-Walesi projekt- akkumulátoros energiatároló a rekultivált területeken	46
5.2. Szabadidős, kulturális felhasználás	46
5.3. Néhány egyéb tanulság külföldi példák alapján	46
6. Csatlakozás EU-s platformokhoz.....	48
6.1. A szénttermelő régiók átalakításával foglalkozó platform.....	48
6.2. Igazságos Átmenet Platform (European Just Transition Platform)	48
7. Milyen forrásokra számíthatunk az átálláshoz?	49
7.1. Támogatás a széntüzelésű erőművek bezárásához	49
7.2. Igazságos Átállási Eszköz (Just Transition Mechanism).....	50
7.3. Az Igazságos Átmenet Alap	50
7.4. A Fenntartható Európa beruházási terv	52
7.5. Modernizációs Alap és Innovációs Alap az ETS reform részeként	52
7.6. Szén-dioxid kvóta bevételek	53
8. Az átmenet finanszírozása a Mátrai Erőmű Zrt. esetében.....	53
8.1. A Nemzeti Energiestratégia 2030 által említett források	53
8.2. Az Igazságos Átmenet Alap és a Mátrai Erőmű Zrt.	54
8.3. A Mátrai Erőmű Zrt. – saját erő	55
8.4. Mátrai Erőmű Zrt. – jövőkép 2021 elején	56
Melléklet 1 Adatok.....	58
Demográfiai, gazdasági, munkaerőpiaci környezet, Észak-magyarországi régió, 2020.....	58
Demográfiai környezet, 2020, Észak-Magyarország.....	58
Gazdasági környezet, 2020, Észak-Magyarország	59
Munkaerőpiaci környezet, 2020, Észak-Magyarország	61
Keresetek, 2020, Észak-Magyarország	64
Észak-magyarországi régió, „B” Bányászat, kőfejtés ágazat, 2020-as állapot	65
„B” ágazat, munkaerőpiaci környezet	67
Bibliográfia.....	74

Bevezetés

A **GINOP-5.3.5-18-2019-125** projekt a „B” ágazatban – döntően környezetvédelmi szabályozási és gazdaságossági okok következtében zajló folyamatok során a munkaerőpiaci átmenet segítésére koncentrálnak az Észak-magyarországi régióban, a B” Bányászat, kőfejtés ágazatban és konkrétan a Mátrai Erőmű Zrt.-nél.

A munkaerőpiaci körülmények, a kereslet-kínálat alakulása, az ezeket befolyásoló tényezők vizsgálata és a munkaerőpiaci kihíváshoz kapcsolódó *megoldási javaslatok a munkaerőpiaci átmenet gondjainak enyhítését célozzák.*

Az első részben vizsgáljuk a „B” Bányászat, kőfejtés ágazatot érintő folyamatokat meghatározó olyan külső körülményeket, mint a dekarbonizációs folyamat, az EU-s követelmények és hazai hatásuk. Témánk szempontjából nem elhanyagolhatóak a gazdasági környezetet és munkaerőpiaci folyamatokat befolyásoló tényezők és vizsgálatuk az Észak-magyarországi régióban, a Mátrai Erőmű Zrt. környezetében. A második részben vizsgáljuk a régióhoz tartozó három megye munkaerőpiaci szempontból figyelembe veendő egyes gyengeségeit, erősségeit, adottságait. A harmadik részben megnézzük a Mátrai Erőmű Zrt.-nek a bányáüzemeiben foglalkoztatottakra kiható körülményeit, a környék lehetséges munkaerőfelszívó képességét és a lehetséges megoldásokat.

Jelen tanulmány figyelembe veszi a következők, jelen projekt során készített tanulmányokat:

- a Miskolci Egyetem Műszaki Földtudományi Kara, Siskáné dr. Szilasi Beáta és Dr. Molnár József, által készített elemző tanulmánya (3.1.2.1.aa)) „A munkaerőpiaci átmenet és alkalmazkodóképesség fejlesztése, a foglalkoztatás/munkaügy kritikus kérdései: a bányászat, kőfejtés ágazatban”, GINOP-5.3.5-18-2019-00125
- Dr. Sebők Marianna Adatgyűjtés/adatfeldolgozás – „B” ágazat munkaerőpiaca górcső alatt című munkáját, melyben bemutatásra kerül a GINOP-5.3.5-18-2019-00125 keretében elvégzett kvantitatív kutatás a térség foglalkoztatási potenciáljáról (3.1.2.1.ab)
- Külföldi jó gyakorlatok (3.1.2.2.bb)) dr. Stanitz, Károly (2020) A munkaerő-piaci átmenetet és a munkaerő alkalmazkodóképességét segítő külföldi jó gyakorlatok és hazai alkalmazásuk lehetősége a bányáiparban, GINOP-5.3.5-18-2019-00125
- Dr. Horn János (2020) Összefoglaló a hazai lignitbányászat (Mátrai Erőmű Zrt) jelenlegi és várható munkaerő szempontjából, jelenidős való helyzetéről, p. 19, kézirat, GINOP-5.3.5-18-2019-00125

Covid19

Az utóbbi években, a COVID-19 pandémia 2020. eleji megjelenéséig a hazai munkaerőpiac keresleti jellegű volt; gondot jelentett a növekvő gazdaság számára rendelkezésre álló szabad munkaerő létszáma, de összetétele, képzettsége, korösszetétele is. 2020-ban a COVID-19 pandémia következtében bekövetkező gazdasági visszaesés munkahelyek ideiglenes vagy állandó megszűnésével járt. Előtérbe kerültek a munkavégzés új, atipikus formái, a digitális eszközökkel támogatott „otthoni munkavégzés” („home office”), az on-line munkavégzés, a digitális platformokon keresztül történő munkavégzés, ami vonatkozhat akár on-line munkavégzésre, akár személyes szolgáltatásokra (pl. élelemszállítás). Megjelentek a platformdolgozók, azaz az olyan szolgáltatás nyújtók, akiket a digitális platformok kötnek össze a fogyasztóval, és általában nem tekintik őket alkalmazottnak. A platform munkavégzés különösen fontosnak bizonyul a fiatalokat érintő foglalkoztatási gondok megoldásában.

A koronavírus járvány erősen hatott a munkaerő kereslet alakulására. 2020. I. negyedévében az előző negyedévhez képest a vállalkozások pótlólagos létszámigénye 33%-kal mérséklődött, ugyanakkor a költségvetési és non-profit szektorban alig volt változás. 2020. I. negyedévében a vállalkozói szektorban (a legalább öt főt foglalkoztató vállalkozásokat tekintve) 16 801 álláshellyel volt kevesebb az előző negyedévhez képest. Az üres álláshelyek számának csökkenése (6 260 db) a legerőteljesebb a feldolgozóiparban volt. A munkavállalók iránti igény a szálláshelyszolgáltatás, vendéglátás területén csökkent a legjobban, 2019. IV. negyedévi 2,2%-ról 1,0%-ra csökkent a munkaerőhiány. Témánk szempontjából lényeges, hogy a feldolgozóipar egyes területeinek leállítása során leginkább az összeszerelők, egyszerű foglalkozásúak iránti igénybejelentés mérséklődött. E terület pótlólagos munkaerő-felszívó képessége (azaz az üres álláshelyek aránya) a 2019. IV. negyedévi 2,4 %-ról 1,6 %-ra esett. 2020. I. negyedévében a nyilvántartott keresők aránya a munkaképes lakossághoz képest az általunk górcső alá vett Észak-magyarországi régióban, Nógrád és Borsod-Abaúj-Zemplén megyékben lett a legmagasabb: Nógrád megyében 9,1%, BAZ megyében pedig 8,7% (szemben a 4,2 %-os országos átlaggal). (Forrás: (<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/ures-allashelyek/index.html>)).

1. Külső körülmények. EU - dekarbonizáció

1.1. Klimacél kihívásokkal

A „B” ágazat termelési szerkezetének és az ágazatban megvalósuló foglalkoztatásnak az alakulására jelentős hatással vannak a hazai nemzetpolitikai célok dekarbonizációs vonatkozásai. Az Európai Unió 2009-es klíma- és energiacsomagja szerint a dekarbonizációs folyamat során 2020-ban életbe lép az *üvegházhatást okozó gázok* kibocsátásának 20%-os csökkentésének szükségessége. Ez már jogilag is kötelező érvényű Magyarország számára is. Az EU elkötelezett abban is, hogy az üvegházhatást okozó gázok kibocsátása 2030-ra az 1990-es szinthez képest legalább 40 %-kal csökkenjen¹. A hazai Nemzeti Energia- és Klímaterv szerint ehhez fokozatosan meg kell szüntetni a hagyományos széntüzelésű erőművek működtetését.

Magyarországon a Mátrai Erőmű és egyes energaintenzív iparágak jelentik a legnagyobb gondot. Az átállás során a bányászati tevékenységek által érintett területek rekultivációja és helyreállítása, valamint a munkavállalók foglalkoztathatóságának elősegítő képzés jelent fokozott kihívást. A csökkentett szén-dioxid kibocsátással történő villamosenergia-előállításra átállás során változik a munkaerőpiaci kereslet is. Ahhoz, hogy a munkaerőpiaci kínálat ennek megfeleljen, az ágazat képzési struktúrájának is alkalmazkodnia kell, megfelelő átképzési, továbbképzési lehetőségeket biztosítva az ágazat jelenlegi munkavállalóinak. A munkaerőpiacra a jövőben belépő fiataloknak modern, az új technológiát és folyamatokat értő szakképzést kell biztosítani. A korszerűtlen termelést és munkahelyeket felváltó új munkahelyeknek a munkaegészségügyi kritériumoknak is meg kell felelniük.

A szociális párbeszéd szerepe

A folyamat során a szociális párbeszéd fontos szerepet játszik. „A fenntartható munkahelyeket meg kell védeni, ill. újakat kell létrehozni mind a már működő, mind pedig az újonnan létrejövő ágazatokban. Az „igazságos átmenetnek” valóban olyan pályákat kell

¹ Európai Tanács által 2014 októberében elfogadott EU Éghajlat- és Energiapolitikai Keret legalább 40%-os üvegházhatású gáz kibocsátás-csökkentést irányoz elő EU-szinten 2030-ig 1990-hez képest. (ITM, p.22).

biztosítani, amelyek lehetővé teszik a zsugorodó ágazatok munkavállalóinak, hogy munkát találjanak a bővülő ágazatokban. Az európai szociális partnerek továbbra is ösztönzik a jó szociális párbeszédet és kollektív tárgyalást nemzeti szinten annak érdekében, hogy megvédjék a munkavállalók bérét, a munkafeltételeket és a szakszervezeti jogokat. A megfelelő szociális intézkedések biztosítása (oktatás és átképzés), amelyek elősegítik ezt a folyamatot, meghatározó jelentőségű ebből a szempontból. A különböző átmeneti időszakokhoz mindenképpen társulni kell egy "szociális tervnek", amelynek valóságos gazdasági hatása van, ami azt jelenti, hogy biztosítható a folyamatos foglalkoztatás és a megfelelő munkafeltételek az adott ágazatban, valamint a gazdasági és társadalmi fejlődés az érintett régióban. Biztosítani kell a munkavállalók foglalkoztathatóságát az újra alkalmazás érdekében – a folyamatos képzés a munkavállaló teljes pályája folyamán lehet ennek az egyik módja." Forrás: A Bányai ÁPB állásfoglalás az EU ETS Irányelvének a 2020 utáni időszakra vonatkozó revíziójára, 2016. szeptember

1.2. Európai Zöld Megállapodás

Az Európai Bizottság 2019. decemberi Európai Zöld Megállapodás (European Green Deal (2019)) közleménye a megvalósításához szükséges fő szakpolitikák és intézkedések ütemterve. A közlemény kiemeli, hogy „az európai zöld megállapodás céljainak megvalósítása érdekében újra kell gondolni a tiszta energiaellátásra irányuló szakpolitikákat a gazdaság, az ipar, a termelés és a fogyasztás, a nagyléptékű infrastruktúra, a közlekedés, az élelmiszeripar és a mezőgazdaság, az építőipar, az adópolitika és a szociális ellátások terén”. Azaz a cselekvési területek komplexitására, ezek egymáshoz kapcsolódására és szinergiájára hívják fel a figyelmet. (European Green Deal (2019), p. 4.). Azt is aláhúzzák, hogy az Európai Zöld Megállapodásba foglalt, 2030-ra kitűzött jelenlegi éghajlat- és energiapolitikai célok megvalósításához évi 260 milliárd EUR, *pótlólagos beruházásra* lesz szükség. Ennek érdekében a Bizottság *Fenntartható Európa beruházási tervet* fog előterjeszteni. (European Green Deal (2019), p. 17.).

A tervek szerint 2021-ig az EU felülvizsgálja az *állami* támogatásokról szóló releváns iránymutatásokat a környezetvédelem és energetika terén. A cél az, hogy megkönnyítsék a legszennyezőbb – különösen a fosszilis - tüzelőanyagok fokozatos kivonását, egyenlő versenyfeltételeket biztosítva a belső piacon (European Green Deal (2019), p. 20.). Fontolóra fognak venni *eljárési könnyítéseket* a méltányos átállás elősegítésére, *az állami támogatások jóváhagyása terén*. A felülvizsgálatig a tagállamok a jelenlegi állami támogatási szabályokat alkalmazhatják a dekarbonizációs intézkedések társadalmi és regionális következményeinek enyhítése érdekében. *Többek között támogathatják a szénbányák bezárása által érintett munkavállalókat, beruházhatnak a kis- és középvállalkozásokba vagy az induló vállalkozásokba, vagy befektethetnek a munkavállalók továbbképzésébe és átképzésébe.* (Sustainable Europe Investment Plan - European Green Deal Investment Plan (2020, p. 11)

1.3. Lignitbányászat meddig?

Az uniós előírás szerint az Európa-szerte még működő kb. 300 szénerőművet 2050-ig vagy leállítják, vagy rendkívül költséges beruházásokkal próbálják őket megfeleltetni az új feltételeknek.

Az energetikában a korábbi „ellátásbiztonság, versenyképesség, megfizethetőség” helyett az „EU Tiszta energia” csomag, az energia szektor demokratizálódása, a három „d” (dekarbonizáció, digitalizáció, decentralizáció) lett a meghatározó. Ez vonatkozik a magyar energiapolitikára is. Vannak azonban még ellenpéldák: pl. a német DATTELN 4 1100 MW teljesítményű feketekőszén erőművet - aminek építése 15 évvel korábban kezdődött - a 2019 decemberi próbaüzem után 2020 január 16-án a hálózatra kapcsolták. Németországban még bányásznak, igaz csak lignitet, és főleg a volt NDK területén. Terveik szerint 2038-ig állítják le a lignitbányászatot (Horn (2020)). A lengyel kormány 2049-ig tervezi a szénre épülő villamos áram termelést.

1.3.1. Hazai lignitbányászat?

A Kormány 2020 januárjában bejelentett energiasztratégiai felülvizsgálata szerint hazánk villamos-energia jövőjét az atom és a megújuló (főleg nap) energia fogja biztosítani. Paks II. bizonytalan idejű belépése miatt azonban legalább *2032-ig szükség lenne a Mátrai Erőmű Zrt. lignitbázison alapuló villamos-energia termelésére*, esetleg annak csökkenő termelése mellett. *Jelenleg a lignitbányászat a hazai villamos-energia rendszerben 14 – 15 %-ban van jelen.* A Mátrai Erőmű Zrt., Paks után az ország második legnagyobb áramtermelőjeként, a teljes hazai villamosenergia-termelés 15%-át adja, azonban egyben az ország legnagyobb magyarországi szén-dioxid (CO₂) kibocsátója is. A teljes energiatermelő ágazat CO₂-kibocsátásának közel 50%-át és a teljes hazai CO₂-kibocsátás 14%-át adja. (ITM (2020), p.25. és 2020. évi országjelentés D melléklete).

A lignitbányászat termelésének 2030-ban történő megszüntetése – amit még követni kell a törvényben rögzített bányabezárásnak – csak abban az esetben valósulhatna meg, ha a Paks II-ben már megkezdődne a termelés. Ez azonban a jelenlegi ismeretek szerint kétséges. (Horn (2020)).

Az eredeti terv szerint a Paks II első új reaktor üzembe helyezése 2024. Kétséges azonban az, hogy az aktuálisan a hivatalos kormányzati álláspont szerint (is) hangoztatott 2030-ra meg fog-e épülni? Amennyiben a kormányzati álláspont valósulna meg akkor következő évtized elejére a következő helyzet alakulna ki: Paks I és II összesen hat nukleáris blokkja legalább 3 -4 évig együtt termelne, mivel a paksi atomerőmű 1 – es blokkja (Paks 1) 2032 –ig, a 2 –es blokkja (Paks 2) 2034 – ig rendelkezik működési engedéllyel. Ráadásul akkorra a két blokk már 50 éves üzemelést teljesítene, így nem valószínű, hogy további újabb üzemidő hosszabbítást kaphatnak. A hat reaktor áramtermelési mérete – a jelenlegi ismereteink alapján - nagyjából 4100 MW; Paks I és II ennyi villamos energiát tudna a hálózatra adni. A jelenleg is működő 4 blokk bruttó termelése több mint 2000 MW, az új erőművet 2 x 1200 MW-ra tervezik. Valójában kb. 300 MW-ot maguk az erőművek fogyasztanak el a működtetésükhöz. (Horn (2020)).

2. Észak-magyarországi régió. A Mátrai Erőmű Zrt. környezete és bányauzemei – lehetőségek, kihívások és megoldások

2.1. Heves megye – gyengeségek, erősségek, adottságok

A Mátrai Erőmű Zrt. két külszíni bányája közül az egyik Heves megyében, Visontán, a másik Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, Bükkábrányban található. A visontai ún. Déli bányamező Detk – Ludas – Karácsond – Halmajugra községek által határolt területen fekszik, a gyöngyösi járásban. A részvénytársaság bükkábrányi bányája Visontától 55 km-re keletre a Bükkábrány – Vatta – Csincse községek közötti területen helyezkedik el.

Megjegyezzük, hogy a 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről alapján, a Gyöngyösi járásban *Halmajugra „Társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett és jelentős munkanélküliséggel sújtott település”*.

2.1.1. Kedvezőtlen demográfiai adottságok

Heves megye lakossága fogy, 2019. év elején 294,6 ezer fő volt. 2019. I-III. negyedévben az élveszületések számát 1422 fővel haladta meg a halálozások száma. A Gyöngyösi járás 74 600 fő lakosa 22 községben él. A visontai ún. Déli bányamező Detk (1158 fő)– Ludas (809 fő), Karácsond (3045 fő); Halmajugra (1196 fő) és Visonta (1127 fő) ((2012. adatok)).

2.1.2. Gazdasági mutatók – sebezhető gazdaság, magas vállalkozókedv

Heves megye a német autóipar beszállítójává vált, a megye ma már az autóiparról szól. Ez *fokozottan sebezhetővé* teszi a megyét, különösen az olyan válságidőszak idején, mint a mostani Covid19 által okozott. A megye *gazdasági mutatói országos viszonylatban a gyengék közé tartoznak*. A *beruházások egy lakosra jutó teljesítményértéke* 86,6 ezer Ft, amely nemcsak jóval az országos átlagérték (147,8 ezer Ft), *hanem az Észak-magyarországi régió átlagértéke* (112,9 ezer Ft) *alatt marad* (2020. I. né., KSH).

A megye ugyanakkor *kedvező képet mutat a vállalkozókedvet* illetően; az 1000 lakosra jutó vállalkozások 166 db/1000 fő, ez a legmagasabb az Észak-magyarországi régióban és csaknem eléri az országos átlagot (184 db/1000 fő). (2020. I. né., KSH).

Az Észak-magyarországi régióban, Heves megyében a legmagasabb *az egy lakosra eső kiskereskedelmi forgalom értéke* (256,4 ezer Ft/fő) (ez az érték 279,6 ezer Ft/fő országos átlagban és 226,3 ezer Ft/fő Észak-Magyarországon (2020. I.n.é, KSH)

A Komplex Fejlettségi Mutató ²alapján Visonta a 4. , Detk a 15., Ludas a 21., Karácsond a 17. és Halmajugra az utolsó, a 25. település a Gyöngyösi járásban (2016. adatok, forrás: <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/terstat/2018/05/ts580503.pdf>)

² A KFM kidolgozásához gazdasági, infrastrukturális, társadalmi, szociális, foglalkoztatási mutatók csoportjaiból 22 mutatót vettek figyelembe. Forrás: <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/terstat/2018/05/ts580503.pdf>, p.6.

2.1.3. Munkaerőpiaci mutatók – rossz és romló mutatók

Heves megyét általában az országos átlagnál *rosszabb és romló* munkaerőpiaci mutatók jellemezték miközben országosan javuló tendencia volt észlelhető. A megyében 2019. III. negyedévben a foglalkoztatottak száma 0,6%-kal csökkent az előző év hasonló időszakához képest (131,1 ezer fő volt), miközben ugyanez a mutató országosan 0,8%-kal nőtt. Heves megyében ugyanezen időszakot tekintve 30,8%-kal nőtt a munkanélküliek száma (2019. III. negyedévben 3400 fő), miközben országosan 8,8%-kal csökkent. A megyei foglalkoztatási ráta (15-74 évesek) 59,2% volt (2019.III. negyedév), ami 1,7 százalékponttal alacsonyabb, mint az országos átlag. A megyei munkanélküliségi ráta viszont kedvező, 2,5% (2019.III..n.é.), miközben az országos átlag 3,5% volt.

A nyilvántartott állás keresők száma 1,6%-kal nőtt 2019. III. negyedévében az előző év hasonló időszakához viszonyítva (10288-ra (2019. III. negyedév) 10126 főről (2018. III. negyedév)). *Kedvezőtlen az állás keresők szerkezete is*; a 11288 fő csaknem fele szakképzetlen (48,4% - alapfokú iskolai végzettséggel, 46,5% - a középfokú iskolai végzettséggel (szakképesítéssel és/vagy érettségivel) és 5,2%-a diplomával rendelkezik). Különösen magas (65,5%) a legfeljebb 8 általános iskolai végzettségű állás kereső aránya a hevesi kirendeltség körzetében. A középfokú végzettségű állás kereső részaránya egy év alatt 0,7 százalékponttal emelkedett, 2019 II. félévében 4781 fő volt. Romlott a diplomások helyzete is, 2019. II. félévében számuk 533 fő volt, 31 fővel voltak többen, mint az előző év hasonló időszakában.

Pozitívként említhetjük azonban azt, hogy *2019-ben nőtt az elsődleges munkaerőpiac felszívóképessége a gyöngyösi körzetben* (kerékpárgyártás és gyógyászati segédeszközök gyártása területén).

2.1.4. Állások – Gyöngyösi járás

Visonta	Maximum 1 hónapja meghirdetett állások száma, https://allasod.hu/ felületen, 2020.09.07-én
5 km-es körzetében	14
10 km-es körzetében	60
15 km-es körzetében	68
25 km-es körzetében	70

Ezek döntő része közigállás (pedagógus, dajka, takarító, portás, stb.)

2020.09.06-án – a teljesség igénye nélkül - következő állásokat találhatták az on-line munkát keresők a gyöngyösi és hatvani járásban:

Feladat	Követelmények	Munkavégzés helye
Betanított kovács gépkezelő	Általános iskolai végzettség	LINAMAR HUNGARY ZRT., Gyöngyös
Segéd munkás, építőipari segéd munka	Nem igényel tapasztalatot	ANVIT Kft, Mátraszentimre vonzáskörzeté

Szereldei operátor		Serenity Plastic Kft, Gyöngyössolymos
Fröccsüzemi operátor		Serenity Plastic Kft, Gyöngyössolymos
Fröccsüzemi csomagoló	Általános iskolai végzettség, <i>precizitás</i>	Serenity Plastic Kft, Gyöngyössolymos
Betanített operátor	Általános iskolai végzettség, <i>jó kézügyesség</i>	Hatvani autóipari gyártó cég
Csomagoló, anyagmozgató	Általános iskolai végzettség, <i>megbízhatóság, precizitás</i>	Gyöngyös, ingyenes céges buszjáráttal, párokat is várnak
Betanített szerelési munkálatok elvégzése és gyártósori folyamatok kialakításában való részvétel, a munkaterület tisztán tartása.	Általános iskolai végzettség, <i>megbízhatóság, monotónia tűrés, precizitás</i>	Gyöngyös, ingyenes céges buszjárat
Operátor, (por)bevonatoló és stancoló gépek mellé betanított munkára		Hidria Bausch Kft., autóipari cég gyöngyösi telephelye
Gépkezelő	Középfokú végzettség, Gépkezelésben szerzett tapasztalat	Visonta
Targoncavezető	Érvényes targoncavezetői engedély	Procter&Gamble gyöngyösi gyáregység; céges buszjárat céges buszjáráttal egyebek mellett a következő településekről: Detk, Domoszló, Halmajugra, Karácsond, Petőfibánya, Visonta
Targoncavezető raktáros	Targoncavezetői engedély (OKJ+3324+3312+3313). Minimum általános iskolai végzettség	Kühne + Nagel Kft. gyöngyöshalászi gumigyár telephelye
Targoncavezető operátor	Minimum középfokú végzettség, B kategóriás jogosítvány és saját gépkocsi Könnyű- és / vagy nehézgépkezelői jogosítvány megléte (leginkább 3324 vezetőüléssel targonca)	Saint-Gobain Hungary Kft., Halmajugra
Csomagoló	Általános iskolai végzettség; precizitás	Detki Keks, Halmajugra
Üzemi takarító	Precizitás; Csapatban együttműködő ugyanakkor önálló	Detki Keks, Halmajugra

Megállapíthatjuk a következőket:

- Többségük legalább általános iskolai végzettséget igényelt, de vannak középfokú végzettséghez kötődő ajánlatok is
- Gyakori a *bizonyos készségek meglétének igénye* (precizitás, megbízhatóság, monotónia tűrés, csapatban való együttműködés készsége, önállóság)
- Gyakori a betanítás lehetősége
- Gyakoriak a gépkezelő, targoncavezető, csomagoló munkakörök, illetve ezek kombinációja
- Több helyen biztosítanak céges buszt

Megállapíthatjuk, hogy a sikeres álláskereséshez a megfelelő képzettség (képzettségi szint, szakma, jogosítvány) megléte mellett fontos néhány, a munkahelyeken általánosan megkövetelt készség fejlesztésére is figyelmet fordítani (precizitás, megbízhatóság, monotónia, csapatjátékos, önálló munkavégzésre való képesség, stb.).

2.1.5. Meghatározó cégek – legnagyobb foglalkoztatók: Bosch és Mátrai Erőmű

Heves megyében számos multinacionális cég telepedett be, közöttük több német járműipari beszállító (Robert Bosch Elektronika Gyártó Kft. vezérlő elektronikák, szenzorok, radarok és kamerarendszerek gyártója, Hatvan; Robert Bosch Automotive Steering Kft. kormányokat gyártó vállalkozás, Maklár; ZF Hungária Kft. a manuális és automatizált sebességváltók, illetve ezek alkatrészeinek gyártója, Eger; az indiai Apollo Tyres gumigyár és a német B-Braun egészségügyi cég, Gyöngyös). A megye jelentős cégei között van az LKH Leoni, a Johnson Electric Hatvan, Apollo Tyres. (<https://ec.europa.eu/eures>)

Eddig a nagy cégek a munkaerőt kis- és közepes méretű cégektől vonták el (magasabb béreket kínálva), illetve munkaerő átcsoportosítással és részben importmunkaerővel oldották meg munkaerő szükségletüket. A megye két legnagyobb foglalkoztatója a Bosch Elektronika Gyártó Kft (4807 fő, 2017.), valamint a Gyöngyösön és Visontán telephellyel rendelkező Mátrai Erőmű Zrt. Gondot okoz az, hogy mindkét nagy foglalkoztató esetében a foglalkoztatás fenntartása - különböző okoknál fogva –veszélyeztetve van.

A Covid19 új helyzetet teremtett. A pandémia által indukált válság következtében a Bosch magyarországi telephelyei közül a hatvani gyárban kellett átmenetileg csökkenteni a termelést. *Itt kollektív szabadságkiadással és az éves munkaidőkereten belüli munkaóra áthelyezéssel kívánták megoldani a részleges leállást.* Az 1700 főt foglalkoztató ZF Hungária Kft - a megye legdinamikusabban fejlődő nagyvállalata. Azonban a német anyavállalat koronavírus-járvány következményei miatt 2025-ig összesen 15 ezer embertől akar megválni, ezek fele Németországban dolgozik.

2.2. Borsod-Abaúj-Zemplén megye – gyengeségek, erősségek, adottságok

A megye 16 járásából 14 a területfejlesztést szolgáló források felhasználása szempontjából kedvezményezett terület. A megyeszékhely, Miskolc város és térsége, a 2014-2020 közötti európai uniós költségvetési időszakban kiemelt fejlesztési központ.

A Mátrai Erőmű Zrt. *bükkábrányi bányája* Visontától 55 km-re, a mezőkövesdi járásban, Bükkábrány – Vatta – Csincse községek közötti területen helyezkedik el. 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről alapján *Csincse és Vatta jelentős munkanélküliséggel sújtott település* (<https://net.jogtar.hu/getpdf?docid=A1500105.KOR&targetdate=&printTitle=>).

2.2.1. Demográfiai adottságok – az ország második legnépesebb megyéje

BAZ megye az ország második legnagyobb alapterületű és a második legnépesebb megyéje.

2.2.2. Gazdasági mutatók – diverzifikált gazdaság, magas fajlagos ipari termelés

Az 1000 lakosra jutó vállalkozások száma nagyon alacsony, csupán 121 db volt, szemben az országos 184-el (2020. I. negyedévi adat). Ugyanakkor a *beruházások egy lakosra jutó teljesítményértéke* kedvező, 144,9 ezer Ft, amely csaknem eléri az országos átlagot (147,8 ezer Ft), és jócskán meghaladja az észak-magyarországi régió átlagértékét (112,9 ezer Ft) (2020. I. né.) Még ennél is kedvezőbb BAZ megyében az *egy lakosra jutó ipari termelési érték*, ami 1170 ezer Ft, jócskán meghaladva az országos átlagot, 910 ezer Ft-ot. (2020. I. né.). Az egy lakosra jutó építőipari termelési érték viszont az országos átlag (57,3 ezer Ft) alatt marad (31,5 ezer Ft), bár az Észak-magyarországi régióban ez a mutató BAZ megyében a legkedvezőbb.

Kedvező, hogy a megyét *diverzifikált gazdaság* jellemez. A megyében jelen van az ipari, feldolgozóipari tevékenység (vegyipar, gép- és jármű- és elektronikai ipar; valamint a térség kiemelkedő természeti és kulturális adottságaira erdők, gyógyvizek, Tokaj-Hegyaljai Borvidék-világörökség, történelmi emlékhelyek, közép- és felsőfokú oktatás, épülő idegenforgalmi-turisztikai és tudományos-oktatási tevékenység, de folyamatosan nő az egyéb szolgáltatások szerepe is.

2.2.3. Munkaerőpiaci mutatók – alacsony foglalkoztathatóságú munkanélküliek

2013 óta folyamatosan bővült a munkaerőpiac. Az *elsődleges munkaerőpiac felszívóképessége* erősödött 2019-ig. Döntően a járműipari beszállítók, illetve a tiszaujvárosi új vegyipari üzem építéséhez kapcsolódó foglalkoztatás igényei nőttek.

Ennek ellenére 2019 első negyedében a 15-74-éveseket illetően az országosnál alacsonyabb aktivitási (58,7%) és foglalkoztatási ráta (56,1%) jellemezte a megyét (az országos értékek 62,6%, ill. 63% voltak).

A munkanélküliségi ráta (4,4%, 2020 I. negyedév) meghaladja az országos átlagot (3,7%). Jellemző, hogy a *munkanélküliek* jelentős részének *alacsony a foglalkoztathatósága* (állás-keresők több mint a fele alacsony iskolai végzettséggel rendelkeznek).

Csökcent a betölthető álláshelyek száma, 2019 márciusában még 16344 db, 2020 márciusában 9628 betöltetlen álláshely volt. Az egy betöltetlen álláshelyre jutó nyilvántartott álláskereső 2019 márciusában 2,4 fő volt, 2020 márciusában ennek csaknem a kétszerese, 4,1 fő.

Az álláskeresők szerkezete idővel átalakult, *nőtt a képzetlen vagy elavult szakmai képzettséggel rendelkezők, a nők és az idősebb álláskeresők aránya*. 2019 végén a 33800 fő álláskereső 51%-a alacsony iskolai végzettséggel, 46%-a középfokú iskolai végzettséggel (szakképesítéssel és/vagy érettségivel) és 3%-a diplomával rendelkezett. Az álláskeresők

jellemző többsége 25-49 éves (52%), a 25 évesnél fiatalabbak részesedése 16%, az 50 évesek és ennél idősebbeké 32% volt. Továbbra is kissé több a férfi (52%), mint a nő (48%), a munkatapasztalattal még nem vagy alig rendelkező pályakezdő álláskereső (3,4 ezer fő) aránya pedig 10%-ot tett ki. (Források: KSH)

2.2.4. Állások – Bükkábrány elérhetőségében

Bükkábrány	Maximum 1 hónapja meghirdetett állások száma, https://allasod.hu/ felületen, 2020.09.07-én
5 km-es körzetében	3
10 km-es körzetében	19
15 km-es körzetében	20
25 km-es körzetében	48

2020.09.07- én – a teljesség igénye nélkül – egyebek mellett a következő állásokat találhatták az online munkát keresők

Feladat	Követelmények	Munkavégzés helye
Összeszerelő	alapfokú iskolai végzettség, precizitás, monotónia tűrés	Jabil Circuit Kft, Tiszaújváros
Minőségellenőr	alapfokú iskolai végzettség, precizitás, monotónia tűrés, jó megfigyelőképesség, felhasználói szintű számítógépes ismeret	Jabil Circuit Kft, Tiszaújváros
Kulcs-operátor (összeszerelés)	alapfokú iskolai végzettség felhasználói szintű számítógépes ismeret kiváló kezűgyesség	Jabil Circuit Kft, Tiszaújváros
Beültetőgép-kezelő (gépek üzemeltetése, karbantartása)	alapfokú iskolai végzettség, felhasználói szintű számítógépes ismeret műszaki beállítottság	Jabil Circuit Kft, Tiszaújváros
Forrasztógép-kezelő	alapfokú iskolai végzettség, felhasználói szintű számítógépes ismeret műszaki beállítottság	Jabil Circuit Kft, Tiszaújváros
Bolti dolgozó	középfokú végzettség	Lidl, Mezőkövesd
Karbantartó villanszerelő	szakmai végzettség	Harsány (Bükkábránytól 9 km), mezőgazdasági cég
Előkészítő mérnök	min. magasépítő technikus, terhelhetőség, precizitás, önálló munkavégzés	Harsány
Kőműves, burkoló	szakmai végzettség	Harsány, JD Bau 2014 Kft.

A Bosch-csoport honlapján a Bükkábránytól 30 km-re lévő maklári telephelyén 12 betöltetlen – kvalifikációt igénylő - állást hirdet (garanciális ellenőr, projektvezető, kontroller, folyamatszervező mérnök); a miskolci telephelyén 59 állásra keres jelentkezőt (döntően

felsőfokú végzettségűeket, illetve néhány középfokú végzettségűt (villamos karbantartó technikus, gyártósori beállító); valamint számos területre keres gyakornokot) (2020.09.07-i megtekintés).

Megjegyezzük, hogy csupán alacsony végzettséggel rendelkezők számára nem kínálnak állást.

A miskolci Joyson Safety Systems Kft. honlapján öt betöltetlen állást hirdetnek, mérnököket, raktárost, gyakornokot keresnek (2020.09.07-i megtekintés). A Jabil Circuit Kft. tiszaujvárosi telephelyére 16 főt keres, mérnököket, projektvezetőt, vámuügyintézőt. *Termelési munkakörökre is keresnek jelentkezőt; itt vannak alacsony iskolai végzettséggel is betölthetők.*

2.2.5. Meghatározó cégek, BAZ megye

A megyében számos, jelentős foglalkoztató működik. Ilyen pl. a BorsodChem Zrt., MOL Petrolkémia Zrt. és a Jabil Circuit Magyarország Kft. A MOL Petrolkémia Zrt. (Tiszaújváros) 2019-ben 50 fővel indította középfokú vegyésztechnikus, villanyszerelő és gépész duális képzését. A BorsodChem Zrt. a Miskolci Egyetem vegyészmérnök képzésében játszik szerepet. A Bükkábránytól 45 km-re, 35 perc autóútra lévő Jabil Circuit Tiszaújvárosban működő üzeme Észak-Magyarország legjelentősebb foglalkoztatója. A Robert Bosch Energy and Body Systems Kft. autóipari beszállító miskolci telephelye - Bükkábránytól 30 km - 2438 főt foglalkoztat. Az ugyancsak miskolci telephelyű, kéziszerszám-gyártással foglalkozó Robert Bosch Power Tool Kft. 2438 fő alkalmazottal rendelkezik.

Legnagyobb foglalkoztatók, BAZ megye, 2019

Cég	Foglalkoztatottak száma, fő	Telephely
JABIL CIRCUIT MAGYARORSZÁG SZERZŐDÉSES GYÁRTÓ KFT.	3273	Tiszaújváros
BORSODCHEM ZRT.	2809	Kazincbarcika
ROBERT BOSCH POWER TOOL ELEKTROMOS SZERSZÁMGYÁRTÓ KFT.	2438	Miskolc, Maklár
ROBERT BOSCH ENERGY AND BODY SYSTEMS KFT.	2306	Miskolc
JOYSON SAFETY SYSTEMS HUNGARY KFT.	1799	Miskolc
UNIÓ-COOP SZÖVETKEZETI KERESKEDELMI ZRT.	1693	Miskolc
WABERER'S-SZEMEREY LOGISZTIKAI KFT.	1513	Miskolc
MOL PETROLKÉMIA ZRT.	971	Tiszaújváros

Forrás: <https://boon.hu/wp-content/uploads/2019/11/top100b2019.pdf>

2.3. Nógrád megye – gyengeségek, erősségek, adottságok

Nógrád megye *mind a hat kistérsége hátrányos helyzetű*. A fontosabb gazdasági mutatókat illetően Nógrád megye a *megyék rangsorában az utolsók között van*, jelentős munkaerőpiaci hátrányt jelentve. A megyében meghatározó gazdasági ág a feldolgozóipar, ezen belül pedig a gépipar); valamint az idegenforgalom. Mezőgazdaság adottságai, a termelés feltételei (is) kedvezőtlenebbek, mint az ország más területein.

2.3.1. Demográfiai adottságok – az ország legkisebb lélekszámú megyéje

Nógrád megye az ország második legkisebb területű és egyben a legkisebb lélekszámú megyéje. 2019 elején 189 ezer fő lakosa, az előző évhez képest csökkenő népességszámot mutat. A megyét többségében 1000 főt el nem érő települések és alacsony népsűrűség jellemzik.

2.3.2. Gazdasági mutatók – az országos és az Észak-magyarországi átlag alatt

Nógrád megyében az 1000 lakosra jutó vállalkozások száma 130 volt (szemben az országos 184 vállalkozás/1000 lakos). (2020. I. né.) A beruházások egy lakosra jutó teljesítményértéke 45,5 ezer Ft, amely jócskán az országos (147,8 Ft) átlagérték és az észak-magyarországi régió átlagértékét (112,9 ezer Ft) alatt marad (2020. I. né.).

Hasonlóképpen, az egy lakosra jutó ipari termelési érték 459 ezer Ft, jócskán az Észak-magyarországi régió (1116 ezer Ft) és az országos átlag (910 ezer Ft) alatt marad (2020. I. né.).

Nógrád megyében a legalacsonyabb az Észak-magyarországi régióban az egy lakosra eső kiskereskedelmi forgalom értéke is (201,7 ezer Ft), szemben az országos 279,6 ezer Ft-os átlaggal, és a 226,3 ezer Ft-os észak-magyarországiával (2020. I.n.é). 2019-ben növekedés az építőiparban mutatkozott, valamint 2019-ben a megyei székhelyű gazdasági szervezetek nagyobb összeget fordítottak beruházásokra, mint az előző évben.

2.3.3. Munkaerőpiaci mutatók – sereghajtók között az országban

2019-ben a foglalkoztatás szintje országos viszonylatban a második legalacsonyabbnak számított, míg a munkanélküliségi ráta a 3. legmagasabb értéket mutatta. 2019. III. negyedévben a 15-64 éves korosztály aktivitása csökkent az előző évhez képest; 78,5 ezer főt foglalkoztatott (15-64 évesek) volt, (kevesebb, mint 2018. III. negyedévében. A *foglalkoztatási ráta* 64,8% volt, ami a *második legalacsonyabb* érték országban.

A megyei *munkanélküliségi ráta* 7,8% volt, a *harmadik legmagasabb* az országban.

2019-ben átlagosan 10874 nyilvántartott álláskereső/hó volt; 58 fővel, 0,5%-kal voltak kevesebben, mint 2018-ban. (NSZF adatok). A nyilvántartott pályakezdő álláskeresők átlagos száma 2019. évben 1004 fő volt, 153 fővel, 13,2%-kal kevesebb, mint 2018-ban.

Bár az álláskeresők legtöbb csoportjában stagnálás, illetve némi csökkenés volt tapasztalható 2019-ben, a közép- és felsőfokú végzettségűek és az 50 éven felüliek körében nőtt a számuk. Nőtt az ellátás nélküliek létszáma is. A pályakezdők aránya a nyilvántartott álláskeresőkön belül átlagosan 9,2% (9% országosan). *Többségük szakképzetlen* - jelentős munkaerőpiaci hátrányt jelentve.

2.3.4. Állások

Nógrád megyében a <https://allasod.hu/> felületen, 2020.09.07-én 946 állás szerepelt, ebből 4 volt új (jegyző, takarító, helyszíni ellenőrző referens és ügyintéző titkár). Az állások döntő része közígállás volt. Az állások közül 113 esetében volt elégséges az általános iskolai végzettség. Egyebek mellett 20 alkalmi, 14 segédmunkást, 10 takarítót, 9 biztonsági őrt és 9 targoncavezetőt kerestek, miközben 138 tanárt és 62 óvónőt.

Feladat	Követelmények	Munkavégzés helye
Műanyagtermék gyártó, gépkezelő	szakiskola, szakmunkásképző	Rétság
Betanított gépkezelő	jó kézügyesség, precizitás, számítógépkezelés alapfokon, előny: emelőgép kezelői jogosítvány	Rétság
Gépkezelő	középfokú végzettség, számítógépkezelés, előny: emelőgépes és/vagy targoncavezető képzettség	Rétság, Tredegar Film Products
AWI-CO2 kombinált hegesztő	AWI-CO2 eljárások ismerete	Mátranovák, Bombardier Transportation Hungary KFT.
Villamoshálózat szerelő	8 osztály általános iskolai végzettség, szakmunkás bizonyítvány (villamoshálózat-szerelő, villanyszerelő, lakatos) előny	MVM XPert Zrt.

Forrás: <https://www.profession.hu/>, 2020.09.07

2.3.5. Meghatározó cégek

Nógrád megyében a legnagyobb foglalkoztatók:

- Mahle Compressors Hungary Kft, 792 fő;
- Wamsler SE Háztartástechnikai Európai Rt, 633 fő;
- Salgglas Üvegipari Zrt, na;
- Mitsuba Automotive Systems of Europe Autóalkatrészgyártó Kft, 474 fő

(Forrás: TOP 50,2019, Nógrád megye, letöltve 2020.09.07, p.

https://drive.google.com/file/d/1-zVXXZMiLx-_Vt3xP6j3bCNfcS7ZKo9H/view).

Földrajzi elhelyezkedés szerint a legfontosabb megyei cégek:

- Salgótarján: Wamsler SE Rt, Salgglas Üvegipari Zrt, Magyarországi Hangszórógyártó Kft, Mitsuba Kft, Sínia Kft, AXAMO Kft.
- Balassagyarmat: MAHLE Compressors Hungary Kft, Nidec Sole Motor Hungary Kft, Prysmian Magyar Kábel Művek Kft, PARAT
- Ungarn Kft, Textile Competence Center Kft.
- Pásztó: EGLO Magyarország Kft, DENSION Kft, KŐFUV Kft, Csépe és Társa Kft.
- Szécsény: TOMMY INVEST Elektronikai Kft, Palóc-Coop Zrt, Profilplast Kft.
- Bátonyterenye: Bombardier Kft, Besser Hungaria Kft, Viessmann Kft, ELIN Metal Kft.

- Rétság: HI-LEX Kft, Knaus Tabbert Kft, Interfa Bútoripari Kft, Hungary Enbi Kft, AFT-Hungary Kft, HANON Systems Hungary Kft.

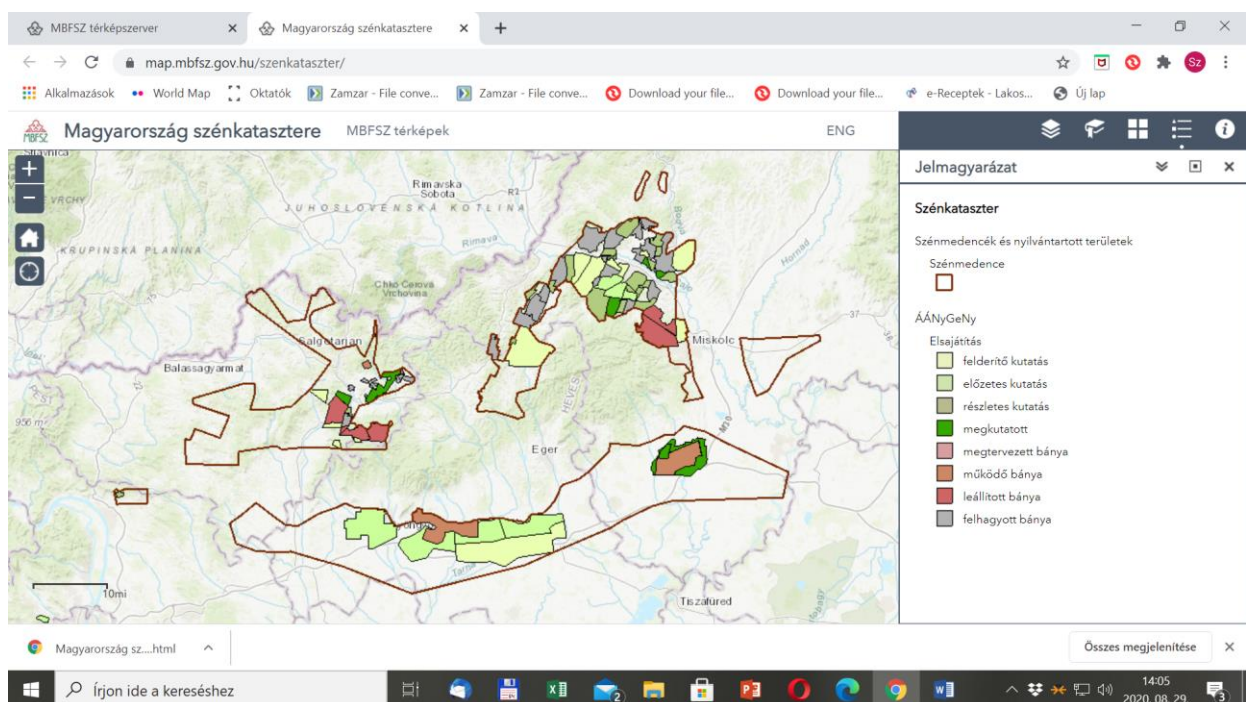
2.4. Észak-Alföld szénmedencéi

Magyarország 10,5 milliárd tonna mennyiségű földtani kőszén vagyonnal rendelkezik (2018. január 1-i állapot). Ennek 54%-át a lignitkészlet (5,687 milliárd tonna); 30%-át barnakőszén (3,196 milliárd tonna) és 16%-át feketekőszén (1,625 milliárd tonna) adja. Ugyanakkor a hazai szénkitermelés szinte teljes egészében a lignitre vonatkozik (99,97%). A kitermelt szén 96%-a erőművi hasznosításra kerül (Mátrai Erőmű), 4 %-át pedig a lakosság használja fel fűtéshez. (ITM (2020), p. 24.)

Nógrádi medence és Borsodi-medence (Salgótarjáni Barnakőszén Formáció)

A Borsodi-medence kőszénvagyona az elmúlt évszázadok igen intenzív termelése után is meghaladja az 1,1 milliárd tonnát (Mt), a nyilvántartott kitermelhető vagyon mennyisége 784 Mt.

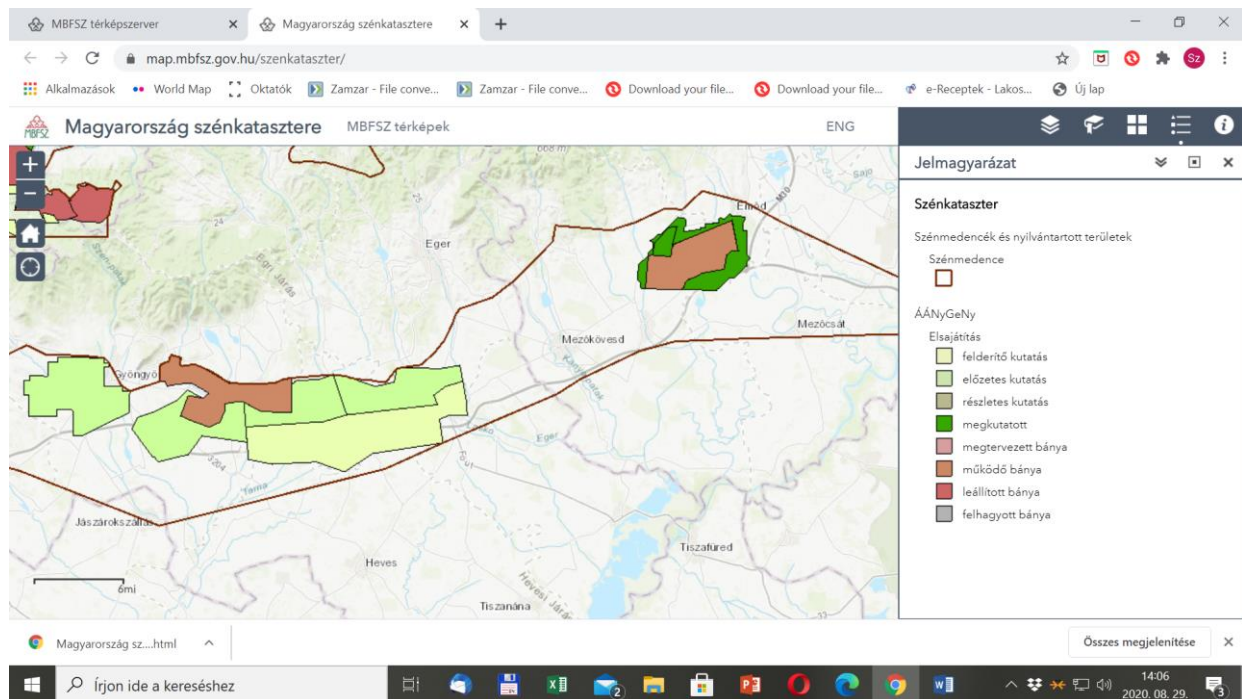
A nógrádi szénmedence szénvagyona kéntartalom és szénültségi fok tekintetében kedvezőbb, mint a Borsodi-medence előfordulásai, a magasabb hamutartalom miatt azonban különösen az átlagos fűtőérték nagy szórást és alacsonyabb átlagértéket mutat. (Püspöki Z. (2018)).

(<https://map.mbfsz.gov.hu/szenkataszter/data/szenmedencek/3.pdf>)

A jelenlegi termelési kapacitás (8–9 Mt/év), de ez nem meríti ki a lehetőségeket. A jelenleg üzemelő külszíni fejtésekből kitermelt lignitet a Mátrai Erőmű Zrt. Visontai Erőművébe szállítják. (Püspöki Z. (2018))

Észak-Alföldi lignitterületek – Mátraalja-Bükkalja

Forrás: <https://map.mbfisz.gov.hu/szenkataszter/data/szenmedencek/3.pdf>

A bányászati tevékenységet folytató néhány magyarországi gazdasági társaságot, bányauzemeiket és főbb termékeiket lásd Siskáné Dr. Szilasi Beáta és Dr. Molnár József, által készített elemző tanulmánya (3.1.2.1.aa) „A munkaerőpiaci átmenet és alkalmazkodóképesség fejlesztése, a foglalkoztatás/munkaügy kritikus kérdései: a bányászat, kőfejtés ágazatban”, GINOP-5.3.5-18-2019-00125, 4. táblázatában, p.9.

3. Mátrai Erőmű Zrt. és bányüzemei - mi legyen/lehet a felszabaduló munkaerővel?

3.1. A Mátrai Erőmű

A Mátrai Erőmű – az ország egyetlen szenes erőműve - 2 db 100 MW-os, 1 db 220 MW-os, 2 db 232 MW-os lignit és 2 db 33 MW-os gázüzemű energiatermelő blokkal és napelemparkkal rendelkezik.

3.1.1. A Mátrai Erőmű ellátás biztonsági szerepe

A Mátrai Erőmű a Paksi Erőmű után a második legnagyobb erőmű Magyarországon, mint már említettük korábban, a hazai áramtermelés 15 %-át adva. A keleti országrészben az egyetlen működő, szabályozásra is alkalmas nagyerőmű. *„A Mátrai Erőmű működésének fenntartása a Magyar Állam szempontjából, az ellátás biztonsági - rendszerszabályozási célok rendszerében stratégiai fontosságú kérdés”* (ITM (2020), p.70).

Miért stratégiai fontosságú a Mátrai Erőmű? Erre a kérdésre a Nemzeti Energiastratégia 2030 a következő válaszokat adja:

- „A Mátrai Erőmű esetleges leállása egy *rendszerszintű szabályozásra* alkalmas erőmű kiesését eredményezné a hazai villamosenergia-rendszerből.
- Az időjárás szélsőségesse válásával egyre gyakrabban tapasztalható, hogy a felhasználás/fogyasztás megközelíti, vagy meghaladja a rendelkezésre álló kapacitásokat. Ez a helyzet a tartalék erőművek növekvő jelentőségére hívja fel a figyelmet. Az import elérhetőségét korlátozhatja, hogy a régióban mind a hőmérséklet alakulása, mind pedig a víztartalékok nagysága erősen korrelált.
- Az időjárásfüggő megújuló termelés növekvő részaránya mellett *a szabályozási rugalmasság fenntartása* abban az esetben is szükséges, ha energia-oldalon nem mutatkozik hiány. A magyar villamos rendszerben az elkövetkező időszakra, *Paks 2 beállításáig*, valamint a *megújulók rendszerintegrációjából fakadó hálózatfejlesztési feladatok elvégzéséig* szükség van alacsony óraszámú termelő stratégiai tartalékkapacitásra, üzembiztonsági tartalékra. Erre a Mátrai Erőmű tartalék erőművi fenntartása az egyik legkézenfekvőbb megoldás.” (ITM (2020), pp. 70-71)

3.1.2. A Mátrai Erőmű szerepe a helyi foglalkoztatásban

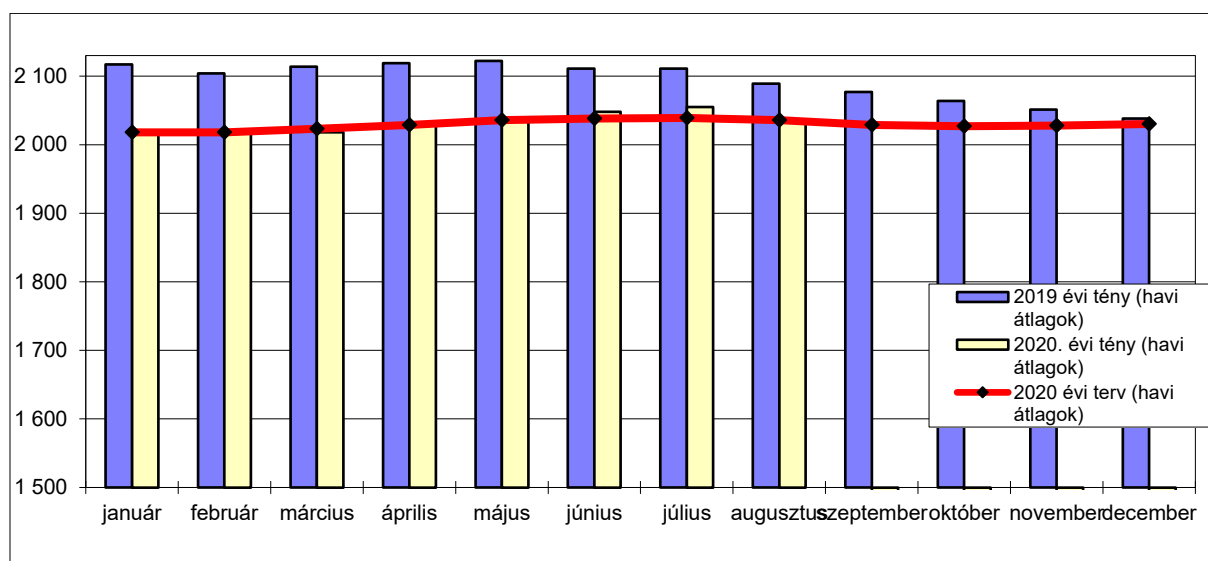
A Mátrai Erőmű nemcsak ellátásbiztonsági, hanem *munkaerő-piaci szempontból* is fontos szereplő. Az érintett (gyöngyösi és mezőkövesdi) járások lakosságának jelentős része közvetlenül vagy közvetve ebben az iparágban dolgozik (*2 100 munkahely közvetlenül, 10 000 közvetve kötődik az erőműhöz, az érintett családtagok létszáma 27 000 fő körüli*). (ITM (2020, p. 25). A Mátrai Erőmű Zrt. sok dolgozója itt kezdte pályáját és innen is ment nyugdíjba. A cég visontai, halmajugrai, bükkábrányi helyszínei mindig is jó megélhetést jelentettek, a dolgozók kiemelt bért, áramkedvezményt élveztek, összetartó kollektívában dolgoztak.

3.1.2.1. A Mátrai Erőmű foglalkoztatási adatai³

Az állományi létszám 2019-ben 2093 fő volt, 2020-ban a tervezett létszám 2029 fő. 2019-ben összesen 158 fő számolt le és 112 főt vettek fel. 2020 augusztusáig leszámolt 98 fő és 96 főt vettek fel a céghez. Az átlagos statisztikai létszám 2019-ben a következők szerint oszlott meg az egyes egységek tekintetében:

Erőmű	750 fő
Visonta Bánya	704 fő
Bükkábrányi Bánya	477 fő
Zrt. irányító	162 fő

A Mátrai Erőmű Zrt. létszámadatai havi bontásban, 2019-2020, tény- és tervadatok:

Forrás: 2020 évi létszámtábla terv-tény szeptember, Dr. Sebők Marianna (2019-20), p. 20

A Mátrai Erőmű Zrt. foglalkoztatottjainak megoszlása a leggyakoribb szakképzettség szerint a következő:

Sorszám	Szakképzettség
1	Autó-Motor szerelő
2	Villanyszerelő
3	Géplakatos
4	Gépész-technikus-üzemtechnikus
5	Esztergályos (NC, CNC gépkezelő)
6	Lakatos
7	Gépszerelő
8	Hegesztő
9	Mezőgazdasági gépszerelő
10	Gépkocsivezető

³ Az alfejezet forrása Dr. Sebők Mariannának jelen projekt keretében készített jelentése. Dr. Sebők Marianna (2020-21), Adatgyűjtés/adatfeldolgozás – „B” ágazat munkaerőpiaca górcső alatt, GINOP 5.3.5-18-2019-00125/4-4

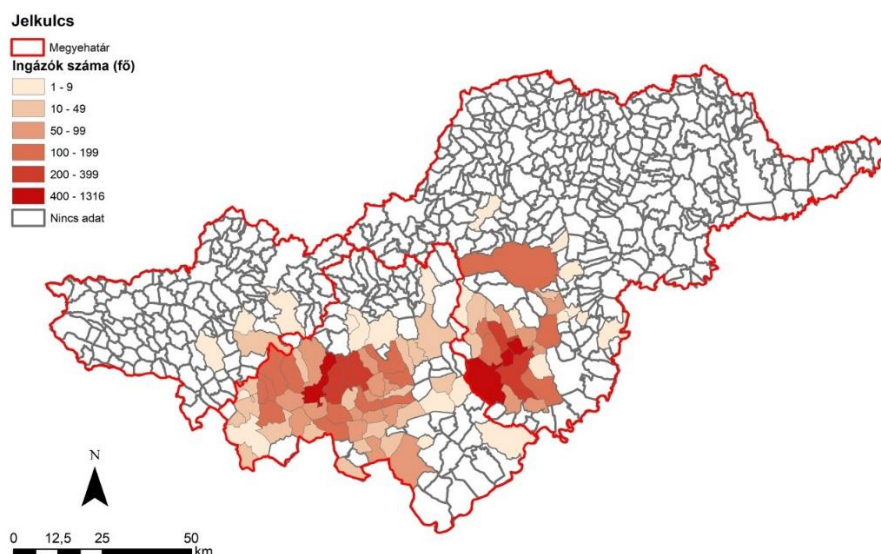
11	Erőssáramú villamos ipari technikus
12	Okleveles mérnök
13	Villamosipari technikus
14	Bányaipari technikus (aknásztechnikus)
15	Gépgyártás technológus
16	Központi fűtés és csőszerelő
17	Kőműves
18	Bányamérnök
19	Karosszéria lakatos
20	Villamos üzemmérnök /eá/
21	Vas- és fémszerkezet lakatos
22	Nehézgépkezelő
23	Ipari elektronikai technikus
24	Aknász technikus
25	Gépszerelő technikus
26	Külfejtéses bányaművelő/Külszíni bányász
27	Víz- és gázvezeték szerelő
28	Vájár
29	Földtudományi mérnök
30	Asztalos

Forrás: Dr. Sebők Marianna (2019-20), p. 42, 2. melléklet)

3.1.2.2. A Mátrai Erőmű foglalkoztatottjai - ingázók

A mobilitási képesség felméréshez kigyűjtésre került a Mátrai Erőmű Zrt. alkalmazottainak megoszlása az ingázás települése és az ingázók száma szerint.

A Mátrai Erőmű Zrt. alkalmazottainak megoszlása az ingázás települése és az ingázók száma szerint (Szerkesztette: Pecsmány P., in Sebők Marianna (2019-20, p. 20):

Megjegyezzük, hogy az ingázási készség feltárással kapcsolatos kérdőív kérdéseinek kialakítása során azt is figyelembe vették, hogy milyen szakmacsoportok, foglalkozások vannak a cégnél és az ebből az adatbázisból kialakított súlyozott szakmák kerültek bele a kérdőívbe is.

3.1.3. A visontai ipari vertikum

Visontán a Mátrai Erőmű Zrt. körül elhelyezkedő ipari parkba az erőművi vertikumra épülő iparágak telepedtek (pl. a Geosol bioalapanyagot (faaprítékot, hulladékot) szállít be az erőműbe; a Viresol az erőmű hőjét használja az élelmiszer (kukorica) feldolgozáshoz; építőanyag gyártás folyik pernyéből, gipszből, stb.).

Az alternatív rekultivációra jó példa a felhagyott Őzse-völgyi zagytér tetején elhelyezkedő *fotovoltaikus napelemekből álló naperőmű, a Mátrai Erőmű Zrt. napenergiát felhasználó egysége*. Itt a húsz év után megtelt 30 hektáros területet szabályszerűen fedték le és napelemeket telepítettek rá. A megtermelt villamos energia 6 kilovoltos földkábelben jut az erőmű újra cserélt indító transzformátorához, és onnan a meglévő 120 kilovoltos távvezetéken a MAVIR detki alállomására. *Ennek a munkaerőigénye azonban nagyon alacsony* (forrás: <http://www.mert.hu/atadtak-magyarorszag-legnagyobb-naperomuvet>).

A visontai ipari vertikum szerepe, ipari termelése, a helyi foglalkoztatásban játszott szerepe bár fontos, már rég nem az, ami valaha volt, „az erőmű már nem „állam az államban”, csak egy fontos és stabil munkáltató, amelyiknek gyorsan ki kellene találni a jövőjét.” (Brückner, Gergely, Bozzay, Balázs (2020))

3.1.4. A Mátrai Erőmű jövője

A Mátrai Erőmű Zrt 2020-ban került az MVM Rt. tulajdonába. ⁴ A nyilvánosságra jutott tervek szerint valószínűleg sor kerül az energiatermelés szerkezetének felújítására/átalakítására; részben EU-s támogatással gázturbinás blokk telepítésének terve is szóba került.

2019-től a saját bányáiból külszíni fejtéssel bányászott lignit és a napenergia mellett biomasszából, anyagában nem hasznosítható RDF műanyag-hulladékból és gáztüzelőanyagból is állít már elő energiát. (A biomassza előnye, hogy mindig égethető, a nagyobb áramigényű időszakokban bekapcsolható, azaz rugalmasabban alkalmazható, mint egy időjárásfüggő megoldás (nap-, szélerőmű)).

Mint ahogy fentebb említettük és a későbbi fejezetekben látni fogjuk, a Mátrai Erőmű Zrt. alacsony szén-dioxid-kibocsátású technológiákon alapuló átalakítására Európai Unió források is rendelkezésre állnak.

„A Mátrai Erőmű hosszú távú jövőképeének megvalósítása során kormányzati érdek egy olyan átfogó energiapolitikai megközelítés kialakítása, amely a klímapolitikai célok teljesítése, a modernizáció mellett a hevesi barnaszenes régió szerkezet-átalakítását, a

⁴ 2020. március 26. az MVM Zrt., az OPUS Global Nyrt. és a Status Energy Magántőkealap aláírják a Status Energy Invest Kft. 100 százalékos mértékű üzletrészesének adásvétele tárgyában született adásvételi szerződés zárási jegyzőkönyvét. Az MVM végülis a Mátrai Erőművet és a Geosol Kft. tulajdonló projektcéget, a Status Power Invest Kft-t 17,44 md Forintért vette meg. Ezzel az MVM-hez került a Mátrai Erőmű Zrt. 72,66%-a, így a már korábban tulajdonolt 26,15%-kal, 98,78%-os tulajdonos lett.

felmerülő ellátás biztonsági kockázatok kezelését, valamint a beruházási és rekultivációs igényeket is figyelembe veszi.... A Mátrai Erőmű számára biztosítani kívánt átmenet ... jól illeszkedik Magyarország klímapolitikai céljaihoz, és a 2050-es karbonsemlegességi célokról szóló európai uniós vitában képviselt álláspontjához.” (ITM (2020) p. 71)

3.2. A Mátrai Erőmű Zrt. bányüzemei

A visontai külfejtés 1964-ben kezdődött. A Mátraaljai Szénbányák és a Mátrai Erőmű 1993-ban egyesültek.

A Mátrai Erőmű Zrt., a gyöngyösi kistérségben (Gyöngyösön és Visontán) rendelkezik telephellyel.

A két bányüzeme Visontán (Heves megye, Gyöngyösi járás) és Bükkábrányban (BAZ megye, Mezőkövesdi járás) működik.

A Mátrai Erőmű Zrt. a 2018. novemberi statisztikai létszáma - az erőműben és a két külszíni bányában (Visontán és Bükkábrányban) – 2168 fő volt.

A visontai bányüzemben 711 fő, a bükkábrányiban pedig 480 fő dolgozott 2018.07.31-i statisztikai létszám szerint. A visontai és a bükkábrányi bányai üzemben dolgozók 89 %-a férfi, 11 %-a nő. A 35 év felettiek vannak többségen, a 35 év alattiak 10%-ban képviseltetik magukat.

Kérdés, hogy amikor sor fog kerülni az uniós követelményeknek való megfelelés jegyében a két bányüzem bezárására- jelenlegi ismereteink alapján 2025-ben - , az ott dolgozó – döntően a bányai szakmákban jártas, 40 év feletti - férfiak számára milyen lehetőségek állnak rendelkezésre, egyebek mellett pl. a Mátrai Erőmű Ipari parkja más vállalkozásainál, vagy Heves megye, ill. a régió más betöltetlen álláshellyel rendelkező vállalatainál, illetve milyen más megoldások állnak rendelkezésre?

3.2.1. Mátrai Erőmű Zrt – lignites egységek fokozatos kivezetése

A szénerőműben alkalmazott technológia elavult, a lignittel hevített kazánok előregedtek. Az erőmű veszteségességéhez jelentős mértékben hozzájárult a karbonkvóta árak jelentős emelkedése is.

„A szigorodó szennyezőanyag-kibocsátási előírások és az egyre emelkedő ÜHG-kibocsátási egységárak mellett addig valószínűleg nem lesz jövedelmező hagyományos széntüzelésű erőművet építeni Európában, amíg nem válik gazdaságossá a CO₂-leválasztás és –tárolás. A Mátrai Erőmű korszerűbb lignites blokkjait stratégiai tartalékba helyezzük, az idősebb blokkok fokozatosan leállításra kerülnek.” – Nemzeti Energia- és Klímaterv (ITM, p.97)

Az MVM, mint új többségi tulajdonos, úgy nyilatkozik, hogy elkötelezett új áramtermelési módok telepítésével a telephely energiaellátási szerepének fenntartása mellett, mégpedig "kiemelt figyelmet fordítva" a munkaerőre. Az erőmű fejlesztési és stratégiai igazgatója azt reméli, hogy „a természetes csökkenésen túl ezek és a kiegészítő tevékenységek révén megtartható a foglalkoztatotti létszám.” Ez az ipari parkkal együtt 4,5-4,7 ezer fő. (Marnitz (2020)).

A lignittüzelésű blokkok működési engedélye eredetileg 2021 és 2030 között jár le. A kormány 2025-re hozta előre a szénerőmű bezárását. Az erőmű fejlesztési stratégiája szerint a fokozatosan leállíthatók a szénalapú kapacitások. A lignit alapú áramtermelés földgáz, biomassa, napenergia és ún. RDF (hulladékból nyert másodlagos tüzelőanyag) felhasználásával – az Európai Unió támogatásaival és egyéb forrásaival – váltható ki. (Portfolio (2019))

A visontai és a bükkábrányi telephely mintegy 200 MW-nyi napelem telepítésére is alkalmas. (Jelenleg már üzemel egy 16 MW-s Visontán és egy 20 MW-s Bükkábrányban, az MVM közvetlen tulajdonában). Terveznek egy válogatott szeméttel üzemelő, 31,5 MW-s blokkot és egy 50 MW-s akkumulátoros tárolót is.” A tervek szerint a rekultivált területeken már most is működő két 36 megawatt összteljesítményű naperőmű, mellé további *200-220 megawattnyi napelempark létesülne Visontán és Bükkábrányban. Ezt egészítené ki egy 500 megawatt teljesítményű kombinált gázüzemi blokk (lásd Palkovics László, 2020. februári nyilatkozata).*⁵

Az alternatív tüzelőanyag hasznosítását egy *tisztán biomassa- és RDF-hulladéktüzelésű blokkban összpontosítanák.* (Orosz Zoltán, a Mátrai Erőmű Zrt. erőműfejlesztési és stratégiai igazgató nyilatkozata, MTI, 2020. 07.08., in www.napi.hu, 2020.07.08).

Nem kizárt egyelőre a meglévő lignitblokkok termelésének meghosszabbítása sem. „Az Orbán-kormány eddig hol 2029-re, hol 2025-re, hol 2025-től ígerte a mátrai szénblokkok folyamatos bezárását. Miközben az áramrendszer egyensúlyáért felelős MAVIR egy nemrég kiadott iratában 2025-26 szerepel, egy másik tanulmányukban az erőmű 2029-ig tartó terveire hivatkoznak. Környezetvédők a Mátrai Erőmű mielőbbi, de legkésőbb 2025-ös bezárását követelik.” (Marnitz (2020))

⁵ A Greenpeace Palkovics bejelentése után közleményt juttatott el az Indexhez (Palkovics: 2025-től földgáz alapú lesz a Mátrai Erőmű, Index, 2020.02.19.) A Greenpeace nem tartja elfogadhatónak, hogy a klímaválság kellős közepén a magyar kormány új gázerőmű építését tervezi. "Saját sikerünknek könyveljük el, hogy a kormány végre lépett: úgy döntött, nem vár 2030-ig, hanem már 2025-tel bezárja a klímagyilkos szénerőművet. De a kieső fosszilis erőművet megújulókkal kell kiváltani az éghajlatunkat ugyancsak károsító gázerőmű helyett. A már most zajló naperőmű-fejlesztések mellett a szélerőművek telepítését kell újra lehetővé tenni." - nyilatkozta Perger András, a Greenpeace klíma- és energiakampány-felelős. A Greenpeace emlékeztetett arra, hogy a gázerőművek ugyan a szénerőművekhez képest feleannyi szén-dioxidot bocsátanak ki, de az így is jelentős kibocsátás. Emellett a földgáz kitermelésétől az erőműbe való eljutásig komoly metánszivárgásról is beszélhetünk; a metán 34-szer erősebb üvegházgáz, mint a szén-dioxid." (Forrás: https://index.hu/gazdasag/2020/02/19/matrai_eromu_palkovics_bejelentette_foldgaz_alapu/)

3.2.2. A bányák sorsa

Ez utóbbi scenárió esetén viszont szükség lesz az erőművet ellátó két bányára, a helyi, visontai, és a 60 kilométerre lévő bükkábrányi bánya 2023-ban és 2024-ben lejáró tervengedélyeinek meghosszabbítására. A Mátrai Erőmű Zrt. az érvényes szenes működési engedélyét szeretné meghosszabbítani. A meglévő egységei 2025 végéig rendelkeznek működési és az ehhez kapcsolódó szakhatósági engedélyekkel. Ezt követően történne a tervek szerint az erőmű fokozatos átállítása, és *"kevésbé környezetterhelő, innovatív, megújuló alapú villamosenergia-termelő telephellyé alakítása"*. „Az erőmű a 3-as számú, 220 megawattos blokk 2025 utáni működtetésére már kapott előzetes engedélyt a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivataltól. „Az MVM a most zajló átvilágítás alapján arról is dönt, hogy további két, egyenként 232 MW-os lignitblokk termelését hasonlóképp meghosszabbítják-e 2029-ig.” „Nem kizárt, hogy hosszú távon csak a harmadik lignitblokk marad meg a magyar energiarendszer biztonsági tartalékeként.”

A Mátrai Erőmű Zrt. bányabezárásakor a társaság jelentős meddőhányó felületeket hagy majd maga után, amit részben rekultiválni kell, részben pedig fotovoltaikus naperőmű egységekre készítheti elő a területet. (Ahogy az már más esetben bebizonyosodott, a mezőgazdasági célokra nem, vagy kevéssé jól hasznosítható területek ideálisak a naperőművek létesítésére. Ez történt az Özse völgyi zagyter esetében, ahol a 30 hektáros fennsíkon, rekultiváció helyett a Mátrai Erőmű Zrt. polikristály napelemből álló 16 MW-os erőművet működtet 2016 óta. Ennek a munkaerőigénye azonban nagyon csekély, mindössze hat ember üzemelteti.)

A lignitkölfejtés következtében okozott tájsebek helyreállításához 21 milliárd Ft céltartalékot tettek félre. A külfejtésekből fák beültetésével a tájba illeszkedő völgyeket alakítanak ki. (Marnitz, István (2020)).

Elképzelhető, hogy az MVM a cég átvilágítása után dönt, hogy két további, hasonló méretű blokk termelését is meghosszabbíthatják 2029-ig. Ez azonban csak jelentős beruházás és korszerűsítés árán volna lehetséges - illetve akkor, ha a Visontán megtermelt áram ára lehetővé tenné a cég rentábilis működését. Egyelőre erre kevés az esély, mivel magas az erőmű önköltségi ára (Szabó (1)).

3.3. Mátrai Erőmű Ipari Park és a Visontán és Bükkábrányban működő cégek (lehetséges) munkaerő felszívó szerepe

Mátrai Erőmű Zrt. iparterülete és az ezen belül lehatárolt ipari park közigazgatásilag részben Visonta, részben Halmajugra községekhez tartozik. A Mátrai Erőmű Zrt. 2007-ben hozta létre ipari parkját. Több vállalkozás is jelezte, hogy az erőmű közvetlen közelében szeretnének gyártóüzemet létesíteni. Ezek a vállalkozások részben a rendelkezésre álló olcsó energiára és a meglévő infrastruktúrára, részben az erőművek üzemeltetésével keletkező melléktermékek hasznosítására, részben pedig a biomassza együttégetési projektekre alapozták letelepedési szándékukat.

Az ipari parkot észak-keletről a markazi víztározó, keletről Markaz településhez tartozó mezőgazdasági terület, délről mezőgazdasági művelésbe visszaadott, tájrendezett bányaterület, nyugatról pedig Visontához tartozó tájrendezett bányahányóra telepített szőlőültetvények és erdős terület határolja. A területek a déli teherforgalmi út révén közvetlen útkapcsolattal rendelkeznek, amely út összeköttetést biztosít a 3-as számú fő út és az M3-as autópálya felé. Közvetlenül a területek mellett halad el a Nagyút-Visonta vasúti vontatóvágány, amely Nagyút állomásnál csatlakozik a Budapest - Miskolc vasúti fővonalhoz.

Az ipari parkban az erőműben keletkezett melléktermékek, hulladékok hasznosítása céljával gipszkarton- és alfa félhidrát-gyártás települt az erőmű közelébe. A pernye és a gipsz nagy részét cementüzemek is felhasználják. A biodízelgyár hőt és villamos energiát vesz igénybe, az erőmű pedig a keletkező biomasszát hasznosítja. Ide települt a Viresol gabonafeldolgozó üzem is. (Forrás: <https://hevesmegye.hu/hu/ipari-parkok/584-matrai-erm-ipari-park>)

„A leggyakoribb gondolat a bezárt bányák területének felhasználására az ipari park szokott lenni. Ez a Mátrai Erőművel kapcsolatosan is felmerült már, hiszen egy lehetséges ipari park kezdeménye jelenleg is működik az erőmű körül, ezzel azonban az a probléma, hogy az ott található üzemek a jelenleg működő szénerőműben keletkező alapanyagokra épülnek. Ez azt jelenti, hogy ezeknek az üzemeknek többsége egy, a jövőben esetleg kialakítandó ipari parkban nem jöhetnek szóba. Ugyanakkor, a lengyel példa alapján egy különleges gazdasági övezet hasznosíthatná az erőmű és az erőmű bezárásával leállni kénytelen üzemek területét és infrastruktúráját, valamint az övezetben létrejött új beruházások felszívhatnák a feleslegessé vált munkaerőt,„ Dr. Stanitz (2020, p.67))

A Visontán (Mátrai Erőmű Ipari park) működő, jelentősebb cégek

Név	Fő tevékenysége	Utolsó létszámadat, fő, (2020.08.05.) Céginfo szerint	Nettó árbevétel, Céginfo szerint
Mátrai Erőmű Zrt.	3511. Villamosenergia-termelés	2124	77 598 000 000 HUF
Mátrai Erőmű Központi Karbantartó Kft. (Mátrai Erőmű Zrt 100%-os tulajdona)	3312. Ipari gép, berendezés javítása (Külfejtéses bányászat gépészeti berendezéseinek hazai kivitelezése és karbantartása)	178 fő	4 017 921 000 HUF
Mátrai Erőmű Bányászati Mélyépítő Kft (Mátrai Erőmű Zrt 100%-os tulajdona)	0990. Egyéb bányászati szolgáltatás	134 fő	938 847 000 HUF
GEOSOL Kft (Mátrai Erőmű Zrt. egyik legjelentősebb beszállítója) (Ipari Park), Halmajugra	3832. Hulladék újrahasznosítása, komplex biomassa- és hulladékkezelő rendszer (Fő profilja alternatív tüzelőanyagok előállítása, biomassa és előkezelte hulladék előkészítése energetikai hasznosításra. Fő feladata a Mátrai Erőmű	72 fő	100 000 000 HUF

	Zrt. alternatív tüzelőanyag igényének széleskörű kiszolgálása. Az újonnan megépült, alternatív tüzelőanyag előkészítő telephely 2008 áprilisától üzemel, és a Mátrai Erőmű Zrt. területén, az Ipari Parkban helyezkedik el. ⁶⁾		
Mátra-Haider Dózer Kft (Ipari Park)	4312. Építési terület előkészítése (Külfejtéses segédgépek üzemeltetése a MERT ZRt Bányaüzemében. A nehézgép-kezelői jogosítvány mellett 3-4 típusra érvényes jogosítvánnyal rendelkező gépkezelők. Bányászati és építőipari gépek karbantartása, szervizelése és hibaelhárítása)	66 fő	1 390 261 000 HUF
"TÓ-NETT" Építőipari, Szolgáltató és Kereskedelmi Kft	4120. Lakó- és nem lakó épület építése	44 fő	753 574 000 HUF
VIRE SOL Keményítő-és Alapanyaggyártó és Forgalmazó Kft	1062. Keményítő, keményítőtermék gyártása	259 fő	760 000 000 HUF

Forrás: <https://www.ceginformacio.hu/>

A Mátrai Erőmű Ipari Parkban működő néhány egyéb vállalkozás

Név	Fő tevékenysége	Utolsó létszám-adat (2020.08.05.), Céginformáció szerint	Megjegyzések
Partner Anyagvizsgáló,	7120. Műszaki vizsgálat, elemzés	4 fő	Mátrai Erőmű Zrt. alapította, az erőműben üzemelő anyagvizsgáló laboratórium jogutódja

⁶⁾ „A terület kivett terület (bányatelek), ipari létesítményekkel (közvetlenül vasúti iparvágány és ipari üzem, közvetve az erőmű szennyvíztisztító, oxidációs tó, vasútállomás) határos. A telephelyet két magas töltésen lévő iparvágány közrefogta mélyedésben alakították ki. A legközelebbi lakott település Halmajugra, mely kb. 2000 m-re délnyugati irányban helyezkedik el. A telephely megközelítése a 30-as főközlekedési útról, a halmajugrai bekötőúton keresztül a Mátrai Erőmű Zrt. üzemi útjain, aszfaltozott műutakon történik. A szállítási útvonalak a lakott településeket elkerülik. A legközelebbi lakóterületek – Halmajugra és Visonta belterületi részei – több mint 2 km-re találhatók a telephelytől. A közöttük lévő bányaterület rekultivált, részben erdősített. A telephely közelében élővízfolyás nem található. A természetes lejtési adottságok és a telepet határoló két iparvasúti szárnyvágány biztosítja, hogy a telepről még rendkívüli időjárási viszonyok között sem távozhasson el ellenőrizetlenül csapadékvíz. A telepen lehulló csapadékvizeket belső csapadékvízgyűjtő-hálózat (felújított, bővített, ill. új építésű) fogja fel és ülepítő aknáknál keresztül jut az erőmű csapadékvíz elvezető rendszerébe, ezen keresztül az oxidációs tóba. A Mátrai Erőmű Zrt. fejlesztéseihez kapcsolódóan korábban végeztek a terület közelében feltáró fúrásokat, de 10 m-es mélységig vízvezető réteget nem találtak, talajvíz mintát venni nem tudtak. A vett talajminták szennyezettséget nem mutattak.” Forrás: <http://www.geosol.hu/tortenetunk/>

Kereskedelmi és Szolgáltató Kft			
Ergo-Med Gyöngyös Kft	8622. Szakorvosi járóbeteg-ellátás	8 fő	
Imola-Mátra Építő és Épületkarbantartó Kft	4120. Lakó- és nem lakó épület építése	26 fő	Mátrai Erőmű Zrt. létesítmény karbantartó osztályából alakult 1998-ban . 2001-ben az Imola Bau Kft. vásárolta meg. Az Imola Cégcsoport tagjaként látja el a Mátrai Erőmű ZRt. és a Mátrai Erőmű Ipari park, létesítményeinek karbantartási, korszerűsítési munkálatait. A teljes építőipari struktúrát magába foglaló szakembergárdával rendelkezik.
Elektromax Kft	2712. Áramelosztó, -szabályozó készülék gyártása	21 fő	Elektromax Kft. 1997 őszén alakult, a Mátrai Erőmű állományába tartozó villamos szakemberekből.
Mátra Hegesztéstechnikai Kft	8532. Szakmai középfokú oktatás; felnőttképzés	7 fő	
Prompt'94 Kft (Domoszló)	8129. Egyéb takarítás	52 fő	
Hőépker Kft (Gyöngyös)	4399. Egyéb speciális szaképítés m.n.s.	10 fő	Kazánok, tűzálló falak építése
Xella Magyarország Építőipari Kft (Halmajugra)	2361. Építési betontermék gyártása		Xella International GmbH magyarországi leányvállalata 1991 óta van jelen a hazai építőanyagipari piacon. Halmajugrán az Ytong falazóelemgyára van
Baumit Építőanyag-gyártó és Kereskedelmi Kft (telephely)	2364. Habarcsgyártás		
Saint-Gobain Hungary Kft (telephely)	0811. Kőfejtés, gipsz, kréta bányászata		

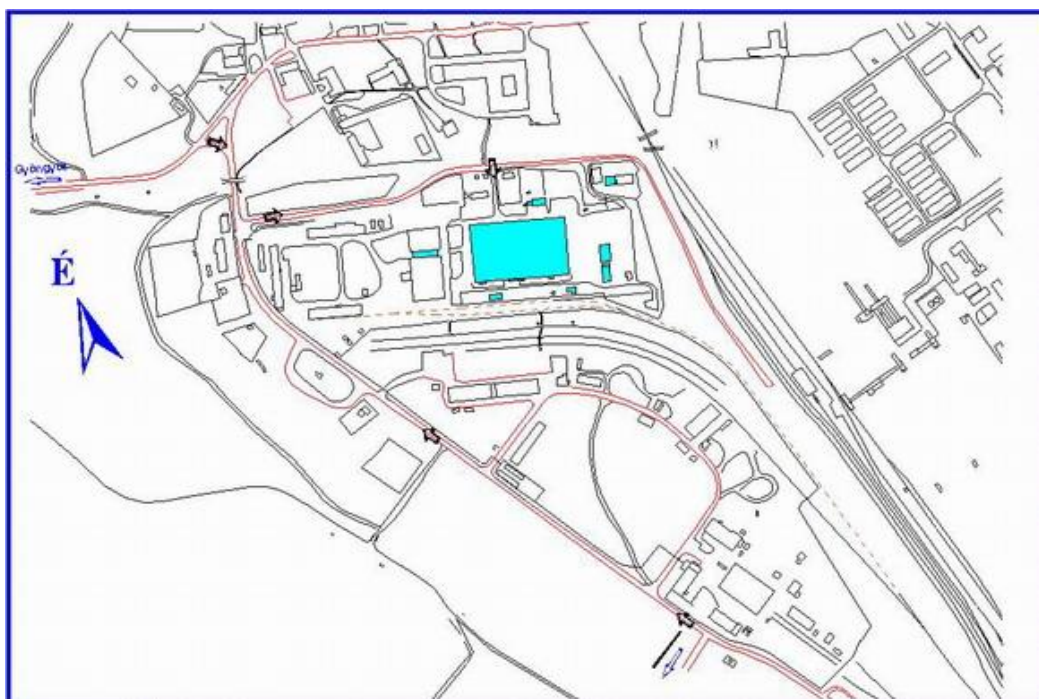
További betelepült cégek

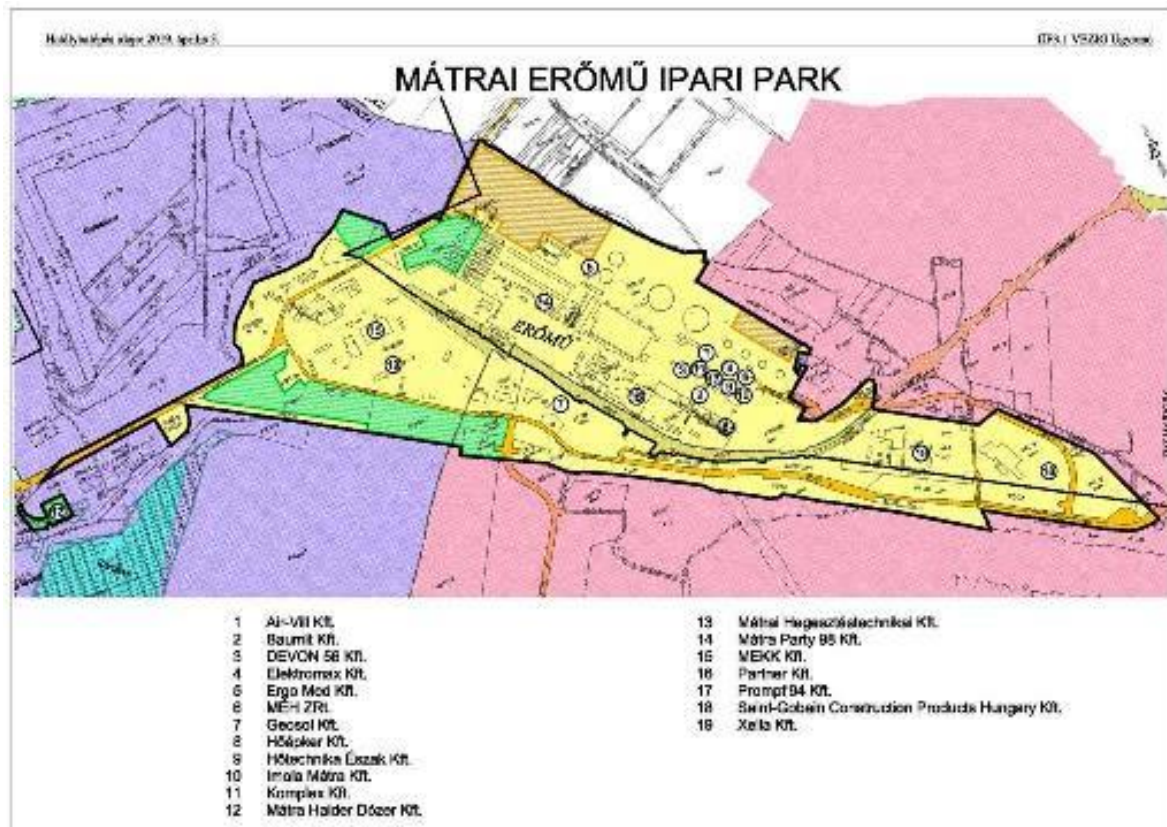
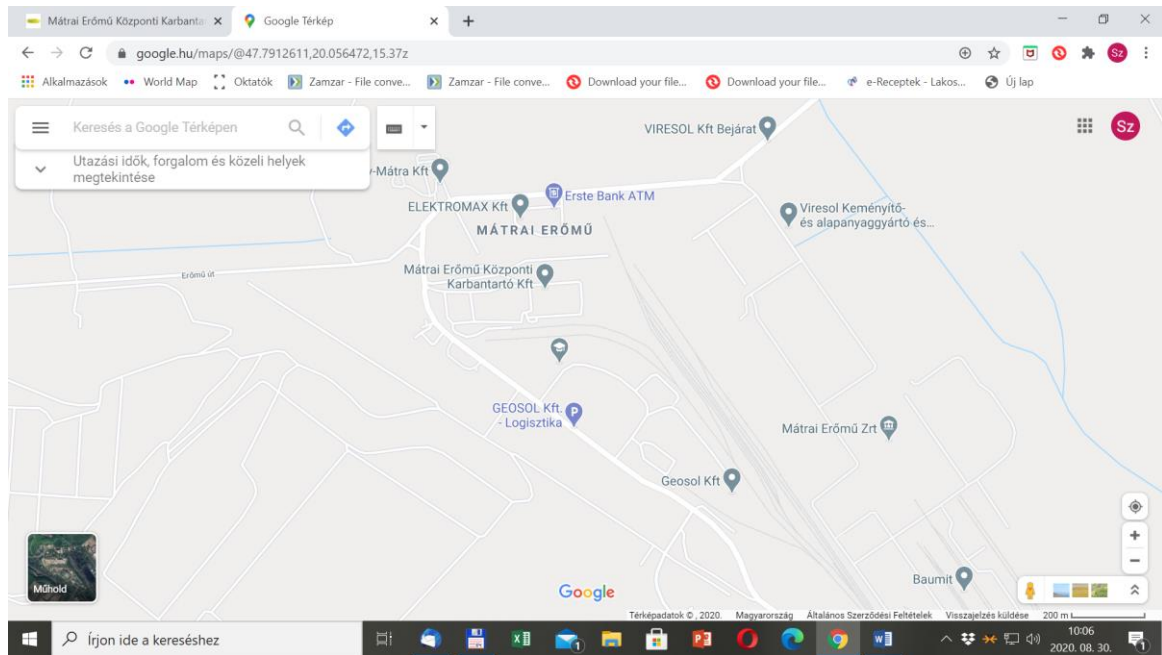
Név	Fő tevékenysége	Utolsó létszám-adat (2020.08.05.), Céginformáció szerint	Megjegyzések
Viresol Kft	1062. Keményítő, keményítőtermékek gyártása (gabonafeldolgozó)	259 fő	Gépkezelő, műszerész, DCS vezérlő, kazánginepész, ács-állványozó segédmunkás, technológus (vegyész), vegyészmérnök, irányítástechnikai és automatizálási mérnök. https://viresol.hu/hu/career
BIS Hungary Kft.			

ERŐTECH Erőmű Tech. Ber. Javító Kft.	7120. Műszaki vizsgálat, elemzés		
Loading 2005 Tömegáru Fuvarozó és Szolgáltató Kft	4312. Építési terület előkészítése	3 fő	Folyamatos munkatárskeresés, http://www.loading2005.hu/index.html
RR 2002 Kft	2363. Előre kevert beton gyártása	6 fő	

Forrás: Mátrai Erőmű Zrt. honlapja, mert.hu, letöltés: 2020.08.30.

Mátrai Erőmű Ipari Park, cégek elhelyezkedése

Bükkábrányban működő cégek

Név	Fő tevékenysége	Utolsó létszámadat, fő, (2020.08.05.)	Nettó árbevétel
BOMIK-PLUSZ Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató	2363. Előre kevert beton gyártása	17 fő	363 346 000 HUF
GLÉZIUS Építőipari, Kereskedelmi és Szolgáltató	4120. Lakó- és nem lakó épület építése	23 fő	615 218 000 HUF (2018)
TELETANK Kft.	4730. Gépjárműüzemanyag-kiskereskedelem	10 fő	1 093 658 000 HUF

Forrás: <https://www.ceginformacio.hu/>

3.4. Gondoskodás a felszabaduló munkaerőről

Kérdés, kinek a felelőssége a feleslegessé váló munkaerőről történő gondoskodás? A Mátrai Erőmű Zrt. jelenlegi főtulajdonosa az MVM Zrt. „A Mátrai Erőmű zöld jövőképeinek gyakorlatba ültetésével a következő évtized talán legnagyobb klímavédelmi projektét fogjuk megvalósítani „ (Botos (2020)). Felvetődik a gondolat, hogy mivel 98 %-ban állami tulajdonú társaságról van szó, a felszabaduló munkaerő és családja megélhetésének a biztosítása is állami feladat (Horn (2020)).

A költségvetésben szerepel a *Bányabezárás fejezeti kezelésű előirányzat*. A 2020. évi támogatási előirányzata 1 076,2 millió forint (20/38/17). A Bányabezárás feladat 2021. évi kiadási előirányzata pedig 1089,0 millió forint. (Forrás: <https://www.parlament.hu/irom41/10710/adatok/fejezetek/17.pdf>).

Az Országgyűlés 1990. évben hagyta jóvá a szénbányászat szerkezetátalakítását. A költségvetési forrás egyebek mellett a humán jellegű kártérítések finanszírozását szolgálja (a bányászat által okozott bányakárok felszámolása, tájrendezés, rekultivációt, stb. mellett). (Forrás: <https://www.parlament.hu/irom41/06322/adatok/fejezetek/17.pdf>). A bányabezárások elkülönített kiadásaihoz tartoznak a munkájukat elvesztő bányászok költségei, pl. az előnyugdíjazás vagy az átképzésük költségei.

3.4.1. Korábbi bányabezárások tapasztalatai

A korábbi években már számos bánya szűnt meg, s ezzel számos bányász munkahelye (mecseki feketekőszén, a veszprémi, a borsodi, az oroszlányi, a tatabányai, a dorogi vállalatokhoz kapcsolódó barnakőszén bányák és erőművek).

- A korábban bezárt bányákban dolgozók *átképzésben részesültek és munkahelyet váltottak, vagy kedvezményes nyugdíjba* vonulhattak.
- Számos *szociális intézkedés* is történt.
- Lehetőség nyílt az *átmeneti bányász járadékra*.
- A munkahelyüket elvesztő bányászok és erőművi dolgozók *önkéntes segélypénztári kifizetésekhez* jutottak (12 mrd Ft értékben (Rabi (2020))).
- Az átképzést képzési támogatások segítették.
- Az *átmenetet segítő megállapodások* is létrejöttek. Fontos szerepet játszottak a *kollektív szerződésekben rögzített juttatások*.

3.5. Rekultiváció és tervezett erőművi fejlesztések

A Mátrai Erőmű Zrt-ben a lignitbányászat visszaszorulásával párhuzamosan előtérbe helyeződnek a rekultivációs munkák. A bányászok egy részét a tervek szerint átirányítják egyrészt ezekre a munkálatokra, másrészt a napirendre kerülő erőművi fejlesztésekkel kapcsolatos előkészítési feladatokra. (Orosz Zoltán, MTI, 2020.07.08). Ezek a feladatok a *rekultivációs munkálatokhoz, a napelelművekhez, illetve az 500 MW teljesítményű kombinált gázblokkhoz kapcsolódnak*.

3.6. Energiatárolási kapacitás fejlesztése

Még korábban a Mátrai Erőmű Zrt-ben szó volt egy legalább 50 MWh-s méretű ipari és/vagy akár rendszerszintű energiatárolási kapacitásról. Az *energiatárolási kapacitás fejlesztése* szükségzerű és kis kockázattal járó befektetés lenne, annál is inkább, mivel az akkumulátoros energiatárolás elengedhetetlen a mai energiarendszerek rugalmasságának fokozásához, illetve a megújuló energiaforrások folyamatos rendszerbe integrálásához. (Szabó (2020(2))).

3.7. Mátrai Erőmű Zrt. bányái és az erőmű – munkaerő megtartás, ill. átcsoportosítás

3.7.1. Lignit-alternatív felhasználás; Mátrai Erőmű Zrt. – alternatív energiaforrások

Miután a széndioxid kibocsátásért az erőmű a felelős, a bányákat – több ország mintájára - nem kellene feltétlenül bezárni.

Indokolt lehet a *két bánya működtetése az erőmű biztonságos ellátása érdekében*, valamint tüzeléstechnikai okokból az eltérő lignit minőség miatt.

Továbbá, a lignit vegyipari alapanyagként sokrétűen használható fel, az aktív széntől a talajjavító adalékig. Így az ipari parkban (vagy az esetleg kialakításra kerülő különleges gazdasági övezetben) a *lignit vegyipari feldolgozására alkalmas üzemek* települhetnének. Ez azt jelenthetné, hogy a bányászok egy részének megmaradhatna a munkája, mások (rövid átképzéssel) az új üzemekben helyezkedhetnének el.

Német példa alapján némi módosítással akár az *erőmű is megmaradhat* a köréje telepített napelem telepek energiájára épülve, biztonsági tartalékként, valamint a megújuló energiaforrások ingadozó áramtermelésének kiegyenlítését biztosítva, hőtárolós erőművé alakulhatna át. „A Siemens Gamesa Megújuló Energia (SGRE) vállalat 2019 júniusában beüzemelte első ETES típusú ipari méretű elektromos hőtároló berendezését. Ez a technológia lehetővé teszi nagy mennyiségű energia alacsony költséggel történő tárolását és új reményt adhat a hagyományos széntüzelésű erőműveknek arra, hogy széndioxid kibocsátás nélkül tovább működhessenek. A technológia lényege, hogy megújuló energia felhasználásával hőt fejlesztenek, amit valamilyen arra alkalmas közeg segítségével tárolnak, majd szükség esetén a tárolt hővel gőzt fejlesztenek, amivel turbinákat hajtanak meg.” (dr. Stanitz (2020), p. 68).

3.7.2. Csatlakozás az EU hidrogén stratégiájához

További lehetőséget jelenthet az EU 2020. július 8-án bejelentett hidrogén stratégiájához való csatlakozás. A stratégia szerint: „a hidrogén felhasználható nyersanyagként, üzemanyagként vagy energiahordozóként, illetve energiatárolás céljára, emellett számos alkalmazási lehetőséget kínál az iparban, a közlekedésben, az energiaágazatban és az építőiparban. Mindennél fontosabb, hogy felhasználása nem jár szén-dioxid-kibocsátással, és szinte egyáltalán nem szennyezi a levegőt. A hidrogén következésképpen fontos szerepet kap az európai zöld megállapodásban kitűzött cél teljesítésére szolgáló megoldásban, azaz hogy az EU 2050-re klímasemlegessé váljon.” (dr. Stanitz (2020), p. 68).

3.8. Recsk I- rézérc és Recsk II nemes-és színesfémérc-bányatelkek – lehetséges kutatás és újrahasznosítás

A Recsk I Bányatelken – többször meghosszabbított határidővel – bányabezárási művelet volt folyamatban; a környezetvédelmi hatóság a Recsk I Bányatelekre vonatkozó környezetvédelmi engedélye 2019. december 31-ig volt érvényes. (A Recsk II Bányatelken a kitermelési és feltárási tevékenység 2007 óta szünetel.)

Az MVV Zrt. 2018 őszén megjelent, eredménytelenül záródó, egyfordulós, nyilvános pályázata „Recsk I – rézérc” és a „Recsk II – nemes- és színesfémérc” védnevű bányatelkek további kutatása és újrahasznosítása céljából, megfelelő kompetenciával rendelkező befektetőt keresve. Javasolható lenne a hasznosítási ötleteket illetően egy nyílt pályázat meghirdetése. Az esetleges újrahasznosítás kb. 2000 főnek biztosítana munkalehetőséget.

A Mátrai Erőmű bányabezárásaival felszabaduló munkaerő Visontához közel (Recsk 38 km-re van) találhatnának munkát. Recskben számos eladó ingatlan található, odaköltözési szándék

esetén. Ezt a bányát is támogathatná anyagilag. Parád és Mátraderecske – kiemelt gyógyászati helyek – a családtag számára is biztosíthatnának munkát. (dr. Horn (2020)).

3.9. Készség- és kompetenciafejlesztés, szakmaváltás

„Az európai példák ... egyértelművé teszik (ld. pl. Lengyelország), hogy a *szakképzés fejlesztése* a szénrégiók jövőjének egyik kulcsa”. (dr. Stanitz (2020), p. 68).

A rövidtávot illetően a *regionális felnőttképzési kínálatban*, a közép-ill. hosszú távot illetően pedig a régióban *szakmai és felsőoktatást folytató intézmények duális képzés* kínálatban (stratégiai tervezésük során) lényeges figyelmet fordítani a régióban működő jelentősebb foglalkoztatók munkaerőigényére.

Rövidtávon, a Mátrai Erőmű Zrt. és az Észak-magyarországi régió „B” ágazat szempontjából, elsősorban a *bányászatban felszabaduló munkaerő átképzéséhez kapcsolódó felnőttképzési kínálat áttekintése* a lényeges.

Az új munkaerőt felvenni szándékozók igényeit nézve (lásd állás kínálatok) megállapíthatjuk, hogy bár elegendő az alapfokú végzettség is (a munkaadó vállalja a betanítást), számos olyan *készséget* jelöl meg, amit nem jellemzően szakmai továbbképzés keretében lehet elmélyíteni (precizitás, monotóniatűrés, állóképesség, stb.), illetve olyan *kompetenciákat*, mint a számítógépezés, monitorkezelés. Azaz a munkaerőpiacon való megmaradáshoz - gyorsan változó környezet, a folyamatos technológiai és technikai fejlődés közepette – egyre fontosabb a *készségek és kompetenciák folyamatos (megfelelő) fejlesztése (is)*.

Kérdés, hogy ezt a regionális munkaerőpiaci felkészítéssel, elhelyezkedéssel foglalkozó szervezetek, illetve a felnőttképzéssel foglalkozó intézmények mennyire tartják fontosnak és napirenden? „Az európai humánpolitikában az *élethosszig tartó tanulás mellé a szótárba bekerül az élethosszig tartó kompetenciafejlesztés (lifelong skilling)*, hiszen az újdonságok folyamatos elsajátításához leginkább erre lesz szükség, mert egyre több olyan új tudás keletkezik a munka világában, ami nem köthető szakmához, mégis szükség lesz rá a mindennapi működéshez. Míg a baby boomer generáció élete folyamán nagyjából kétszer váltott munkahelyet, az X már akár hatszor, hétszer is, míg a fiatalabbak számára ez akár már tizenöt váltásra is felmehet karrierük folyamán. Valamint sokkal gyakoribb lesz, hogy nem csak munkahelyet, hanem szakmát is váltanak.” (Barna Eszter (2019))

3.9.1. Bérek

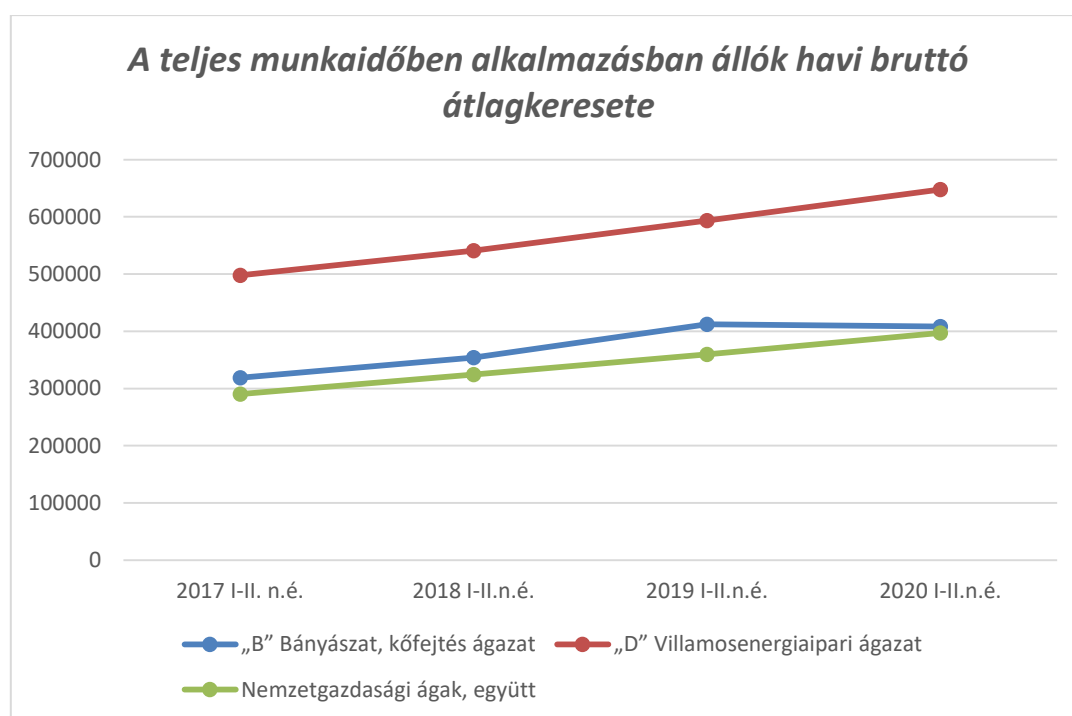
Az eddig a bányászatban foglalkoztatottak számára nemcsak az jelent kihívást, hogy esetlegesen új szakmát, kompetenciákat kell elsajátítani, hanem az is, hogy nem könnyű a „B” ágazatban és különösen a „D” villamosenergia-iparban kapott jövedelmet másutt elérni. Pl. a Mátrai Erőmű Bányászati Mélyépítő Kft. keresett 2019. júniusi belépéssel földmunkagép kezelői jogosítvánnyal rendelkezőket hosszú távú munkára havi bruttó 320-420 ezer Ft-os bérért (<http://www.mert.hu/hirdetes>). Az Észak-magyarországi régióban ezzel szemben 2019 első félévében a bruttó átlagkereset 293 598 Ft volt.

(Forrás: https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qli029b.html).

A teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete, I-II. negyedév, Ft

Év	2017 I-II.	2018 I-II.	2019 I-II.	2020 I-II.
„B” Bányászat, kőfejtés ágazat	318806 Ft	354298 Ft	412350 Ft	408579 Ft
„D” Villamosenergia-ipari ágazat	498053 Ft	540686 Ft	593555 Ft	648055 Ft
Nemzetgazdasági ágak, együtt	290328 Ft	324414 Ft	359464 Ft	396961 Ft

Forrás: https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_gli007a.html, letöltve 2020.09.18.

3.9.2. Pályatanácsadás, szakképzés, átképzés

A Mátrai Erőmű Zrt. több középfokú szakképző intézménnyel áll kapcsolatban, több szakképző intézményt támogat; segítséget kíván nyújtani a diákok pályaválasztásában és a szakmunkástanulók gyakorlati képzésében. Az ezen iskolákban ipari gépész, géplakatos, villanszerelő, bányaművelő vagy erősáramú elektrotechnikus szakon tanulók a Mátrai Erőműben tölthetik el a szakmai gyakorlatukat.

Végig kell gondolni, hogy ez a kapcsolatrendszer hogyan lehetne felhasználható a váltás előtt álló dolgozók számára, akár pályatanácsadás, pályamódosítás, akár szakmai átképzés tekintetében.

A Mátrai Erőmű Zrt.-vel kapcsolatban lévő középfokú oktatási intézmények

Egri SZC József Attila Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma	Gyöngyös
--	----------

Vak Bottyán János Katolikus Műszaki és Közgazdasági Szakgimnázium, Gimnázium és Kollégium	Gyöngyös
Egri SZC Lőrinci Március 15. Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma	Lőrinci
Mezőkövesdi Széchenyi István Katolikus Szakképző Iskola	Mezőkövesd

Forrás: <http://www.mert.hu/hu/palyavalasztas>

3.9.3. A Mátrai Erőmű Zrt. oktatási központjának szerepe

A Mátrai Erőmű Zrt. saját *oktatási központja* is jelentős szerepet játszik és valószínűleg fog is játszani a munkavállalók továbbképzésében. Felhasználhatóak a tanműhelyek (fémipari, forgácsoló és villamosipari), a villamos mérőlabor, a 6 tanterem és egy 16 munkahelyes számítógépes terem.

A szakmai és továbbképző tanfolyamokon – a társaság költségén – évente mintegy 1700 fő munkavállaló vesz részt. A felajánlott képzések:

- speciális erőművi és bányász technológia biztonságos és szakszerű üzemeltetéséhez szükséges képesítést adó képzések (pl. erőművi turbinagépész; erőművi kazángépész; külfejtéses bányaművelő; külszíni gépkezelő; stb.)
- számítógépes tanfolyamok
- német- és angol nyelvvizsgára felkészítő tanfolyamok
- a vállalatirányítási rendszer működtetéséhez és továbbfejlesztéséhez kapcsolódó képzések
- az adott munkakör magasabb szintű ellátásához szükséges állami oktatások

(Forrás: <http://www.mert.hu/hu/munkavallaloink-kepze>)

3.10. Az érdekképviseltek szerepe

A Bánya-, Energia- és Ipari Dolgozók Szakszervezete (BDSZ), az Egyesült Villamosenergia-ipari Dolgozók Szakszervezeti Szövetsége (EVDSZ) és a Mátrai Erőmű Központi Üzemi Tanácsa, valamint az Innovációs és Technológiai Minisztérium (ITM) között 2020. elején párbeszéd kezdődött a Mátrai Erőmű Zrt. és munkavállalóinak jövőjét illetően. A konzultációt 2020. január 20-án kelt levelében a BDSZ és az EVDSZ elnöke kezdeményezte. Ennek eredményeként az ITM 2020 februárjában bizottság létrehozását kezdeményezte a szakszervezetek bevonásával. A Nemzeti Vagyon Kezeléséért Felelős Tárca Nélküli Miniszter 2020. február 12-i levelében saját és az MVM Zrt. együttműködési szándékáról értesítette az érdekképviselőket.

3.10.1. A BDSZ és az EVDSZ ajánlásai

2020.01.20-án a BDSZ-nek és az EVDSZ-nek az Innovációs és Technológiai Minisztériumhoz címzett közös levele (Konzultáció a Mátrai Erőmű Zrt. helyzetéről (Bányamunkás (2020 (1)) számos konkrét ajánlást tartalmazott a „méltányos és igazságos” átmenet biztosítására.

Az első szükséges lépés a szociális partnerek (minisztérium, Mátrai Erőmű Zrt. management, szakszervezetek, Mátrai Erőmű Zrt. Központi Üzemi Tanács) részvételével állandó munkabizottság létrehozása. A Bizottság feladata az átmenetet illető egyeztetés, illetve javaslatok kialakítása új fenntartható munkahelyek megteremtésére Bükkábrány és Visonta térségében.

További (javasolt) lépések:

- ✓ Munkaerőpiaci helyzet felmérése Visonta és Gyöngyös térségében (jelen GINOP-5.3.5-18-2019-00125 eredményeinek felhasználásával).
- ✓ Megoldás keresése minden munkavállaló számára.
- ✓ Fiatalabb munkaerő: átképzés, figyelembe véve a távlati lehetőségeket, az erőmű kapcsolt vállalkozásainál is.
- ✓ Nyugdíj előtt állók számára szociális intézkedések
 - jövedelemveszteségük pótlása
 - átmeneti bányászjáradék
 - szénkülfejtéses szakmai nyugdíj
 - nyugdíj előtti karkedvezmény
 - vállalati karkedvezményes nyugdíjalap
- ✓ Helyi és az ágazati kollektív szerződések érvényben tartás
 - meglévő munkavállalói juttatások (áramdíj kedvezmény is) megőrzése
- ✓ Szakszervezet, üzemi és központi üzemi tanács működési feltételeinek biztosítása
- ✓ A finanszírozás rendszerének kialakítása.

4. A Miskolci Egyetem adatfelmérése: milyen elhelyezkedési lehetőségek vannak a „B” ágazatban dolgozók számára az Észak-Magyarországi régióban? ⁷

4.1. Ingázás Észak-Magyarországon KSH adatok szerint

A foglalkoztatottak ingázására vonatkozóan a KSH a censusok és emellett időről időre a munkaerő-felméréshez kapcsolódó kiegészítő felvételek alapján közöl adatokat. A 15–64 éves foglalkoztatottak munkába járási jellemzőinek felmérésére 2017 IV. negyedévében készült el. A Magyarországra vonatkozó általános jellemzőket a KSH a Munkaerőpiaci Helyzetkép 2014-2018 kiadványban foglalta össze. *2017 IV. negyedévében a 15–64 éves foglalkoztatottak 55,8%-a lakóhelyével azonos településen dolgozott, szemben a 2001. évi népszámlálás alkalmával mért 70,1, illetve a 2011. évi 62,5%-kal, azaz a helyben dolgozók arányának csökkenése folytatódott. A napi ingázók aránya 32,9%, ebből az ún. huzamos ingázóké, tehát azoké, akik a heti 2–3 alkalomnál is ritkábban teszik meg a munka és lakóhelyük közötti távolságot, 2,1% volt. Az ingázás mértéke az életkor előrehaladtával csökken: míg a 20–29 éves korcsoportba tartozó foglalkoztatottak 43,2%-a ingázott, addig az 50–64 éveseknél ez az arány már csak 30,3% volt. Korcsoporttól függetlenül az ingázás a férfiakra nagyobb arányban volt jellemző, a nőknél ugyanis a családi, mindenekelőtt a gyermekek ellátásával kapcsolatos teendők miatt a munkahely elérésére fordított időszükséglet sokkal nagyobb súllyal esik latba a munkahelyválasztásnál, mint a férfiaknál (KSH, Munkaerőpiaci Helyzetkép 2014-2018).*

A munkahelyek földrajzi megoszlása miatt legnagyobb arányban (39,4%) a szakmunkásképzőt, szakiskolát végzetek ingáztak (erre a végzettségtípusra az eleve többet ingázó férfiak dominanciája a jellemző), míg legkevésbé (bár a 2011. évi népszámlálási adatokhoz képest növekvő volumenben) ez a felsőfokú végzettségűekre volt jellemző, akik 30,2%-a volt 2017-ben ingázó (KSH Munkaerőpiaci Helyzetkép 2014-2018).

A 2017-es MEF statisztikai adatai alapján Észak-Magyarországon összesen 440 603 fő ingázott és közlekedett a munkahelyére. A munkáltatók a dolgozók 42%-nál hozzájárultak az utazási költségekhez. A támogatottság mértékében is vannak eltérések, a 171 877 fő esetében 24% azok aránya, akiknél a teljes költséget fizeti a munkáltató. A többi munkavállaló esetében a hozzájárulás részleges, 28%-uknál legfeljebb a felét, míg 48%-uknál több mint a felét fizeti a munkáltató a munkába járási költségeknek (KSH 9.9.13.) Mindhárom régióbeli megye esetében elmondható, hogy a férfiak aránya meghaladja a nőkét. Míg az egy óránál hosszabb időt munkahelyre utazók aránya 2011-ben az összes foglalkoztatott 6%-át jelentették, addigra 2017-ben ez az arány már csak 3,1%. A B-F ágazatban dolgozóknál ez az arány 3,6%, Észak-Magyarország esetében azonban már 4,4% ez az arány, vagyis itt már látszik, hogy a munka

⁷ A 3.10. alfejezet forrása dr. Sebők Mariannának jelen projekt keretében készített jelentése. Dr. Sebők Marianna (2020-21), Adatgyűjtés/adatfeldolgozás – „B” ágazat munkaerőpiaca górcső alatt, GINOP 5.3.5-18-2019-00125, Miskolci Egyetem. Megjegyzés: ebben a fejezetben teljes szövegrészek és grafikonok átvételére került sor a Miskolci Egyetem (Dr. Sebők Marianna) kutatási jelentéséből. A kutatási jelentés teljes egészében is elérhető.

miatt hosszabb időt is hajlandóak az emberek utazással tölteni. Az átlagos utazással töltött idő is több (24 perc), mint az országos átlag (22 perc).

4.2. Mátrai Erőmű körüli, foglalkoztathatóság szempontjából szóba jöhető települések és cégek

A GINOP 5.3.5-18-2019-00125 keretében végzett adatfelmérés és feldolgozás során (dr. Sebők (2020-21)) beazonosításra kerültek azok a települések, amelyek a Mátrai Erőmű Zrt. bányáinak központi részétől (a cég irodaházai, ahol a munka felvétele történik) maximum 50 km-re helyezkednek el, és ahol egy esetleges tovább foglalkoztatáshoz alkalmas cégek is találhatóak. (Az 50 km-es távolságot az is indokolja, hogy a munkáltatók által támogatható autóbusz bérlet maximuma is ez a távolság). A kutatásba azok a települések kerültek bevonásra, amelyeknek a megközelítése közúton sem több mint 50 km, valamint az adott településen található-e olyan cég, amelynek tevékenységi köre olyan jellegű, amit nagy valószínűséggel a bányászatban dolgozó munkavállalók a jövőben szívesen végeznének. Arra a megállapításra jutottunk, hogy ezek valószínűleg a KSH nemzetgazdasági kategóriái közül az A-H-ig besorolt tevékenységek lehetnek (A = mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat, B = bányászat, kőfejtés, C = feldolgozóipar, D = villamosenergia-, gáz-, hőellátás, légkondicionálás, E = vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés, F = építőipar, G = kereskedelem, gépjárműjavítás, H = szállítás, raktározás). A legalább 10 főt alkalmazó cégek lettek figyelembe véve.

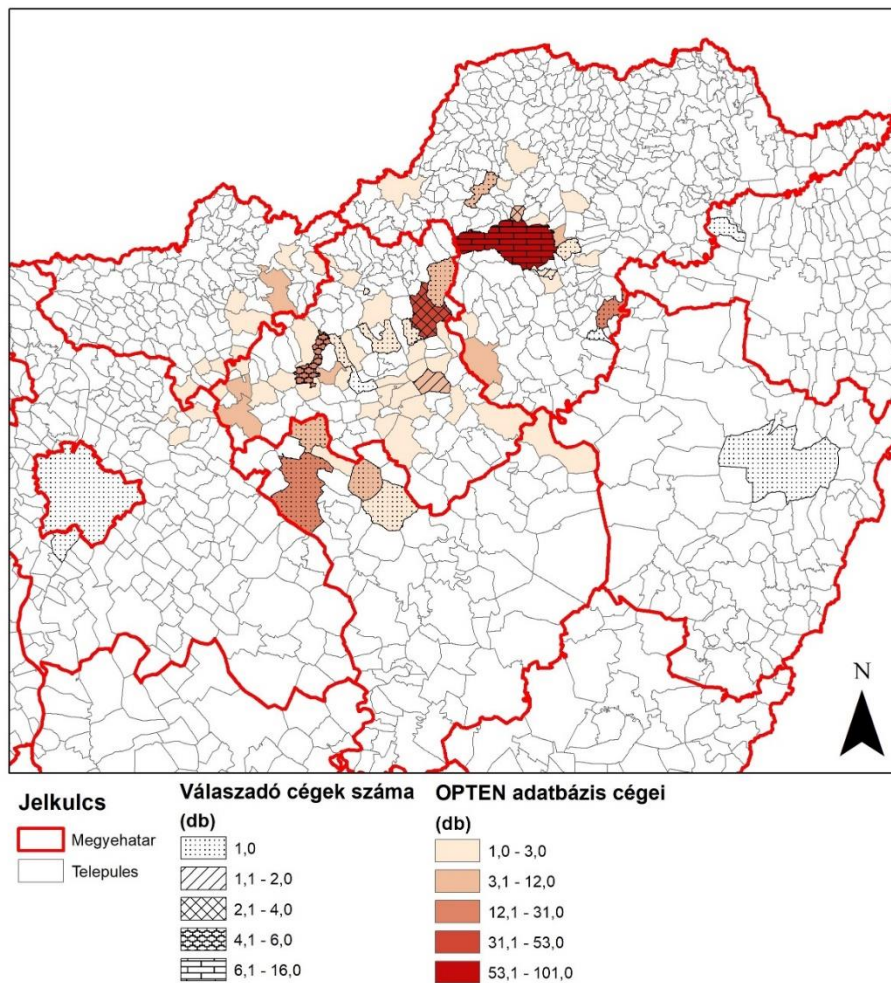
Az OPTEN adatbázisból leválogatott mintába végül is 101 település és 401 darab vállalkozás (az A-H nemzetgazdasági ágba besorolt, 10 fő feletti vállalkozások) került bele. A vállalkozások között kis, közepes és nagyvállalatok is találhatóak, az összes foglalkoztatotti létszám (2020. 08. 29-ei adat alapján) 80 406 fő volt. A kérdőív kialakítása során több kiemelt témát is beépítettek a végleges változatba:

- Hiányszakmák felmérése
- Üres álláshelyek száma, típusa
- Mobilitás támogatási képessége a szervezeteknek
- Átképzések támogatása
- A béren kívüli juttatások alkalmazása
- Terveznek-e létszámbővítést?

4.3. A minta

Az adatgyűjtés 2020. szeptember-november között zajlott. A mintába bekerült 401 cégtől mindössze 42 cégtől érkezett érdemi válasz, ami 10%-os válaszadási aránynak felel meg. A 401 céges minta 47%-a kisvállalat, 35%-a középvállalat és 18%-a nagyvállalat volt. A 42 válaszoló cég megoszlása hasonló volt, 52%-uk kisvállalat, 36%-uk középvállalat és 12%-uk nagyvállalat volt.

A jövőbeni foglalkoztatás szempontjából kiemelt cégek (OPTEN adatbázis) és a válaszadó cégek területi megoszlása: (Szerkesztette: Pecsmány P.)

A legtöbb válaszadó cég, közel 40%, a C-feldolgozóipar ágazatból adott választ, a második legnagyobb csoport a G-kereskedelem, gépjárműgyártás kategóriából adódik. Az egyéb kategóriába a következő tevékenységek jelentek meg: borászat, vegyipar, közutak fenntartása, gépgyártás, acélipar, ruházat, fémszerkezetgyártás, közvetítő kereskedelem. A 42 cég összesen jelenleg 4319 főt foglalkoztat. Beosztás szerint a segéd munkások száma 176, a betanított munkásoké 676, a szakmunkásoké 1791 fő. Adminisztratív munkakörben 231, felsőfokú végzettséghez kötött nem vezető pozícióban 304, míg vezető pozícióban 407 főt alkalmaznak a cégek. A legtöbb alkalmazott szakmunkásképzőt, szakiskolát végzett (36%), a második legnagyobb csoport (20%) a főiskolai és egyetemi diplomával rendelkezőké. A legkisebb a szakirányú felsőfokú végzettséggel rendelkezők (OKJ) csoportja. A foglalkoztatottak főként a 36-55 év közötti korcsoportban helyezkednek el.

4.4. A Miskolci Egyetem felmérésének egyes tanulságai

4.4.1. Ingázási hajlandóság a Miskolci Egyetem felmérésének mintája szerint

A cégek a betanított- és segéd munkásokat főként maximálisan 25 kilométerre lévő településekről alkalmazzák. A szakmunkások esetében ez a határ már kitolódik és akár 50 kilométert is jelenthet, ami még beletartozik az adható támogatások határértékébe. Az adminisztratív munkakörben dolgozókat főként 25 kilométeren belüli helyekről alkalmazzák. A felsőfokú végzettséggel rendelkező szakemberek esetében már gyakoribb a 25-50 kilométerről való bejárás és itt akár még a 75-100 kilométerről való alkalmazás is szóba jön. A vezetők esetében a tolerancia határ még inkább kitolódik, hiszen itt a többi munkakörnél nagyobb arányban jelenik meg a 75-100 és a 100 kilométernél távolabbról való munkába járás. Azt meg kell jegyezzük, hogy a cégvezetők több mint 50%-a 50 kilométeren belülről jár munkába.

A cégek által megadott ingázási határ megoszlása munkakörök szerint (%)

	Tolerancia-határ megoszlása (%)				
Munkakör	max. 25 km	25,1 – 50 km	50,1 – 75 km	75,1 – 100 km	100 km felett
segédmunkás	52,4	14,3	4,8		2,4
betanított munkás	50	19	4,8		2,4
szakmunkás	40,5	45,2	9,5		2,4
adminisztrátor	64,3	14,3	4,8		2,4
szakember felsőfokú végzettséggel (nem vezető)	21,4	38,1	14,3	9,5	4,8
közép-, felsővezető	23,8	28,6	14,3	9,5	9,5

Dr. Sebők Marianna (2020-21), p.32

Az dolgozók lakhelyei, ahonnan az ingázás történik főként az adott megyében, illetve járásban található.

A válaszadó cégek telephelyei és a dolgozók leggyakoribb ingázási települései

Telephely	Telep1	Telep2	Telep3	Telep4	Telep5
Miskolc	Miskolc	Alsószolca	Bőcs	Nyékládháza	Szirmabesenyő
Szikszo	Miskolc	Aszaló	Halmaj		
Eger	Eger	Ostoros	Szomolya		
Miskolc, Debrecen, Kaposvár, S					
Miskolc	Kázmárk	Edelény	Kesznyéten	Bódvaszilas	
Sajóbábony	Kazincbarcika	Miskolc	Edelény	Sajóbábony	Sajószentpéter
Gyöngyös	Gyöngyös	Karácsond			
Verpelét	Szajla	Kerecsend	Kisnána	Mátraderecske	Recsk
Egerszalók	Verpelét	Eger	Noszvaj	Egerbakta	
nem választott	Felsőtárkány	Andornaktálya	Gyöngyös	Eger	Pétervására
Eger	Ostoros	Maklár	Andornaktálya	Bélapátfalva	Mezőkövesd
Sajóbábony	Miskolc	Kazincbarcika	Sajóbábony	Sajószentpéter	Edelény
Központ: Miskolc	Répáshuta	Varbó	Szerencs		
Markaz, Gyöngyös	Markaz	Domoszló	Abasár	Gyöngyössolymos	Mátrafüred
Jászkisér	Jászkisér				
Miskolc					
Mályi	Miskolc	Arnót	Emőd	Mályi	Igrici
Gyöngyös	Gyöngyös	Gyöngyössolymos	Atkár	Gyöngyöshalász	Abasár
Miskolc, Nyíregyháza	Ózd	Kazincbarcika			
Jászapáti	Jászládány	Jászivány	Jászszentandrás	Jászkisér	
Miskolc, Gyöngyös	Felsőszolca	Emőd			
Miskolc	Edelény	Szögliget	Tiszaújváros	Borsodszirák	Lak
Eger, Felsőtárkány	Szilvásvárad	Bélapátfalva	Ostoros	Verpelét	
nincs	Gyöngyös	Hatvan			
Bátonyterenye	Salgótarján	Mátranovák	Nagybátony		
Sajóbábony	Szirmabesenyő	Miskolc	Kazincbarcika	Sajószentpéter	Boldva
Miskolc, Gyöngyös	Harsány	Sajószentpéter	Sajóecseg	Parasznya	Ózd
Sajóbábony, Kazincbarcika	Kazincbarcika	Sajószentpéter	Edelény		
Jászberény	Jásztelek	Jászapáti	Jászárokszállás	Alattyán	Jászsós-szentgyörgy
Terpes	Pétervására	Istenmezeje	Tarnalelesz	Bükkszenterzsébet	Ivád
Jászárokszállás	Vámosgyörk	Visznek	Tarnaörs	Gyöngyös	Jászdózsza
Miskolc					
Székesfehérvár, Füzesabony					
Miskolc	Taktaharkány	Aszaló	Vatta	Emőd	Bánréve
Miskolc	Tardona	Encs	Sajópálfa		
Mályi, Alsószolca, Hejőkürt, Detk, Füzesabony.	Miskolc				
nem választott					
Miskolc					
Miskolc	Miskolc	Felsőszolca	Sajólád	Mályi	
Eger	Egerszalók	Noszvaj	Cserépfalu	Szarvaskő	Egerbakta
Tiszaújváros, Rakamaz	Polgár	Sajószöged	Hejőbába		
Miskolc					

Dr. Sebők Marianna (2020-21), p.31

A munkába járást a cégek különbözőképpen támogatják anyagilag. A válaszadó cégek leginkább (78,6%) bérlettámogatást nyújtanak a dolgozóknak, főként a munkaerőigény kielégítése és a munkavállalói lojalitás erősítése céljából. A cégek 59,5%-a gépjármű támogatást is nyújt a dolgozóknak, a cél ebben az esetben is a munkaerőigény kielégítése és a munkavállalói lojalitás erősítése. A cégek felénél van szolgálati autó, főként a munkavállalói lojalitás és a munkáltatói image erősítése céljából. A cégek 21,4%-ánál van saját vagy bérelt buszjárat, főként a munkaerőigény kielégítése céljából. A hétféi hazautazást a cégek 10%-a támogatja. Albérlettámogatást mindössze 5%-ban fizetnek, és 1 cég tud munkásszállót

biztosítani, azonban 15%-uknál van szolgálati lakás biztosítására lehetőség. Letelepedési támogatást a válaszadó cégek egyike sem fizet.

4.4.2. Betöltetlen álláshelyek a Miskolci Egyetem felmérésének mintája szerint

Először a Mátrai Erőmű Zrt. adatbázisából leválogatták a legtöbb főt foglalkoztató szakmákat és célzottan ezeket adták meg a cégeknek is. Az adatokból következtetni lehetett arra, hogy a cégeknél van-e lehetőség a Mátrai Erőmű Zrt.-nél felszabaduló munkaerő átvételére egy az egyben? A következőkben felmérték, hogy a cégek terveznek-e esetleg létszámbővítést, valamint, hogy van-e lehetőségük átképzések támogatására. Végül megkérték a cégeket, hogy jelöljék meg egy 10-es skálán, hogy mennyire jelent problémát számukra a mobilitás alacsony foka, illetve, hogy melyek azok a hiányszakmák, amikre szükségük lenne?

A cégeknél 95 betöltetlen álláshely volt a lekérdezés (2020 szeptember-november) időpontjában.

A válaszadó cégek által megadott betöltetlen álláshelyek száma

Szakma	Betöltetlen állás
Asztalos	6
Autó-motor szerelő	14
Erősáramú vill.ipari technikus	2
Esztergályos (NC, CNC gépkezelő)	10
Földmérő üzemmérnök (technikus)	0
Földtudományi mérnök	0
Gépész üzemmérnök és technikus	3
Gépkarbantart.jav.technikus	1
Gépkocsivezető	16
Géplakatos	7
Hegesztő	4
Karosszéria lakatos	0
Kőműves	1
Központi fűtés és csőszerelő	1
Lakatos	5
Mezőgazdasági gépszerelő és üzemmérnök	0
Számítástechnikai műszerész, informatikus	0
Szobafestő és mázoló,tapétázó	0
Villamos gépszerelő	2
Villamosipari technikus	2
Villanoszerelő	4
Víz és gázvezeték szerelő	1
Egyéb	10

Dr. Sebők Marianna (2020-21), p. 48, V. melléklet

A leggyakrabban (16 említés) a gépkocsivezetőt, második helyen (14 említés) az autó-motor szerelőt, harmadik helyen (10 említés) az esztergályost (NC, CNC gépkezelő) említették a cégek. A rangsorban többszöri említéssel (5 fölötti említés) jelentek meg a betöltetlen álláshelyek esetében az asztalos, és a lakatos szakmák.

A jövőben a cégek 66,7%-a tervez további létszámbővítést. A mértékét tekintve 15 cég 1-5 fő közötti bővítést, 11 cég 6-10 fő, egy cég pedig jelentősebb 11-20 fő közötti létszámbővítést tervez az elkövetkező időkben. A munkaerő átcsoportosítás, új foglalkoztatás szempontjából azt is érdemes megvizsgálni, hogy van-e lehetőség az átképzés támogatására, a válaszadó cégek 38,1%-a jelezte, hogy nálunk van erre lehetőség. A támogatásokat tekintve 7 cégnél nincs támogatási lehetőség, 6 cégnél kismértékben támogatható, 8 cég esetében jelentős mértékben támogatható, míg 3 cégnél minden esetben támogatható az átképzés.

Összességében megállapítható, hogy a cégek jelentős, de nem súlyos problémának érzik az alacsony munkaerőpiaci mobilitást.

Több esetben a cégek nem is egy-egy szakmát jelöltek meg hiányként, hanem inkább azt, hogy nem megfelelő a munkaerő szakképzettsége, vagy nem megfelelő, elegendő tapasztalattal rendelkezik a potenciális munkavállaló.

A legkritikusabb munkaerőhiányt a válaszadó cégek a következő szakmák esetében érzik:

5. Tanulságok külföldi példák alapján

A szénenergia kivezetésére, az érintett régió átalakítására számos jó, külföldi példából is lehet okulni.

5.1. Ausztrália, Új-Dél-Walesi projekt- akkumulátoros energiatároló a rekultivált területeken

Nem gázturbinát, hanem energiatároló rendszert kell telepíteni és építeni a leállásra ítélt szenes blokkok helyére (Szabó (2020 (2))). Az ausztrál energetikai közüzemi vállalat, az AGL közüzemi felhasználásra épített akkumulátoros rendszert épít 2024 júniusáig, köztük Ausztrália legrégebbi áramtermelő szenes erőműve, a Liddell telephelyére egy 500 MW-os akkurendszert. Ez az erőmű eredetileg 2000 megawattos termelési kapacitással bírt; de a szenes tüzelési technológia drágulása, a klímaváltozás politikára gyakorolt hatásai, valamint a rendszer életciklusának lejárta miatt 2023-ban leállítják a rendszert. Helyébe az AGL engedélyt kért az Új-Dél-Wales-i hatóságoktól, hogy a Hunter-völgybe 2024 júniusáig telepíthessék az új tároló rendszert. Ez azért is fontos lenne, mert az akkumulátoros energiatárolás ma elengedhetetlen része a mai energiarendszerek rugalmasságának fokozásához, illetve a megújuló energiaforrások folyamatos rendszerbe integrálásához.

5.2. Szabadidős, kulturális felhasználás

„Az európai példák túlnyomó része kulturális, szabadidő vagy mindkettő felhasználás irányában alakították át a korábbi lignitbányákat. Ez az irány a Mátrai Erőmű esetében sem elképzelhetetlen, hiszen a közeli Mátra hegységhez kapcsolódva (a romániai Petrilla projekthez hasonlóan) ki lehetne alakítani egy sokrétű sport- és üdülőközpontot. Maga az erőmű (amennyiben teljesen kivonják a termelésből) a német („fekvő Eiffel torony”), vagy cseh példa (DOV) nyomán egy kialakítandó szabadidő központ egyik látványossága lehetne átalakítva, vagy megőrizve ipari múzeumként, és csatlakozva az „Európai ipari örökség útvonalához” (European Route of Industrial Heritage).” (dr. Stanitz (2020), p. 68)

5.3. Néhány egyéb tanulság külföldi példák alapján

Számos más (német, brit, cseh, lengyel, román, szlovák és spanyol) külföldi példát illetően lásd Dr. Stanitz Károly tanulmányát „A munkaerő-piaci átmenetet és a munkaerő alkalmazkodóképességét segítő külföldi jó gyakorlatok és hazai alkalmazásuk lehetősége a bányáiparban” címmel, GINOP-5.3.5-18-2019-00125. E példák alapján a szerző által leszűrt néhány következtetés:

A **Világbank** a szénbányák bezárása körül jelentkező problémák megoldásával kapcsolatos nemzetközi programjának tanulságait levonva megállapítja, a bányabezárások szociális és munkapiaci következményeit akkor lehet sikeresen menedzselni, ha a stratégia kialakításában több érdekelt is részt vesz: az irányítás a kormány kezében van, a döntéseket magas szintű testület hozza, a döntéshozatali folyamat koordinálása megfelelő, létrejön egy speciális

bányabezárási ügynökség; a tervezés szakaszában lefolytatott konzultációk az érintettekkel lényegesen csökkenthetik a szociális konfliktusokat. Az elbocsátások után is segíteni kell a munkavállalókat, akár jövedelempótló támogatással, ami lehetővé teszi a számukra a munkapiacra való újbóli csatlakozást. Az un.”igazságos átmenet” azt jelenti, hogy felismerjük a munkavállalók különböző csoportjainak különböző szükségleteit: másképp kell kezelni a nyugdíj előtt állókat, a középgenerációt, a fiatalokat, a nőket.

A spanyol **IIDMA** (Instituto Internacional de Derecho y Medio Ambiente) kutatóintézet megállapította, a legfontosabb tényező a helyi lakosság és politikusok körében annak a tudatosítása, hogy az átalakulás elkerülhetetlen. Elengedhetetlen a megfelelő jogszabályi háttér biztosítása, az új tevékenységekre tervezett szakképzési központok létrehozása.

Az átmenetet segítő oktatáshoz kell politikai akarat minden szinten, társadalmi elfogadottság, jogszabályi háttér, pénzügyi források, és nem utolsósorban konkrét stratégia a bezárás (vagy éppen nem bezárás) utáni időszakra, ami meghatározza az oktatás-képzés irányát.

Nem mindegy ugyanis, hogy olyan új beruházások indulnak-e a korábbi bánya vagy erőmű területén, amelyek a munkanélkülivé váló dolgozók teljes átképzését igénylik (mezőgazdasági, erdészeti, kulturális, szabadidős stb. beruházások), vagy olyanok, amelyek esetében a meglévő képesítést csak ki kell egészíteni (különböző energetikai, műszaki jellegű beruházások). A különböző rekultiválási, újrahasznosítási stratégiák nyilván más-más oktatási-képzési struktúrákat kívánnak.

Az Egyesült Királyságban hiányzik a központi stratégia, az ennek megfelelő jogszabályi háttér, program és pénzügyi forrás. Azonban részben ezt pótolja a Coalfields Regeneration Trust nevű szervezet, amely az Önkormányzati Minisztérium finanszírozásában segíti a korábbi szénbányászati régiók gazdasági fejlesztését. Ez a támogatás magában foglalja a helyi közösségek és önkéntes szervezetek segítségét a programjaik szervezésében, pénzügyi támogatást szociális intézmények számára, valamint a kisvállalkozások és start upok számára hitel biztosítását.

Romániában a Zsil-völgyi projekt koordinátori szerepét az Európai Alapok Minisztériuma vállalta magára, a Nemzeti Bányabezárási Társaság vezényeli le, amely 2021 decemberéig működik, vagyis a bezárási tervben szereplő a bezárási és „zöldítési” folyamat befejezéséig.

Több országban vállaltak bányavállalatok aktív szerepet a vállalat tevékenységének diverzifikálásában, és ezzel párhuzamosan a munkavállalóknak az új tevékenységekkel kapcsolatos átképzésében. Ilyen példa a szlovák HBP, az angol Drax, a lengyel PGG, vagy a spanyol HUNOSA esete.

6. Csatlakozás EU-s platformokhoz

Az EU 12 tagállam 41 régiójában folyik aktív széntermelés, 185 000 főt foglalkoztatva. Jelenleg az EU-ban a megújulóenergia-ágazat és az energiahatékonysági ágazat 2 millió főt foglalkoztat; 2030-ra további 900 000 munkahely jöhetne létre kellő mennyiségű köz- és magánberuházás esetén. Az energiahatékonysági ágazatban potenciálisan további 400 000 helyi munkahely jöhetne létre. (Forrás: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/IP_17_5165; 2017.12.11).

6.1. A széntermelő régiók átalakításával foglalkozó platform

A Platform for Coal Regions in Transition, azaz a széntermelő régiók átalakításával foglalkozó platform, 2017 végén jött létre, a 2016 novemberében útjára indított „Tiszta energia minden európainak” csomag ([IP/16/4009](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP164009)) kísérő intézkedése. Hasznos lehet Magyarországnak is a platform munkájában való részvétel. A széntermelő régiók átalakítása mindenütt napirenden van. A platform célja ennek a segítése jó példák bemutatásával, valamint lehetőséget kíván biztosítani az érdekelt feleknek a párbeszédre. A napirendjén olyan témák szerepelnek, mint a szakpolitikai keretek, az adott régiók strukturális átalakítása, ezzel a helyi gazdaság diverzifikálása és a foglalkoztatás fenntartása; az ehhez szükséges finanszírozás, az átképzési szükségletek, a megújuló energiákra való áttérés.

6.2. Igazságos Átmenet Platform⁸ (European Just Transition Platform)

2020. június 29-én megkezdte működését Bizottság által irányított Európai Igazságos Átállás Platform (Just Transition Platform), a szénbányászatot folytató régiók tiszta energiaforrásokra történő minél zökkenőmentesebb átmenetének biztosítására.

A Platform tevékenysége a széntermelő régiók átalakításával foglalkozó – az Európai Unió fosszilis tüzelőanyagokat előállító régióinak méltányos átállását jelenleg is segítő –, már meglévő platform munkájára épül, azt majd kiegészítve.

Az új online platform technikai segítséget nyújt és tanácsokat ad mind magán, mind állami érdekelt feleknek fosszilis tüzelőanyagokat előállító régiókban. Finanszírozási lehetőségekkel, jogi keretekkel, műszaki kérdésekkel kapcsolatos információkhoz lehet jutni segítségével (pl. majd a következő alfejezetben részletezésre kerülő 150 milliárd euró Igazságos Átállás Eszközhöz (Just Transition Mechanism) való jutást illetően is).

⁸ Más fordításban Méltányos Átállási Platformként szerepel. Az Igazságos Átállás Alap az EU-s dokumentumok magyar fordításában Méltányos Átállást Támogató Alap (MÁTA). A Nemzeti Energiastratégia 2030 az Igazságos Átállás Alap fordítást használja.

A széntermelő régiók átalakításával kapcsolatos kezdeményezés keretében a kohéziós politika 21, a széntermeléstől jelentős mértékben függő gazdaság jellemezte kísérleti régióknak nyújt támogatást (2020. januári helyzet). A strukturális átalakuláshoz holisztikus megközelítést alkalmaznak, amely egyrészt magában foglalja az átalakulási folyamat gazdasági, ipari, technológiai és társadalmi vetületeit, másrészt szoros partnerségeket alakít ki és bevonja a helyi szereplőket, többek között a szociális partnereket, az ipar és a nem kormányzati szervezetek képviselőit.

„A támogatás középpontjában az intelligens szakosodási stratégiákkal összhangban álló gazdasági átalakulás (pl. kkv-k, üzleti inkubátorházak, az innováció, az ipar és a kutatás közötti együttműködés támogatása), a szénágazatban hagyományosan foglalkoztatott munkavállalók átképzése, valamint az energiahatékonyság és az alternatív és megújuló energiaforrások előmozdítása áll. (COM/2020/22 final (2020) (p.6.))

A kezdeményezés sikerének záloga az érintett tagállamok, régiók és helyi szereplők, köztük a szociális partnerek felelősségvállalása. Mindezt elősegítik a megosztott irányítás szerinti nemzeti társfinanszírozási követelmények, csakúgy mint a partnereknek a fejlesztési stratégiába való bevonása.,,

7. Milyen forrásokra számíthatunk az átálláshoz?

7.1. Támogatás a széntüzelésű erőművek bezárásához

„A lignit elégetése a villamosenergia-termelés egyik legszennyezőbb és leginkább szén-dioxid-intenzív módja. Egyrészt az EU kibocsátáskereskedelmi rendszere a szén-dioxid-intenzív energiatermelés csökkenéséhez fog vezetni, másrészt számos tagállam a feketeszén- és lignittüzelésű erőművek leállításának felgyorsítását tervezi. Azoknak a tagállamoknak, amelyek ebben az összefüggésben úgy döntenek, hogy támogatást nyújtanak a széntüzelésű erőművek bezárásához – például azért, hogy kompenzálják az üzemeltetőket a villamos energia piaci értékesítése hiányában elmaradt nyereségért –, ezekről a terveikről értesíteniük kell a Bizottságot. A Bizottság az ilyen projektekhez nyújtott állami támogatást közvetlenül a Szerződés alapján fogja értékelni. **Ezzel kapcsolatban a Bizottság különösen az ilyen támogatások arányosságát fogja megvizsgálni a túlzott kompenzáció elkerülése érdekében.** Ez azt jelenti, hogy a tagállamoknak bizonyítaniuk kell, hogy a kompenzáció nem haladja meg a létesítmény tervezett bezárása miatt elmaradt hasznot. Azt is fontos biztosítani, hogy a támogatás szerkezete a lehető legkevésbé torzítsa a piaci versenyt. Meg kell jegyezni, hogy minden olyan állami támogatás, amely nem kapcsolódik gazdasági tevékenységhez, különösen ha magánszemélyek számára nyújtják (pl. szociális támogatás vagy átképzés formájában), vagy ha nyilvánosan hozzáférhető infrastruktúra finanszírozására fordítják, nem tartozik az állami támogatási szabályok hatálya alá, mindaddig, amíg nem biztosít közvetett előnyt egyetlen vállalkozás számára sem.” (Idézet forrása: Sustainable Europe Investment Plan - European Green Deal Investment Plan (2020, p. 15)

7.2. Igazságos Átállási Eszköz (Just Transition Mechanism)

A Fenntartható Európa beruházási terv részeként a Bizottság javaslatot tesz az Igazságos Átmenet Alapot is magában foglaló Igazságos Átállási Eszközre, azokra a régiókra és ágazatokra összpontosítva, amelyeket a fosszilis tüzelőanyagoktól vagy szén-dioxid-kibocsátást okozó folyamatoktól való függőségük miatt **a legerőteljesebben érint az átállás**. A mechanizmus az uniós költségvetés és az EBB csoport finanszírozási forrásaira támaszkodva fogja mozgósítani a szükséges magán- és közforrásokat. A mechanizmus csak az alacsony szén-dioxid-kibocsátású és az éghajlatváltozás hatásaival szemben ellenállóképes tevékenységekre való átállás előmozdításához adhat majd támogatást. Az átállásnak leginkább kiszolgáltatott polgárok és munkavállalók védelmére is törekszik majd, *átképzési programokhoz, új gazdasági ágazatokban létrejövő munkahelyekhez vagy energiatakarékos lakhatáshoz való hozzáférés felkínálásával*. A Bizottság együtt fog működni a tagállamokkal és a régiókkal, hogy segítse őket saját területükre vonatkozó átállási tervek kidolgozásában. (European Green Deal (2019), p. 18.).

A Igazságos Átállás Eszközt (Just Transition Mechanism) három pillére:

1. az Igazságos Átállás Alap (Just Transition Fund)
2. az InvestEU égisze alá tartozó, célzott méltányos átállási program
3. új közszektor-hitelezési eszköz, amelyet az Európai Beruházási Bank bocsát rendelkezésre, és további beruházásokhoz vehető igénybe.

A Bizottság javasolni fogja a Szén- és Acélipari Kutatási Alapról szóló rendeletek felülvizsgálatát annak érdekében, hogy használni lehessen az Európai Szén- és Acélközösség felszámolás alatt álló eszközeinek egy részét. (Sustainable Europe Investment Plan - European Green Deal Investment Plan (2020, p. 18

A tagállamonként elkészítésre kerülő méltányos átállásra vonatkozó területi tervek tartalmazzák az átállás folyamatát 2030-ig, beleértve

- a fejlesztési,
- átképzési és
- környezeti rehabilitációs szükségleteket, valamint az ezek
- integrált módon történő kezelésére irányuló megközelítést,
- az átállás ütemezését,
- a tervezett műveletek típusait és

az irányítási mechanizmusokat.

7.3. Az Igazságos Átmenet Alap

A 2010/787 EU Tanácsi határozat lehetővé tette 2027-ig rendkívüli támogatások nyújtását az átálláshoz. Az Igazságos Átmenet Alap létrejöttében, a méltányos átállás mechanizmus

finanszírozási rendszerének működésbe lépésében szerepet játszott a BDSZ kezdeményezésére az Európai Ipari Szakszervezet (IndustriAll Europe) is. Az Európai Bizottság Tudományos Tanácsadó Szervezete szerint az Igazságos Átmenet Alap Magyarországnak 92 millió Eurót biztosíthatna 2021-2027 között (egyelőre feltételes módban). Az átmenet további finanszírozásához, 2021-2027-es időszakra az EU Bizottság 7,5 milliárd Euro „friss pénzt” adna hozzá. Lehetőség nyílhatna, továbbá az Európai regionális Fejlesztési Alapból és/vagy az Európai Szociális Alapból is források átcsoportosítására. (Bányamunkás (2020.1))

Az Igazságos Átmenet Alap kizárólag a következő tevékenységeket támogathatja majd (COM/2020/22 final (2020) (p.15.))

- a. kkv-kba – köztük induló innovatív vállalkozásokba – történő, gazdasági diverzifikációt és átalakulást eredményező termelőberuházások;
- b. új vállalkozásokat – köztük üzleti inkubátorházakat és konzultációs szolgáltatásokat – létrehozó beruházások;
- c. kutatási és innovációs tevékenységekbe való és a fejlett technológiák átadását előmozdító beruházások;
- d. *megfizethető tiszta energiát szolgáló technológiák és infrastruktúrák bevezetésére, az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentésére, az energiahatékonyságra és a megújuló energiára irányuló beruházások;*
- e. a digitalizációra és a digitális konnektivitásra irányuló beruházások;
- f. a területek helyreállítására és szennyeződésmentesítésére, földterületek helyreállítási és újratermelési projektjeire irányuló beruházások;
- g. *a körforgásos gazdaságnak többek között a hulladékmegelőzés, a hulladékcsökkentés, az erőforrás-hatékonyság, az újrafelhasználás, a javítás és az újrafeldolgozás révén történő előmozdítására irányuló beruházások;*
- h. munkavállalók továbbképzése és átképzése;
- i. munkakeresési segítség álláskeresőknél;
- j. az álláskereső aktív munkaerőpiaci befogadása;
- k. technikai segítségnyújtás.

Az igazságos átállási platform emellett projekt- és szakértői adatbázisokat fog tartalmazni. Az Információs Központtól közvetlenül lehet információt kérni pl. a rendelkezésre álló pénzügyi forrásokról is, egy űrlap kitöltésével.

Finanszírozási jogosultság

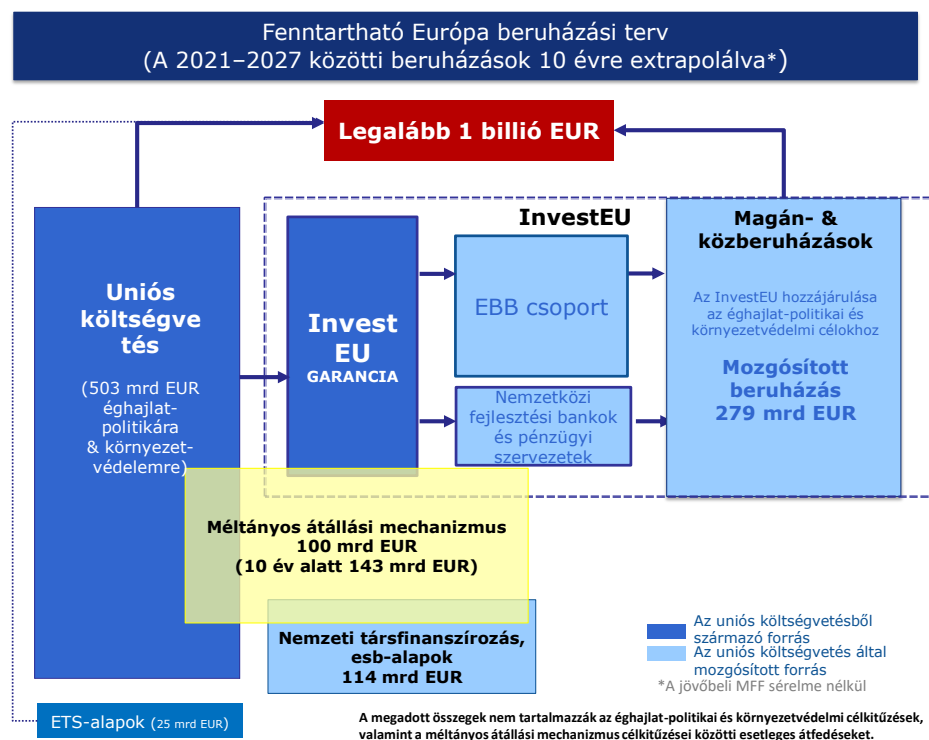
Az uniós országok maguk határozzák meg azokat a területeket és ágazatokat méltányos átállásra vonatkozó területi terveikben, amelyek támogathatók lesznek az Igazságos Átmenet Alapból.

Az Alapból való részesedéshez az egyes tagállamoknak „a méltányos átállásra vonatkozó területi tervet” kell benyújtaniuk, amely kitér az átmenet legfontosabb lépéseinek nemzeti szintű ütemezésére; az átmenet által legjobban sújtott régiók, megyék és a legnagyobb kihívások (pl. munkahelyek elvesztése, stb.) beazonosítására.

7.4.A Fenntartható Európa beruházási terv

A Fenntartható Európa beruházási terv az uniós költségvetésen és a kapcsolódó eszközökön keresztül a következő évtizedben legalább 1 milliárd euró összegű fenntartható magán- és közberuházást mozgósít. Olyan átfogó keretet terjeszt elő, amely az EU minden szegletében megindítja a fenntarthatósági átállást. Ez a keret az éghajlat-politikai, környezetvédelmi és szociális beruházásokra irányul, ez utóbbiakra annyiban, amennyiben kapcsolódnak a fenntartható átmenethez. Sustainable Europe Investment Plan - European Green Deal Investment Plan (2020, p. 1)

A Fenntartható Európa beruházási tervhez tartozó, a következő évtizedben legalább 1 billió EUR-t kitevő finanszírozási elemei

Forrás: Sustainable Europe Investment Plan - European Green Deal Investment Plan (2020, p. 5)

7.5.Modernizációs Alap és Innovációs Alap az ETS reform részeként

Az EU az ETS (kibocsátás kereskedelmi rendszer, Emissions Trade System) reformja keretében (a jelenlegi rendszer 2020-ig van érvényben) **két új pénzügyi alapot hoz létre**, amelyek célja, hogy támogassák az innovációt és az alacsony szén-dioxid-kibocsátású projekteket:

- az Innovációs Alap a megújuló energiákkal, és a szén-dioxid csökkentésével és tárolásával kapcsolatos innovatív projektekhez nyújt pénzügyi támogatást,
- a Modernizációs Alap pedig a hátrányosabb helyzetű tagállamokban segíti az energiarendszerek korszerűsítését.

Az uniós **Innovációs Alap** 1 milliárd EUR költségvetéssel 2020 közepén indul. Az alapból nyújtott támogatások célja alacsony szén-dioxid-kibocsátású technológiák és eljárások elterjesztés az energiaigényes iparágakban; a szén-dioxid-leválasztás, -felhasználás és -tárolás, valamint az energiatárolás megoldása.

A 2021-től induló uniós **Modernizációs Alap** a villamosenergia-ágazat és az átfogóbb energiarendszerek korszerűsítését célozza tíz, alacsonyabb jövedelmű tagállam esetében. Témánk szempontjából nem elhanyagolható, hogy a **Modernizációs Alap hozzájárulhat az érintett munkavállalók átképzéséhez és továbbképzéséhez is.**

A Modernizációs Alap 70%-át a legközelebb 2024-ben felülvizsgálatra kerülő prioritási lista alapján költhető el. A témánk szempontjából *lényeges prioritás* a következő: „Az igazságos átállás „szén-dioxid-függő régiókban”, „hogy támogatni lehessen a munkavállalók átirányítását, átképzését és továbbképzését, az oktatást, az álláskeresési kezdeményezéseket és az induló vállalkozásokat”. (ITM (2020), p.67).

A Bizottság a Modernizációs Alap végrehajtási szabályait konzultáció keretében alakítja ki. (Sustainable Europe Investment Plan - European Green Deal Investment Plan (2020), p. 7)

7.6.Szén-dioxid kvóta bevételek

A kvótabevételek 50%-a szolgál zöldberuházásokra (a másik fele a költségvetésbe folyik be). 2018-ban 54 milliárd Ft folyt be szén-dioxid kvóta bevételek gyanánt. A 2030-as Nemzeti Energiastratégia „2021 és 2030 között – tonnánkénti 25 eurós átlagos CO₂-árat feltételezve – mintegy 840 milliárd forintos kvótabevétellel tervez. Ez együttesen tartalmazza a derogációs mechanizmus keretein belül felhasznált kibocsátási egységek pénzbeli értékét, a Modernizációs Alapot, és a kvótabevételek általános szabályai szerint elkölthető forrásokat - előbbiek egésze, az utóbbi 50%-a szolgál célzottan zöldgazdaság-fejlesztési célokat. Azaz a kormány összesen nagyságrendileg 560 milliárd forint fejlesztési forrás fölélt rendelkezhet.”(ITM (2020), p.66). Ez az összeg – 560 milliárd Ft - úgy jön ki, hogy a kvótabevételek zöldgazdaság-fejlesztést szolgáló 50%-át kiegészítik az előző alfejezetben már említett Modernizációs Alap forrásai.

8. Az átmenet finanszírozása a Mátrai Erőmű Zrt. esetében

8.1. A Nemzeti Energiastratégia 2030 által említett források

A Mátrai Erőmű Zrt. szempontjából lényeges a Nemzeti Energiastratégia 2030 azon megállapítása, hogy „az alacsonyabb karbonintenzitású energiatermelés- és felhasználás

irányába mutató gazdasági szerkezeti átalakulások az energiaszektoron kívül is jelentős változásokat hozhatnak a foglalkoztatási igények és lehetőségek területén. Az igazságos átmenet („Just Transition”) elérése érdekében a stratégia célja, hogy:

- lehetőséget biztosítson az energiaátmenettel járó munkaerő piaci folyamatok nyomon követésére és az esetleges kedvezőtlen tendenciák megfordítására;
- elősegítse a munkaerő elhelyezkedési esélyeinek javítását a zöldgazdasági szektorokban, javítva ezzel a terület versenyképességét;
- támogatási lehetőséget biztosítson a sérülékeny munkaerő továbbképzését és átképzését illetően;
- egyes fejlesztéspolitikai támogatási lehetőségeket a sérülékeny társadalmi csoportokra és régiókra kiterjesszen;
- elősegítse az egyenlő esélyek érvényesülését a nők és a sérülékeny társadalmi csoportok, régiók számára, akár külön „igazságos átmenet stratégiák” vagy „igazságos átmenet megállapodások révén” (ITM (2020) pp. 57-56).

A Nemzeti Energiastratégia 2030 forrásokat sorol fel a Mátrai Erőmű lignittüzelésű blokkjainak kivezetésére, az erőmű tiszta energiára való átállásához. Ezek a következők:

- 2003/87/EK Irányelv 10c. cikke szerinti mechanizmus
- 2003/87/EK Irányelv 10d. cikke szerinti mechanizmus (Modernizációs Alap)
- LIFE Program
- 2010/787/EU tanácsi határozat a versenyképtelen szénbányák bezárását elősegítő támogatásról. (A határozat értelmében a bányabezárás okozta társadalmi és környezetvédelmi problémák enyhítésére rendkívüli támogatás nyújtása lehetséges 2027-ig. A támogatás forrását a nem lakossági fogyasztók által a villamos energia díjakban megfizetett díj biztosíthatja (*lignitfillér*).
- Egyéb uniós források (Igazságos Átmenet Alap, Szénplatform, Európai Regionális Fejlesztési Alap, Európai Szociális Alap)
- Piaci alapú hitelek és az Európai Beruházási Bank által kínált hiteltermékek (ITM (2020), p.76).)

8.2. Az Igazságos Átmenet Alap és a Mátrai Erőmű Zrt.

A 2020. évi országjelentés – Magyarország (SWD(2020) 516 final) D. melléklete Az Igazságos Átmenet Alapból 2021–2027 között Magyarország számára nyújtandó finanszírozással kapcsolatos beruházási iránymutatás címet viseli.

Ez a melléklet ismerteti a Bizottság véleményét a 2021 és 2027 közötti időszakban az Igazságos Átmenet Alapból (*Just Transition Fund*) Magyarországon finanszírozandó beruházásokat illetően. E kiemelt beruházási területek meghatározására a klímasemleges uniós gazdaságra való, 2050-ig teljesítendő átállás elemzése alapján került sor. A melléklet kiindulópont és iránymutatás egyrészt a Magyarország és a bizottsági szolgálatok közötti párbeszédhez, másrészt a **méltányos átállásra vonatkozó területi tervek** tagállami kidolgozásához, amelyekre a Igazságos Átmenet Alap programozása épülni fog. A Igazságos Átmenet Alapból

finanszírozott beruházások kiegészítik a kohéziós politika keretében finanszírozott beruházásokat.

A 2020. évi országjelentés D melléklete részletesen kitér a Mátrai Erőműre, megemlítve, hogy a Heves megyében található Mátrai Erőmű és a hozzá tartozó két szénbánya a legnagyobb szén-dioxid-kibocsátó. Aláhúzza, hogy a Mátrai Erőmű az országos villamosenergia-termelés 15%-át biztosítja, miközben az energiaágazat szén-dioxid kibocsátásának közel 50%-áért és a teljes nemzeti szén-dioxid-kibocsátás 14%-áért felelős. (Az ország második legnagyobb teljesítményű, Oroszlányban (Komárom-Esztergom megye) található szénerőműve már nem üzemel, termelését leállították, de még nem zárták be). A fosszilis tüzelőanyagok termelésétől való elmozdulás valószínűleg a bányák és az energetikai létesítmények számottevő átalakulásához vezet, jelentős számú munkavállalót érint. Az országjelentés kihangsúlyozza, hogy az *átalakulás által érintett munkavállalóknak új és a munkaerőpiaci keresletnek megfelelő készségeket kell elsajátítaniuk* ahhoz, hogy javuljanak foglalkoztathatósági kilátásaik, és *személyre szabott munkakeresési támogatást kell kapniuk a foglalkoztatási szolgálatoktól*. Az Igazságos Átmenet Alap előmozdíthatja a *gazdasági diverzifikációt és az átképzést*, növelheti az ország vonzerejét a befektetők számára.

Az átalakulással kapcsolatos említett kihívások kezelése érdekében *kiemelt beruházási szükségleteket* határoztak meg az átalakulás társadalmi-gazdasági költségeinek fedezésére. Figyelembe kell vennünk, hogy az Igazságos Átmenet Alap fő intézkedései az átalakulással kapcsolatban mindenekelőtt a következőket célozzák:

- a megfizethető tiszta energiát szolgáló technológiák és infrastruktúrák bevezetésére, az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentésére, az energiahatékonyságra és a megújuló energiára irányuló beruházások;
- a körforgásos gazdaságnak többek között a hulladékkeletkezés megelőzése, a hulladékcsoökkentés, az erőforrás-hatékonyság, az újrafelhasználás, a javítás és az újrafeldolgozás révén történő előmozdítására irányuló beruházások;
- a területek helyreállítására és szennyeződésmentesítésére, a földterületek helyreállítási és újrafelhasználási projektjeire irányuló beruházások;
- munkavállalók továbbképzése és átképzése;
- munkakeresési segítség az álláskeresőknak;
- az álláskeresők aktív munkaerőpiaci befogadása;
- technikai segítségnyújtás (2020. évi országjelentés D melléklete, (p. 83), SWD(2020) 516 final).

2020. évi országjelentés D melléklete a Mátrai Erőmű mellett kitér még a Baranya megyei dekarbonizáció kihívásaira és az Igazságos Átmenet Alap lehetséges szerepére is.

8.3. A Mátrai Erőmű Zrt. – saját erő

Ahogy a Konzultáció a Mátrai Erőmű Zrt. helyzetéről (Bányamunkás (2020 (1)) említi, jelenlegi ismereteink szerint a Mátrai Erőmű Zrt. üzemi eredménye pozitív (8,2 milliárd Ft). A visontai és bükkábrányi bánya lignitjére támaszkodó szenes blokkok nettó termelési költsége hiába tette volna azonban lehetővé, hogy akár a paksi atomerőmű termelési árával is versenyezzen,

az alig egy év alatt 15 euró/tonnáról 25 euróra emelkedő karbonadó jelentősen megemelte az itt termelt áram árát. (Szabó M. (2020 (3)). A gazdálkodást a több mint 20 milliárd Ft-os CO₂ kvóta kiadás teszi veszteségessé. A CO₂ kvóta ára az ország költségvetésébe kerül befizetésre. A villamos áram termeléshez lehetne átmenetileg kedvezményes, vagy ingyenes kvótamennyiséget is biztosítani. A cégnél így megmaradó eredmény hozzájárulhatna az átmenet finanszírozásához.

Ha a Mátrai Erőmű a széndioxid-kvótaárral is számolva nem tud 55 euró alatt maradni – mint ahogy ez az elmúlt évben is volt -, akkor nem termel nyereséget.

2020 tavaszán kedvező fordulat következett be, úgy tűnt, hogy a Mátrai Erőmű Zrt. által termelt áram 45 euró/kwh alatt tud maradni. 2020. március közepétől ugyanis a szén-dioxid-kvóta eladási mennyisége és így árfolyama drasztikusan zuhanni kezdett: 2020. március 2-án még 23,5 euró/tonna, március 23-án pedig már csak 15 euró/tonna volt a lipcsei energiatőzsde adata szerint a szén-dioxid kvóta ára. Sajnos, megállapíthatjuk, hogy ez az ár nem maradt tartósan alacsony, 2020. szeptember 21-én a széndioxid kvóta ára már ismét 25 euró/tonna körül alakult.

Az ETS 2020-ra tervezett reformja sem kedvez a Mátrai Erőmű Zrt.-nek, azzal, hogy az EU fokozatosan lejjebb szállítja a szén-dioxid kibocsátási küszöböt, valamint a kvóták árának csökkenésének megállítására még gyorsabb ütemben tervezi mérsékelni az elérhető egységek számát a piacon.

8.4. Mátrai Erőmű Zrt. – jövőkép 2021 elején

Az MTI 2021. február 5-i közleménye szerint elkezdődött a Mátrai Erőmű kilenc évig tartó átalakítása, a vállalat karbonfüggetlenségét célzó és a bányaterületek rekultivációjára, energiahatékonysági, valamint a regionális zöld közlekedési megoldások népszerűsítésére is kiterjedő átmenet azonban a jelenlegi munkahelyeket nem veszélyeztetheti” - jelentette ki a nemzeti vagyon kezeléséért felelős tárca nélküli miniszter, valamint az innovációs és technológiai miniszter, a térség országgyűlési képviselőivel és szakszervezeti vezetőkkel folytatott megbeszélések követően.

Az ITM és az Európai Unió illetékes végrehajtó ügynöksége 2020 decemberében aláírta azt az **5,2 milliárd forint összköltségvetésű támogatási szerződést**, amely a Nemzeti Energia és Klímaterv végrehajtását, valamint a Mátrai Erőmű fenntartható és igazságos átmenetét segítő "LIFE-IP North-HU-Trans" projekt végrehajtását rögzíti. A 9 év alatt megvalósuló átalakítás átképzési és vállalati mobilizációs programjai révén biztosítja az érintett munkavállalók helyzetének rendezését, a bányászati szakmakultúra megőrzését és a szükséges átképzéseket. Az átállás és a létrejövő új gazdasági kapacitások hosszabb távon fenntartható munkahelyeket jelentenek (pl. a Mátrai Erőmű telephelyein létesítendő naperőművek, az új típusú erőművi berendezések üzemeltetése, valamint a működést támogató társaságok munkaerő-igénye segítségével).

A projekt végrehajtásában az Innovációs és Technológiai Minisztériumon kívül részt vesznek az energiaszektor meghatározó nemzeti háttérintézményei, a térség érintett szereplői

(megyei kormányhivatalok, helyi önkormányzatok, megyei kereskedelmi és iparkamarák, egyetemek), valamint szakszervezetek és civil szervezetek is.

Az erőmű technológiai átalakítása a Klíma- és Természetvédelmi Akciótervnek megfelelően, átfogó térségfejlesztési programként valósul meg a foglalkoztatás régióbeli fenntartásával. Ebben a kormány és a társaság vezetése kulcsfontosságúnak tekinti a helyi önkormányzatokkal, gazdasági szereplőkkel, érdekképviselői szervekkel és intézményekkel való együttműködést. A vállalat lignit tüzelésű blokkjait a tervek szerint 2025 végén állítják le. Az MVM Csoport középtávú célja az elavult energiatermelő egységek új, nagyobb hatásfokú, innovatív és alacsonyabb kibocsátású technológiákra cserélése. Az elképzelések között szerepel egy tiszta szén technológiát alkalmazó kísérleti üzem létrehozása, továbbá egy olyan vegyipari technológia meghonosítása, amely minimális klímaterheléssel modern alapanyaggyártást tesz lehetővé és megteremti a bányászat középtávú fenntartásának alapjait. A beruházás finanszírozására várhatóan 100 milliárd forintot meghaladó összegű támogatás lesz igényelhető, amelyhez a villamosenergia-termelő létesítmények az energetikai ágazat modernizációja és fenntartható átalakítása céljából kiosztandó, ingyenes szén-dioxid-kvóták formájában juthatnak hozzá. További források érkehetnek a Méltányos Átállást Támogató Alapból (Just Transition Fund) (Oravecz Zsolt, Mátrai Erőmű vezérigazgató, MTI 2021. február 5-i közlemény).

Melléklet 1 Adatok**Demográfiai, gazdasági, munkaerőpiaci környezet, Észak-magyarországi régió, 2020***Demográfiai környezet, 2020, Észak-Magyarország*

Megnevezés	Borsod-Abaúj-Zemplén	Heves	Nógrád	Észak-Magyarország	Ország
	megye				
Lakónépesség					
Népesség száma, ezer fő	637	293	188	1 118	9 769
Népesség indexe	99,2	99,5	99,3	99,3	100,0
Népsűrűség, fő/km²	88	81	74	83	105

<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/megy/201/index.html>

Jelzőszámok, 2020	BAZ	BAZ	Heves	Heves	Nógrád	Nógrád	Országos	Országos
	I. n. év	ebből: március	I. n. év	ebből: március	I. n. év	ebből: március	I. negyedév	ebből: március
Élveszületések száma	1 835	539	684	218	447	134	22 210	7 072
előző év azonos időszaka = 100,0%	112,5	104,1	112,1	105,3	110,1	105,5	106,5	101,8
Halálozások száma	2 466	826	1 155	341	793	305	34 565	11 679
előző év azonos időszaka = 100,0%	90,7	98,7	91,5	95,0	83,0	112,5	91,5	101,2
Természetes szaporodás, fogyás (–)	-631	-287	-471	-123	-346	-171	-12 355	-4 607
előző év azonos időszaka = 100,0%	57,9	90,0	72,2	80,9	63,0	118,8	73,0	100,1

<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/megy/201/index.html>

Gazdasági környezet, 2020, Észak-Magyarország

Ipari, építőipari termelés és értékesítés, Észak-Magyarország, 2020. I. negyedév

	BAZ megye		Heves megye		Nógrád megye		Országos	
	I. n. év	ebből: március	I. n. év	ebből: március	I. n. év	ebből: március	I. negyedév	ebből: március
Ipari termelés értéke, millió Ft	745 370	255 332	415 526	135 709	86 242	27 188	8 890 711	2 970 455
Ipari értékesítés, millió Ft	655 911	220 168	357 931	111 194	48 608	14 291	8 957 426	2 928 927
Ezen belül:								
belföldi értékesítés, millió Ft	164 019	56 287	46 190	16 177	5 831	2 060	2 711 303	904 097
export értékesítés, millió Ft	491 892	163 882	311 741	95 017	42 777	12 232	6 246 123	2 024 831
Építőipari termelés értéke, milliárd Ft	20,1	9,2	7,4	3,1	3,0	1,5	559,4	248,0
Kiskereskedelmi forgalom, millió Ft	139 901	50 368	75 134	27 626	37 918	13 942	2 730 944	962 506

<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/megy/201/index.html>

Vállalkozások, 2020. I. negyedév, Észak-Magyarország

Megnevezés	Borsod-Abaúj- Zemplén	Heves	Nógrád	Észak- Magyarország	Ország
	megye				
Regisztrált vállalkozások					
Regisztrált vállalkozások száma	77 032	48 586	24 438	150 056	1 799 805
Regisztrált vállalkozások számának indexe	101,0	100,7	100,9	100,9	101,7
1000 lakosra jutó vállalkozás	121	166	130	134	184

<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/megy/201/index.html>

Beruházások, 2020.I. negyedév, Észak-Magyarország,

Megnevezés	Borsod-Abaúj- Zemplén	Heves	Nógrád	Észak- Magyarország	Ország
	megye				
Beruházás					
Teljesítményérték, millió Ft	92 277	25 366	8 546	126 189	1 443 696
Beruházások volumenindexe	136,8	78,5	99,1	116,4	101,1
Egy lakosra jutó teljesítményérték, ezer Ft	144.9	86.6	45.5	112.9	147.8

Fajlagos termelési értékek és volumenindexek, 2020. I. negyedév, ipar és építőipar, Észak-Magyarország,

Megnevezés	Borsod- Abaúj- Zemplén	Heves	Nógrád	Észak- Magyar ország	Ország
	megye				
Ipar					
Termelés volumenindexe	100,5	101,8	99,2	100,8	100,4
Egy lakosra jutó termelési érték, ezer Ft	1 170	1 418	459	1 116	910
Termelés volumenindexe	101,1	100,7	94,4	100,6	101,4
Értékesítés volumenindexe	101,2	97,9	98,0	99,9	101,2
Ezen belül: belföldi	97,9	104,7	89,1	99,0	101,2
export	102,3	96,9	99,3	100,1	100,3
Értékesítésből az export aránya, %	75,0	87,1	88,0	79,7	69,7
Építőipar					
Termelés volumenindexe	102,8	99,6	85,3	100,0	97,0
Egy lakosra jutó termelési érték, ezer Ft	31,5	25,4	16,0	27,3	57,3

Fajlagos termelési értékek és volumenindexek, 2020. I. negyedév, turizmus, Észak-Magyarország,

Megnevezés	Borsod- Abaúj- Zemplén	Heves	Nógrád	Észak- Magyarország	Ország
	megye				
Turizmus					
Vendégek száma, ezer	61,2	105,6	10,9	177,7	1 774,0
Vendégek számának indexe	85,3	85,3	84,4	85,2	80,2
Vendégéjszakák száma, ezer	127,2	222,7	21,6	371,5	4 148,7
Vendégéjszakák számának indexe	84,0	83,4	77,2	83,2	81,3

Fajlagos termelési értékek és volumenindexek, 2020. I. negyedév, kiskereskedelem, Észak-Magyarország,

Megnevezés	Borsod- Abaúj- Zemplén	Heves	Nógrád	Észak- Magyarország	Ország
	megye				
Kiskereskedelem					
Kiskereskedelmi forgalom, millió Ft	139 901	75 134	37 918	252 952	2 730 944
Egy lakosra jutó kiskereskedelmi forgalom, ezer Ft	219,6	256,4	201,7	226,3	279,6

Munkaerőpiaci környezet, 2020, Észak-Magyarország

Munkaerőpiaci indikátorok, 2020. I. negyedév

Megnevezés	Borsod- Abaúj- Zemplén	Heves	Nógrád	Észak- Magyarország	Ország
	megye				
Aktivítási arány, %	58,7	59,3	59,8	59,0	62,6
Foglalkoztatási arány, %	56,1	58,0	55,3	56,4	60,3
Munkanélküliségi ráta, %	4,4	2,2	7,6	4,4	3,7
Nyilvántartott álláskereső aránya a munkaképes lakossághoz viszonyítva, %	8,7	6,4	9,1		4,2

<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/megy/201/index.html>

Alkalmazásban állók, 2020. I. negyedév

Megnevezés	Borsod- Abaúj- Zemplén	Heves	Nógrád	Észak- Magyarország	Ország
	megye				
Alkalmazásban állók					
száma, ezer fő	150,6	68,1	30,0	248,7	3 139,2
számának indexe	95,4	97,5	97,1	96,1	98,7

<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/megy/201/index.html>

Jelzőszámok, 2020	BAZ		Heves		Nógrád		Országos	
	I. n. év	ebből: március	I. n. év	ebből: március	I. n. év	ebből: március	I. negyedév	ebből: március
Alkalmazásban állók száma, ezer fő	150,7	149	68	67	29,98	29,640	3 139	3 109
előző év azonos időszaka = 100,0%	95,4	94,9	97,5	96,1	97,1	95,9	98,7	97,9
előző év azonos időszaka = 100,0%	108,8	107,4	107,2	105,8	107,9	107,9	109,1	109,0
Foglalkoztatottak száma, ezer fő	267,2	..	127,9	..	79,4	..	4 465,8	..
előző év azonos időszaka = 100,0%	99,6	..	99,4	..	95,8	..	99,3	..
Munkanélküliek száma, ezer fő	12,3	..	2,8	..	6,5	..	173,0	..
előző év azonos időszaka = 100,0%	86,8	..	93,3	..	105,2	..	104,4	..
Gazdaságilag inaktív népesség száma, ezer fő	197,0	..	89,9	..	57,7	..	2 772,7	..
előző év azonos időszaka = 100,0%	98,9	..	99,9	..	103,8	..	100,6	..

<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/megy/201/index.html>

Alkalmazásban állók, Észak-Magyarországi régió, 2019-2020. I. negyedév

Időszak	Teljes munkaidőben alkalmazásban álló fizikai foglalkozásúak átlagos állományi létszáma	Teljes munkaidőben alkalmazásban álló szellemi foglalkozásúak átlagos állományi létszáma	Teljes munkaidőben alkalmazásban állók átlagos állományi létszáma (fő)	Nem teljes munkaidőben (de legalább havi 60 munkaóránál többet) alkalmazásban állók átlagos állományi létszáma	Havi átlagban 60 munkaóránál rövidebb munkaidőben foglalkoztatottak átlagos állományi létszáma	Alkalmazásban álló fizikai foglalkozásúak átlagos állományi létszáma (fő)	Alkalmazásban álló szellemi foglalkozásúak átlagos állományi létszáma (fő)	Alkalmazásban álló nem meghatározható foglalkozásúak átlagos állományi létszáma	Alkalmazásban állók átlagos állományi létszáma (fő)
2019. év	138469	100829	239342	19430	3657	151170	107504	97	258772
	338	136	475	14	2	345	143	1	489
2019. év 1. negyedév	138894	101239	240193	18508	3421	150816	107756	128	258701
	319	134	453	13	3	325	141	1	467
2020. év 1. negyedév	131163	98657	230029	18683	3923	143281	105174	257	248713
	330	133	463	14	2	337	139	0	477

Forrás: <http://statinfo.ksh.hu/Statinfo/haViewer.jsp>

LG1005 Nemzetgazdaság havi kereseti és létszám adatai, Legalább öt főt foglalkoztató vállalkozások, költségvetési intézmények teljes körűen és foglalkoztatás szempontjából jelentős nonprofit szervezetek B - Bányászat, köfeytés. Központi Statisztikai Hivatal, STADAT, letöltve 2020.08.23. 9:54

Alkalmazásban állók, Észak-Magyarországi régió, 2019-2020. I. negyedév, index

Időszak	Alkalmazásban álló fizikai foglalkozásúak átlagos állományi létszámának indexe (%)	Alkalmazásban álló szellemi foglalkozásúak átlagos állományi létszámának indexe (%)	Alkalmazásban állók átlagos állományi létszámának indexe (%)
2019. év	98,3	101,2	99,3
	107,6	103,9	106,5
2019. év 1. negyedév	98,4	102,6	100
	108,2	107,2	107,9
2020. év 1. negyedév	95	97,6	96,1
	103,9	98,6	102,1

Forrás: <http://statinfo.ksh.hu/Statinfo/haViewer.jsp>

Nyilvántartott álláskereső, BAZ

Időpont		Nyilvántartott álláskereső	Ebből:			Bejelentett betöltetlen álláshely	Álláskeresői járadékban	Álláskeresői segélyben	Szociális ellátásban
			nő	pályakezdő	25 éven aluli				
			részesült						
Száma									
2019.	január	35 100	16 971	3 698	6 054	6 372	3 554	2 932	13 478
	március	39 873	20 020	4 275	6 765	16 344	4 400	2 932	14 639
2020.	január	35 412	17 101	3 446	6 438	4 659	3 989	3 229	12 561
	március	39 508	19 445	3 939	7 329	9 628	4 657	3 412	13 721
Előző év azonos időpontja = 100,0%									
2020.	január	100,9	100,8	93,2	106,3	73,1	112,2	110,1	93,2
	március	99,1	97,1	92,1	108,3	58,9	105,8	116,4	93,7

<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/megy/201/index.html>

BAZ megye	Nyilvántartott álláskereső, fő	Bejelentett betöltetlen álláshelyek, db	Egy betöltetlen álláshelyre jutó nyilvántartott álláskereső
2019. március	39 873	16 344	2,4
2020. március	39 508	9 628	4,1

Nyilvántartott álláskereső, Heves megye. 2019, 2020 január, március

Időpont		Nyilvántartott álláskereső	Ebből:			Bejelentett betöltetlen álláshely	Álláskeresői járadékban	Álláskeresői segélyben	Szociális ellátásban
			nő	pályakezdő	25 éven aluli				
			részesült						
Száma									
2019.	január	10 550	5 568	852	1 484	1 190	1 527	1 178	3 424
	március	11 741	6 205	977	1 702	1 748	1 804	1 188	3 566
2020.	január	10 907	5 699	859	1 756	2 008	1 500	1 177	3 445
	március	12 620	6 694	949	2 036	2 235	2 022	1 240	3 617
Előző év azonos időpontja = 100,0%									
2020.	január	103,4	102,4	100,8	118,3	168,7	98,2	99,9	100,6
	február	102,5	101,4	97,0	116,6	103,8	93,5	103,3	101,5
	március	107,5	107,9	97,1	119,6	127,9	112,1	104,4	101,4

<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/megy/201/index.html>

Nyilvántartott álláskereső, Nógrád, 2019, 2020 január, március

Időpont		Nyilvántartott álláskereső	Ebből:			Bejelentett betöltetlen álláshely	Álláskeresői járadékban	Álláskeresői segélyben	Szociális ellátásban
			nő	pályakezdő	25 éven aluli				
			részesült						
Száma									
2019.	január	10 850	5 244	988	1 432	2 351	997	1 213	3 963
	március	11 444	5 584	1 048	1 542	3 581	1 218	1 221	3 923
2020.	január	10 703	5 052	891	1 568	2 024	1 083	1 240	3 418
	március	11 852	5 654	1 075	1 873	2 357	1 328	1 310	4 050
Előző év azonos időpontja = 100,0%									
2020.	január	98,6	96,3	90,2	109,5	86,1	108,6	102,2	86,2
	február	100,0	97,5	92,9	111,7	41,7	100,8	105,3	102,6
	március	103,6	101,3	102,6	121,5	65,8	109,0	107,3	103,2

<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/megy/201/index.html>

Jelzőszámok, 2020	BAZ		Heves		Nógrád		Országos	
	I. n. év	ebből: március	I. n. év	ebből: március	I. n. év	ebből: március	I. negyedév	ebből: március
Álláskeresői járadékban részesültek száma az időszak végén	4 657	4 657	2 022	2 022	1 328	1 328	51 720	51 720
előző év azonos időpontja = 100,0%	105,8	105,8	112,1	112,1	109,0	109,0	112,3	112,3
Álláskeresői segélyben részesültek száma az időszak végén	3 412	3 412	1 240	1 240	1 310	1 310	30 551	30 551
előző év azonos időpontja = 100,0%	116,4	116,4	104,4	104,4	107,3	107,3	109,1	109,1

<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/megy/201/index.html>

Üres álláshelyek száma és aránya, Észak-Magyarország, 2019. IV. negyedév és 2020. I. negyedév

	BAZ		Heves		Nógrád	
	2019. IV. negyedév	2020. I. negyedév	2019. IV. negyedév	2020. I. negyedév	2019. IV. negyedév	2020. I. negyedév
Üres álláshelyek száma, db	3256	2420	1270	956	630	571
Üres álláshelyek aránya, %	2,1%	1,7%	1,8%	1,4%	2,1%	1,9%

<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/ures-allashelyek/index.html>, letöltve 2020.08.27

Keresetek, 2020, Észak-Magyarország

Jelzőszámok, 2020	BAZ		Heves		Nógrád		Országos	
	I. n. év	ebből: március	I. n. év	ebből: március	I. n. év	ebből: március	I. negyedév	ebből: március
Alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete, Ft	296 832	303 129	348 497	359 031	288 724	292 499	384 219	400 386
előző év azonos időszaka = 100,0%	108,8	107,4	107,2	105,8	107,9	107,9	109,1	109,0
Alkalmazásban állók havi nettó átlagkeresete, Ft	197 393	201 581	231 750	238 755	192 001	194 512	255 506	266 257
előző év azonos időszaka = 100,0%	108,8	107,4	107,2	105,8	107,9	107,9	109,1	109,0

<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/megy/201/index.html>

A teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete, I-II. negyedév, Ft

Év	2017 I-II.	2018 I-II.	2019 I-II.	2020 I-II.
„B” Bányászat, kőfejtés ágazat	318806	354298	412350	408579
„D” Villamosenergiaipari ágazat	498053	540686	593555	648055
Nemzetgazdasági ágak, együtt	290328	324414	359464	396961

Forrás: https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qli007a.html, letöltve 2020.09.18.

Év	2017 I-II.	2018 I-II.	2019 I-II.	2020 I-II.
„B” Bányászat, Előző év azonos időszaka=100%	111,7	111,6	114,1	99,1
D” Villamosenergiaipari ágazat, Előző év	111,5	108,5	108	109,2

azonos időszaka= 100%				
--------------------------	--	--	--	--

Forrás: https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_gli007a.html, letöltve 2020.09.18.

Észak-magyarországi régió, „B” Bányászat, kőfejtés ágazat, 2020-as állapot

A „B” ágazat⁹ jelenlegi helyzetét nagymértékben befolyásolja termelésben játszott szerepének drasztikus csökkenése (az ipari bruttó termelési értéke már fél százalékra csökkent), ez számos bánya bezárásával, s a helyi munkaerő foglalkoztatási gondjainak növekedésével járt. Különösen súlyos formában jelentkezett a bányák bezárásából fakadó munkaerőpiaci gond a *borsodi, nógrádi, illetve a tatabányai, dorogi medencében működő bányák bezárását követően.*

Gazdasági környezet

Működő vállalkozások száma nonprofit gazdasági társaságokkal együtt a bányászat, kőfejtés nemzetgazdasági ágban, db

BAZ megye, járási bontásban

BAZ megye, járás	2017	2018
Cigándi	1	1
Edelényi	4	4
Encsi	0	0
Gönczi	1	1
Kazincbarcikai	2	1
Mezőcsáti	2	1
Mezőkövesdi	0	0
Miskolci	20	19
Ózdi	1	3
Putnoki	0	0
Sárospataki	1	2
Sátoraljaújhelyi	2	2
Szerencsi	3	3

⁹ A bányászat ágazat 0511 feketeszén-, a 0520 barnaszén-, lignitbányászat, a 0811 kőfejtés alágazatokat foglalja magába

Sziksói	0	0
Tiszaújvárosi	0	0
Tokaji	1	1

Éves településstatistikai adatok 2019-es településszerkezetben, <http://statinfo.ksh.hu/Statinfo/haViewer.jsp>,
letöltve 2020.08.25.

Működő vállalkozások száma nonprofit gazdasági társaságokkal együtt a bányászat, kőfejtés nemzetgazdasági ágban, db

Heves megye

Kistérség	2017	2018
Bélapátfalvai	0	0
Egri	7	5
Füzesabonyi	1	1
Gyöngyösi	1	1
Hatvani	0	0
Hevesi	2	3
Pétervásárai	1	1

Éves településstatistikai adatok 2019-es településszerkezetben, <http://statinfo.ksh.hu/Statinfo/haViewer.jsp>,
letöltve 2020.08.25.

Működő vállalkozások száma nonprofit gazdasági társaságokkal együtt a bányászat, kőfejtés nemzetgazdasági ágban, db

Nógrád megye

Kistérség	2017	2018
Balassagyarmati	0	0
Bátonyterenyei	0	0
Pásztói	1	1
Rétsági	1	1
Salgótarjáni	5	5
Szécsényi	1	1

Éves településstatistikai adatok 2019-es településszerkezetben,
<http://statinfo.ksh.hu/Statinfo/haViewer.jsp>, letöltve 2020.08.25.

„B” ágazat, munkaerőpiaci környezet

A rendszerváltáskor 81 ezer fő dolgozott az ágazatban, számuk drasztikusan csökkent, nemcsak a bányabezárások, hanem a termelékenység növekedése következtében is. A 2019 évi – rendelkezésre álló KSH adatok szerint – a „B” ágazatban a foglalkoztatottak száma 11 500 fő volt.

Ugyanakkor a 2020. I. negyedévi adatok szerint a „B” ágazatban alkalmazásban állók átlagos állományi létszáma viszont csupán 4325 fő volt.¹⁰

Foglalkoztatottak száma a „B” Bányászat, kőfejtés ágazatban

	Férfi	Nő	Összes	%-os változás az előző évhez képest, %
2008	7700	800	8500	2,35
2009	7900	800	8700	29,89
2010	10200	1100	11300	-1,77
2011	9500	1600	11100	-18,02
2012	7900	1100	9100	-17,58
2013	6400	1100	7500	24,00
2014	7100	2200	9300	-2,15
2015	7800	1300	9100	-6,59
2016	7100	1400	8500	8,24
2017	8300	900	9200	14,13
2018	8800	1700	10500	9,52
2019	9200	2300	11500	2,35

https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qlf005a.html, letöltve 2020.08.26

Üres álláshelyek száma, Bányászat, kőfejtés, 2016, 2019, 2020

Időszak, negyedév		Bányászat, kőfejtés	Ipar	Építőipar	Nemzetgazdaság összesen	Ebből:
						versenyszféra
		B	B+C+D+E	F	A–S	
2016.	I.	29	15 626	2 009	52 401	36 043
2019.	I.	69	21 923	4 412	80 561	57 845
	II.	70	20 180	4 612	80 890	56 359
	III.	77	20 975	4 381	78 551	53 721
	IV.	82	18 723	3 894	74 824	51 144
2020.	I.	42	12 246	2 882	58 233	34 343

¹⁰ Alkalmazásban álló: alkalmazásban állónak tekintendő az a munkavállaló, aki a munkáltatóval munkavégzésre irányuló jogviszonyban áll, s munkaszerződése, munkavégzésre irányuló megállapodása alapján havi átlagban, munkadíj ellenében legalább 60 munkaóra teljesítésére kötelezett/kötelezhető. Foglalkoztatott: aki az adott héten legalább egy órányi, jövedelmet biztosító munkát végzett, vagy rendelkezett olyan munkahellyel, ahonnan átmenetileg (betegség, szabadság stb. miatt) volt távol. (KSH)

Üres álláshelyek aránya

Időszak, negyedév		Bányászat, kőfejtés	Ipar	Építőipar	Nemzetgazdaság összesen	Ebből: versenyszféra
		B	B+C+D+E	F	A-S	
	II.	1,6	2,5	2,8	2,5	2,4
	III.	1,8	2,6	2,6	2,4	2,3
	IV.	2,0	2,4	2,4	2,3	2,2
2020.	I.	1,0	1,6	1,8	1,9	1,5

Forrás: https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qli027a.html, letöltés

2020.08.23.9.36

**Észak-Magyarország (Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, Nógrád)), „B” ágazat, fő,
alkalmazottak**

	Észak-Magyarország			BAZ megye			Heves megye			Nógrád megye		
Mutatók	2019. év	2019. év 1. n.év	2020. év 1. n.év	2019. év	2019. év 1. n.év	2020. év 1. n.év	2019. év	2019. év 1. n.év	2020. év 1. n.év	2019. év	2019. év 1. n.év	2020. év 1. n.év
Teljes munkaidőben alkalmazásban álló fizikai foglalkozásúak átlagos állományi létszáma	338	319	330	262	243	262	51	54	41	25	22	27
Teljes munkaidőben alkalmazásban álló szellemi foglalkozásúak átlagos állományi létszáma	136	134	133	86	81	85	41	42	39	9	11	8
Teljes munkaidőben alkalmazásban állók átlagos állományi létszáma (fő)	475	453	463	349	325	347	92	96	81	34	33	35
Nem teljes munkaidőben (de legalább havi 60 munkaóraban) alkalmazásban állók átlagos állományi létszáma	14	13	14	10	9	12	2	2	1	2	2	1

Alkalmazásban álló fizikai foglalkozásúak átlagos állományi létszáma (fő)	345	325	337	268	248	269	54	41	54	25	23	27
Alkalmazásban álló szellemi foglalkozásúak átlagos állományi létszáma (fő)	143	141	139	90	86	90	44	40	44	10	12	9
Alkalmazásban állók átlagos állományi létszáma (fő)	489	467	477	360	334	359	98	82	98	36	35	36

Észak-Magyarország (Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, Nógrád)), „B” ágazat, előző év hasonló időszaka =100

	Észak-Magyarország			BAZ megye			Heves megye			Nógrád megye		
Mutatók	2019. év	2019. év 1. n.év	2020. év 1. n.év	2019. év	2019. év 1. n.év	2020. év 1. n.év	2019. év	2019. év 1. n.év	2020. év 1. n.év	2019. év	2019. év 1. n.év	2020. év 1. n.év
Alkalmazásban álló fizikai foglalkozásúak átlagos állományi létszámának indexe (%)	107,6	108,2	103,9	109,9	106,6	108,7	89,5	101,3	75,9	132	169,4	118,4
Alkalmazásban álló szellemi foglalkozásúak átlagos állományi létszámának indexe (%)	103,9	107,2	98,6	111,1	108,4	105,6	98,1	102,5	92,6	78	113,5	73,8
Alkalmazásban állók átlagos állományi létszámának indexe (%)	106,5	107,9	102,1	110,1	107	107,6	93,1	101,5	83,3	110,1	144,6	103

Forrás: <http://statinfo.ksh.hu/Statinfo/haViewer.jsp>, Letöltés: Nemzetgazdaság havi kereseti és létszám adatai Legalább öt főt foglalkoztató vállalkozások, költségvetési intézmények teljes körűen és foglalkoztatás szempontjából jelentős nonprofit szervezetek **TEÁOR08**: Mindösszesen TEÁOR08, **Terület**: Észak-Magyarország (Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, Nógrád), 2020.08.26.

B Bányászat, kőfejtés ágazat, alkalmazásban állók, 2019. december, régiók

Időszak	Mutatók	Mindösszesen Terület	Közép- Magyarország	Dunántúl	Alföld és Észak- Magyarország
2019. december					
	Teljes munkaidőben alkalmazásban álló fizikai foglalkozásúak átlagos állományi létszáma	2725	852	1133	740
	Teljes munkaidőben alkalmazásban álló szellemi foglalkozásúak átlagos állományi létszáma	1140	453	407	280
	Teljes munkaidőben alkalmazásban állók átlagos állományi létszáma (fő)	3869	1307	1539	1022
	Nem teljes munkaidőben (de legalább havi 60 munkaóránál) alkalmazásban állók átlagos állományi létszáma	248	104	83	61
	Havi átlagban 60 munkaóránál rövidebb munkaidőben foglalkoztatottak átlagos állományi létszáma	55	26	15	14
	Alkalmazásban álló fizikai foglalkozásúak átlagos állományi létszáma (fő)	2858	917	1172	770
	Alkalmazásban álló szellemi foglalkozásúak átlagos állományi létszáma (fő)	1254	492	451	311
	Alkalmazásban álló nem meghatározható foglalkozásúak átlagos állományi létszáma	4	2	0	2
	Alkalmazásban állók átlagos állományi létszáma (fő)	4117	1411	1623	1083
	Alkalmazásban álló fizikai foglalkozásúak átlagos állományi létszámának indexe (%)	107,1	115	105,8	100,8
	Alkalmazásban álló szellemi foglalkozásúak átlagos állományi létszámának indexe (%)	105,1	111,1	102	100,7
	Alkalmazásban állók átlagos állományi létszámának indexe (%)	106,2	113,4	104,4	100,5
	Teljes munkaidőben alkalmazásban álló nem meghatározható foglalkozásúak átlagos állományi létszáma	4	2	0	2

<http://statinfo.ksh.hu/Statinfo/haViewer.jsp>, legalább öt főt foglalkoztató vállalkozások, költségvetési intézmények teljes körűen és foglalkoztatás szempontjából jelentős nonprofit szervezetek

Működő vállalkozások száma nonprofit gazdasági társaságokkal együtt a bányászat, kőfejtés nemzetgazdasági ágban, db

	Észak- Magyarország	Észak- Alföld	Dél- Alföld	Közép- Dunántúl	Nyugat- Dunántúl	Dél- Dunántúl	Közép- Magyarország
--	------------------------	------------------	----------------	--------------------	---------------------	------------------	------------------------

2017	58	27	36	59	73	30	102
2018	57	29	34	58	75	31	107

Éves településstatisztikai adatok 2019-es településszerkezetben,
<http://statinfo.ksh.hu/Stainfo/haViewer.jsp>, letöltve 2020.08.25.

Fogalmak

Alkalmazásban álló: alkalmazásban állónak tekintendő az a munkavállaló, aki a munkáltatóval munkavégzésre irányuló jogviszonyban áll, s munkaszerződése, munkavégzésre irányuló megállapodása alapján havi átlagban, munkadíj ellenében legalább 60 munkaóra teljesítésére kötelezett/kötelezhető.

Foglalkoztatott: aki az adott héten legalább egy órányi, jövedelmet biztosító munkát végzett, vagy rendelkezett olyan munkahellyel, ahonnan átmenetileg (betegség, szabadság stb. miatt) volt távol.

Munkanélküli: aki az adott héten nem dolgozott, és nincs is olyan munkája, amelyből átmenetileg hiányzott; a kikérdezést megelőző négy hét folyamán aktívan keresett munkát; két héten belül munkába tudott volna állni, ha talált volna megfelelő állást, illetve már talált munkát, ahol 90 napon belül dolgozni kezd.

Gazdaságilag aktív(ak): azok, akik megjelennek a munkaerőpiacon, azaz a foglalkoztatottak és a munkanélküliek.

Gazdaságilag nem aktív(ak): azok, akik a vonatkozási héten nem dolgoztak, illetve nem volt rendszeres jövedelmet biztosító munkájuk, és nem is kerestek munkát, vagy kerestek, de nem tudtak volna munkába állni.

Aktivitási arány: a gazdaságilag aktívak a megfelelő korcsoportba tartozó népesség százalékában.

Foglalkoztatási arány: a foglalkoztatottaknak a megfelelő korcsoportba tartozó népességhez viszonyított aránya.

Munkanélküliségi ráta: a munkanélküliek a megfelelő korcsoportba tartozó gazdaságilag aktív népesség százalékában.

Fenntartható Európa beruházási terv

Cél

Európai zöld megállapodás: új növekedési stratégia, mely az EU-t modern, erőforrás-hatékony és versenyképes gazdasággal rendelkező, igazságos és virágzó társadalommá kívánja alakítani

Miért?

Magánszektor

Ki?

EU-költségvetés

Nemzeti költségvetések

Mit?

Beruházási igények

Évente 260 mrd EUR többletberuházás a 2030-as klíma- és energiacélokra. További, környezeti célokkal és a szociális átmenettel kapcsolatos igények. Fenntartható projektek támogatása

Hogyan?

Finanszírozás

- 1 billió EUR összegű beruházás
- az uniós költségvetés legalább 25%-a klímaberuházásra
- InvestEU garancia a fenntartható magánberuházások kockázatának csökkentésére
- az EBB klímabankká való átalakítása

Lehetőségteremtés

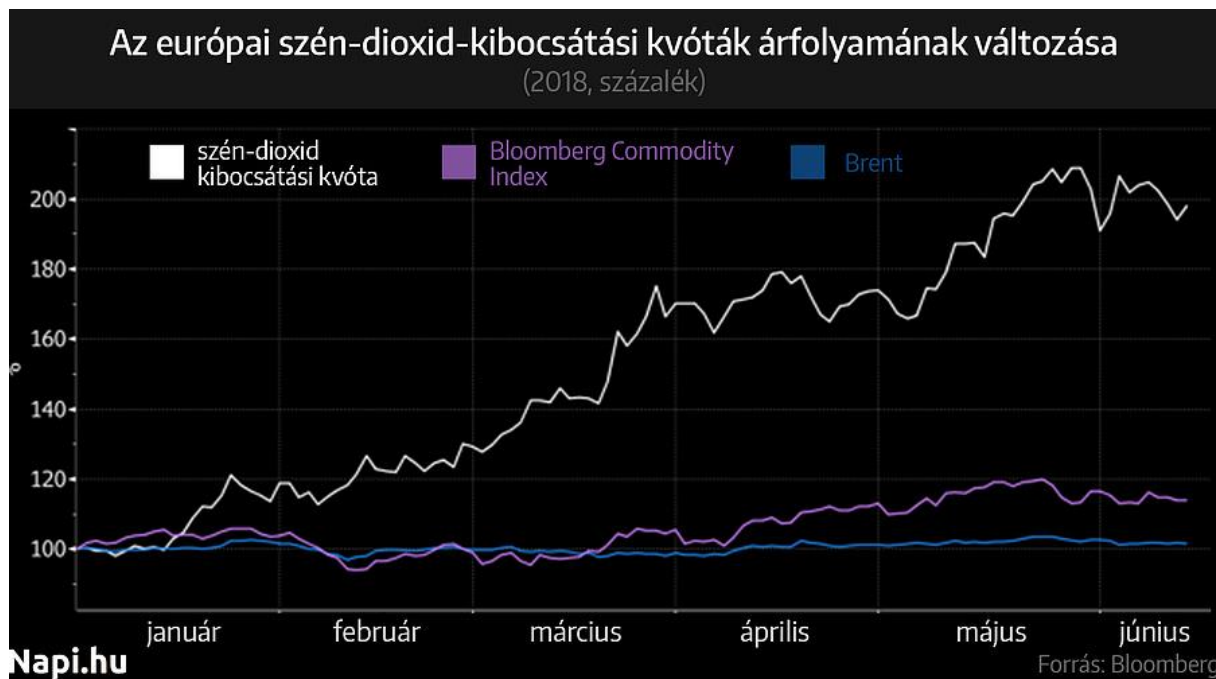
- megújított fenntartható finanszírozási stratégia és taxonómia
- közberuházások szerepe (nemzeti költségvetések is)
- közpolitikai ösztönzés (európai szemeszter)
- a fenntarthatósági hatás láthatóságának biztosítása (fenntarthatósági vizsgálat, zöld költségvetés)

Végrehajtás

- közhatóságok támogatása a tervezésben és végrehajtásban
- projektgazdák támogatása
- projektgazdák és befektetők közötti kapcsolat megteremtése

... és hogy senki ne maradjon ki: **méltányos átállási mechanizmus**

Sustainable Europe Investment Plan - European Green Deal Investment Plan (2020, p. 3)

Forrás: Napi.hu, Bloomberg, https://www.napi.hu/tozsdek-piacok/oriasi_uzlet_a_kornyezetszennyeztes.664442.html

Bibliográfia

A 2020. évi országjelentés – Magyarország (SWD(2020) 516 final) D. melléklete: A Méltányos Átállást Támogató Alapból 2021–2027 között Magyarország számára nyújtandó finanszírozással kapcsolatos beruházási iránymutatás, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020SC0516&from=EN>

Bányaipari ÁPB állásfoglalása az EU ETS Irányelvének a 2020 utáni időszakra vonatkozó revíziójára, 2016. szeptember

Bányamunkás (2020 (1)) Konzultáció a Mátrai Erőmű Zrt. helyzetéről, 2020. március, p.1., https://www.banyasz.hu/images/ujsgok/Banyamunkas_2020_marcus.pdf

Bányamunkás (2020(2)) Kiemelten fontos a Mátrai Erőmű dolgozóinak megtartása és a tudás megőrzése, ITM Kommunikáció, 2020 március, p.2. https://www.banyasz.hu/images/ujsgok/Banyamunkas_2020_marcus.pdf

Barna Eszter (2019) Készségek és kompetenciák fejlesztése élethosszig, HR Portál, 2019.08.07, <https://www.hrportal.hu/hr/keszsegek-es-kompetenciak-fejlesztese-elethosszig-20190807.html>

Brückner, Gergely, Bozzay, Balázs (2020) Mátrai Erőmű: Heves megye élvállalata volt, csak aztán már nem becsültük a szénét; Index, 2020.07.09 https://index.hu/gazdasag/2020/07/09/matrai_eromu_heves_megye_elvallalata_volt_csak_aztan_mar_nem_becsultuk_a_szenet/

Botos, Barbara (2020), „A második féldő előtt/ az új energiastratégiáról és klímatervről”, Magyar Mérnöki Kamara Mérnök Újság 2020 április p: 25-27

Dr. Horn János (2020) Összefoglaló a hazai lignitbányászat (Mátrai Erőmű Zrt) jelenlegi és várható munkaerő szempontjából, jelenidős való helyzetéről, p. 19, kézirat, GINOP-5.3.5-18-2019-00125

COM/2020/22 final (2020) Javaslat AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS RENDELETE a Méltányos Átállást Támogató Alap létrehozásáról COM/2020/22 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX:52020PC0022>

ec.europa.eu/eures - Munkaerőpiaci információk Magyarország Észak-Magyarország, <https://ec.europa.eu/eures/main.jsp?catId=2775&Imi=Y&acro=Imi&lang=hu&recordLang=hu&parentId=&countryId=HU®ionId=HU3&nuts2Code=HU31&nuts3Code=null&mode=text®ionName=Eszak-Magyarország>

Európai Bizottság „Összefogás az energiaunió és az éghajlat-politika terén – A tiszta energiára való átállás feltételeinek megteremtése” közlemény, COM(2019) 285.

European Green Deal (2019) European Commission, 19.12.2019, COM/2019/640 final,
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/DOC/?uri=CELEX:52019DC0640&from=EN>

MTI (2021 február) Évtizedes átalakításba fogott a Mátrai Erőmű, kiemelten fontos a munkahelyek védelme, Portfolio
<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20210205/evtizedes-atalakitasba-fogott-a-matrai-eromu-kiemelten-fontos-a-munkahelyek-vedelme-468472>

ITM (2020) Nemzeti Energiastratégia, 2030, kitekintéssel 2040-ig, 2020. január,
<https://www.banyasz.hu/images/klimapolitika/Nemzeti%20Energiastrat%C3%A9gia%202030.pdf>

ITM, Nemzeti Energia-és Klimaterv,
https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/hu_final_necp_main_hu.pdf

Méltányos Átállási Platform, Útmutatás a tagállamoknak és a régióknak a méltányos átálláshoz (2020) https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/actions-being-taken-eu/just-transition-mechanism/just-transition-platform_hu

Marnitz, István (2020) Tovább füstölöghet a Mátrai Erőmű, Népszava (2020.07.09) ;
https://nepszava.hu/3084375_tovabb-fustologhet-a-matrai-eromu

Püspöki Z. (2018) (főszerk.) Debreczeni Á., Fancsik T., Hámorné Vidó M., Zelei G. (szerk.) 2018: A hazai szénvagyon és hasznosítási lehetőségei. – Magyar Bányászati és Földtani Szolgálat, Budapest, 280 p

Portfolio (2019) Az OPUS eladta a Mátrai Erőmű Zrt-t az MVM-nek, 2019. december 23,
<https://www.portfolio.hu/uzlet/20191223/az-opus-eladta-a-matrai-eromuvet-az-mvm-nek-411005>

Rabi, Ferenc (2020), Igazságos átmenet alap
https://www.banyasz.hu/images/ujsgok/Banyamunkas_2020_marcus.pdf

Dr. Sebők Marianna (2020-21), Adatgyűjtés/adatfeldolgozás – „B” ágazat munkaerőpiaca górcső alatt, GINOP 5.3.5-18-2019-00125/4-4

Siskáné dr. Szilasi – Dr. Molnár (2020) Siskáné dr. Szilasi Beáta és Dr. Molnár József, által készített elemző tanulmánya (3.1.2.1.aa)) „A munkaerőpiaci átmenet és alkalmazkodóképesség fejlesztése, a foglalkoztatás/munkaügy kritikus kérdései: a bányászat, kőfejtés ágazatban", GINOP-5.3.5-18-2019-00125

Dr. Stanitz, Károly (2020) A munkaerő-piaci átmenetet és a munkaerő alkalmazkodóképességét segítő külföldi jó gyakorlatok és hazai alkalmazásuk lehetősége a bányáiparban, GINOP-5.3.5-18-2019-00125

Sustainable Europe Investment Plan - European Green Deal Investment Plan (2020), European Commission, 14.1.2020. COM/2020/21 final; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0021>

Szabó, M. István (2020) Bezárhatnak a Mátrai Erőművet 2025-ben, de inkább nem teszik, 2020.06.09, napi.hu, https://www.napi.hu/magyar_vallalatok/bezarhatnak-a-matrai-eromuvet-2025-ben-de-inkabb-nem-teszik.709548.html?fbclid=IwAR03yLzVnKyxJ7DhiXqODSP1sCS7oFSXr2eYwYabkEGn2hYIW25S5n8gwmE

Szabó, M. István (2020 (2)) Ausztrál példába kapaszkodhatna a Mátrai Erőmű, 2020.08.19. napi.hu, https://www.napi.hu/nemzetkozi_gazdasag/energia-tarolas-akkumulator_telep-eromu-mvm-meszaros_lorinc-matrai_eromu_ausztralia.711847.html

Szabó M. István (2020 (3)) Nagy fordulat: nyereséges lehet a Mátrai Erőmű, 2020.03.26., napi.hu., https://www.napi.hu/magyar_vallalatok/nagy-fordulat-nyeresege-lehet-a-matrai-eromu.702883.html

([IP/16/4009](#)) Tiszta energia minden európainak, az európai növekedési potenciál kibontakozása, 2016.11.30., Sajtóközlemény
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/IP_16_4009